

DVODECIM
SPECVLA
DEVM
ALIQUANDO VIDERE
DESIDERANTI
concinnata.

Auctore P. IOANNE DAVID
Societatis Iesv Sacerdote.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. X.

M. Luca Piotronfili. f. M.

M. Pauli Henii Cupedii Opatensis

DEIPARÆ VIRGINI.

DOMINA mea sancta MARIA, Regina cæli; quæ singulari prærogatiuâ, vnigeniti tui Dei quæ filij titulo fruens & fulgens, SPECVLUM SINE MACULA, nuncuparis: quæque tamquã splendidissimum perfectissimumque cunctarum virtutum EXEMPLAR, in templo hodie PRÆSENTATA fuisti: ecce ego (conspectu tuo licet indignus) me tibi demisso in terram vultu, PRÆSENTO; & lubenti animo, SPECVLORVM mistorum exilitatem, pudibundumque candorem, benignissimo tuo patrocinio ac fauori dico confescoque. Nam, cum vniuersum per orbem, tamquam
* 2 indu-

indubitata bonorum votorum
coëptorumque faulrix & auctrix
prædicêris, & manus tuæ tornati-
les cælesti benedictione hac pol-
leant, vt quidquid illis ritè fuerit
creditum, peculiari quadam effi-
caciæ gratiâ feliciter imbuatur:
certa mihi à tam fausto sidere spes
affulfit, fore, vt & ego in primis
ex hac SPECVLORVM fabricâ &
concinnatione, fructum mihi spe-
ratum, te patrocinate, eliciam;
animæ, inquam, puritatem, lumen
gratiæ, & post huius vitæ curricu-
lum, BEATIFICÆ VISIONIS FRVI-
TIONEM: tum verò, vt, si quẽ alium
ista intueri contigerit, is, eadẽ
tuâ ope suffragante, eiusdem me-
cum fiat beneficij particeps.

Suscipe igitur, obsecro, piissima
DOMINA, humilis tui seruuli piũ
votum & donum: atque VNIGE-
NITO tuo, Domino nostro, hunc in
finem à te commendatum (quan-
doqui-

doquidem bonorum nostrorum
non indiget) gratiæ suæ munere
auctum redona : vt ad maiorem
ipsius gloriam , tuum honorem,
nostrarumq; animarum salutem,
vti valeamus . Audi clementissima
GRATIÆ MATER, animam meam
anhelantem, eiusque miserere : audi
quid cū Sancto quodam, languida
spiret & speret: *Credo videre bona* <sup>Aug. in
ps. 26.</sup>
Domini in terrâ uiuentium . O bona
Domini dulcia , immortalia , in-
comparabilia, sempiterna, incom-
mutabilia ! Et quando videbo vos,
bona Domini ? Credo videre ; sed
non in terrâ morientium . *Credo*
videre bona Domini , in terrâ ui-
uentium.

Quapropter, si me exaudieris,
DOMINA: ego, & nomen & ho-
norem tuum pro viribus propu-
gnando & ampliando, me tibi fi-
deliter, dum vita comes erit, famu-
laturum promitto.

A D
SPECVLORVM
INSPECTOREM.

MICE Lector, & INSPECTOR: quemadmodum qui SPECVLVM aliquod suis vsibus comparat, non prohibet, quo minus illud alij quoque, dum occasio datur, inspiciant: non aliter ego, tamen si DVODECIM ISTAEC SPECVLA mihi potissimum concinnarim, ignarus an aliquando in aliorum conspectum prodirent; non impedio tamē, si quando fortasse lucem videre viderique contigerit, quin tu quoque in illis legitimè SPECVLERIS, atque eadem vtilitati tuae plenissimo iure praecipias inferuire.

Si verò (quod fieri potest) tuum vsum à meo metiri sit animus; ne curiositati alioqui, quantumvis pie, plusculum detur: ego quidem hunc me fructum ex illorum CONTEMPLATIONE collecturum speravi; primum, vt purgato mentis obtutu, clariùs diuinam erga me voluntatem intuerer; tum vt iuxta normam illius, quasi spiritalis perspectivæ prototypon,
me

me actusque meos componendo, & VI-
DENDAE IPSIVS FACIEI in celis,
in me DESIDERIVM inflammarem,
& eiusdem aliquando idoneus fierem SPE-
CVLATOR.

Quod cum eterna beatitudinis summiq̃ue
boni summam complectatur; ad quam omnes,
tam conditionis primogenio iure, quàm re-
demtionis merito, adspiramus: non possum
non tibi quoque tantumdem felicitatis, diuinâ
charitatis lege ac necessitudine comprecari;
quod facio. Hoc tantummodò à te, candide
Lector, aequè candidè flagito; ut ubi boni con-
sulueris & cōmodè habueris, quæ minùs essent
placitura; hunc in scopum, legendo cetera, &
SPECVLANDO, collimes, quem ego mihimet
(ut iam intellexisti) inter scribendum & de-
pingendum, sincerè præfixi. Idque non nisi
optimo iure mihi videor postulare. Nam, si,
quemadmodum mihi certò persuasi, nemini
SPECVLA ista nocitura, si candido reſpō-
que oculo illa inspexerit; ita non omnino nihil
profutura speravi, modò lege iam dictâ vti
voluerit. quis animum in re bonâ tam bonum
non consulat boni? Vale itaque, & fruiere.

PRÆAMBVLVM.

DESIDERIVS.

Pf. 17.

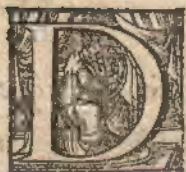
3. Reg.

10.

Pf. 41.

Pro. 13

Exo. 33

OMINE, *ante te omne DESI-*
DERIVM meum: & gemitus meus
à te non est absconditus. Quemad-
modum enim vniuersa terra de-
siderabat vultum Salomonis: &
quemadmodum desiderat ceruus ad fontes
aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus:
sititque ad te Deum fortem viuum. Quando
veniam, & apparebo ante faciem tuam? Hoc,
Domine, desiderium meum ante te atque in
conspectu tuo versatur quotidie, si forte ali-
quando inueniat gratiam, & sui voti compos
reddatur: sed quia spes quæ differtur, affligit
animam; hinc ingemisco, suspiro collacrymans:
& gemitus meus à te non est absconditus. Cu-
pio namque cum Zacchæo videre IESVM,
quis sit; & præ turbâ tam internorum quàm
externorum impedimentorum non possum:
tum quia staturâ pusillus sum tum potissimum,
quia tu respondes mihi: Non videbit me ho-
mo, & viuet.

Heu mihi igitur, quòd incolatus meus prolō-
gatus est! & sicut ab oculis ita & ab occultis tuis
quasi proiectus tuus, in hac lacrymarum valle
peregrinari compellor. Interim, sunt mihi la-
crymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur
mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Hæc recorda-
tus sum, & effudi in me ANIMAM MEAM.

Anima mea, quid agimus? quò nos tandem
conuerternus, dum à facie dilecti nostri seclusi,
cum

P R A E A M B U L V M.

cum habitantibus Cedar, ac tenebroſi huius exilij incolis, ſe inuicem affligentibus, & facientibus ſibi inuicem anguſtias, lugentes cogimur conuerſari, ac miſeram in hac carne mortali ſeruire ſeruitutem?

Sed tamen, quid uſque adeò triftis es anima mea, & quare adhuc magis conturbas me? Spera in Deo: & ſi quid tibi fortè ſolatij inſtillarit, ne quaſo retineas uerbum in tempore ſalutis; neque abſcòdas ſapientiam in decore ſuo. Nam & ego tibi, dilecta mea, reuelabo fideliter, ſi fortè quem diligis, prior inuenero, & ſalutare eloquium ex mellifluo ipſius ore percepero. Eccli. 4

A N I M A.

Quid vis, ô dilecte contubernalis, ut dicam tibi? Tota moror in amaritudine; & tabeſcere me facit zelus meus. Amo, deſidero, concupiſco, quaero: & dum non inuenio, languedo, gemo, & ſuſpiro. Suſpiro, clamo, & plorans ingemino; Quis es Domine? ubi es Domine? qualis es Domine? ubi cubas in meridie? ubi paſceris? ubi vident te, & te fruuntur dilectæ tuæ, ſponſæ & ſorores tuæ, fideles animæ? ibo poſt veſtigia earum; curram in odorem vnguentorum tuorum; & ſequar, quocumque me traxerit tactus & tractus à te amor meus. Tu namque ſcis Domine, quia amo te. Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram: quia in toto corde meo exquiſui te, & quidem non niſi propter te; atque hoc totum, quia traxiſti me, & miſerans miſertus es mei. Illumina igitur Domine vultum tuum ſuper nos, & miſerere noſtri. Oſtende nobis faciem tuam, &

* 5 ſalui

PRÆAMBULUM.

salui erimus. Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.

DESIDERIUS.

Quid adhuc audio te lamentantem, ô anima mea? Non recordaris quid responderit olim duobus dilectis discipulis suis dilectus tuus? Nescitis quid petatis. Sicut enim sedere ad dexteram & sinistram ipsius, ut postulabant, non erat ipsius dare illis: ita nec dare tibi faciei suæ conspectum, quemadmodum illum modò requiris. Sed, quid ô anima mea interim concidit facies tua? Suspice cælum, intueri & contemplare æthera, quòd altior te sit: & quid tamen ista ad incomprehensibilem quam desideras visionem eius? An etiam nescis, quòd frustrà cordis oculum erigit ad videndû Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum? Prius est siquidem, ut cognoscas inuisibilia spiritus tui, quam possis esse idonea ad cognoscenda inuisibilia Dei. Et, si non potes cognoscere te, ne præsumas ea quæ sunt supra te.

Indish

6.

Gen. 4.

Job 35.

ANIMA.

Prudenter hæc quidem, & rectè mones mi frater: quid tamen hoc esse dicas, quòd inuisibilia illa Dei, quæ verè videre desidero, nescio quo pacto, quo plus latent plus placent; & negatis auidius inhiamus.

DESIDERIUS.

Amantis, & quidem ardentè amantis ac desiderantis indicia sunt ista: sed, quid iuuet illis insistere, quando ad concupitæ visionis fruitionem

PRÆAMBULUM.

nem talibus mediis non datur peruenire? Et, quis ex hac amoris prærogatiuâ impensum tibi gloriatur quod optat, repensumque vicissim à se quippiam dignum Deo præsumat; vel, se liquidò nosse, dum necdum tenet, quod toto corde desiderat; nisi qui præcipuâ mentis puritate, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale quid, quasi per præambulum, experiri? Res est in affectibus; nec ratione ad eam pertinetur, sed conformitate.

ANIMA.

Conformitate, ais? Et quonam illam modo conformitatem obtinebimus, quo tandem ad concupitam illam ac beatificam Dei visionem admittamur?

DESIDERIUS.

Audi istud testantem eum, qui expertus loquitur; & imitari contende, ut tu quoque tali visioni te valeas comparare. Nos autem, inquit, ^{2. Cor.} reuelatâ facie speculantes gloriam Dei, in eadem imaginem transformamur, de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu. Transformari oportet, ô anima mea, & purgare mentis oculum: ut, quò magis Deo in puritate ac sanctitate similes futuri sumus, eò clariùs eum aliquando videre possimus.

ANIMA.

Placet quod dicis quàm maximè; sed quâ dabitur istud complecti, & actu perficere.

DESIDERIUS.

Quod sermo non explicat, consideratio quærat,

PRÆAMBVLVM.

rat, oratio expetat, mereatur vita: atque ita puritas assequetur. Tantum esto animo bono, & adnitere: fontem suum, mentem nimirum de qua oritur, ipsamet consideratio purificabit: dein reget affectus, diriget actus, corriget excessus, componet mores, vitam honestabit, & ordinabit: postremo, diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam, scientiam inquam Sanctorum, conferet, & animam ad videndum Deum quam aptissimam reddet: hic quidem beatitudine naturali, quam intellectus clare Deum cognoscat, & ut bonorum omnium auctorem diligat, & post hanc vitam beatitudine supernaturali, quam Deum cognoscat & videat sicuti est, eoque fruatur in perpetuum. Et hæc est vita æterna, beatifica illa visio ac diuinæ gloriæ participatio, sine caritura, quam pariter quarimus.

ANIMA.

O quam bonum erit nobis illic esse: quocirca nos ei hic (ut dixisti) conformes efficere studeamus. Sed, unde quæso nobis tam efficax consideratio, quam instar SPECVLII nobis iam descripsisti, quo ad puritatem illam optatam ac necessariam veniamus?

DESIDERIVS.

Hoc vnum mihi velim credas, o anima: præcipuum SPECVLVM ad videndum Deum, esse animum rationalem, intuentem seipsum, & tam diu se illius ope purificantem, donec in semetipso, velut in SPECVLO, Deum contempletur.

Qua-

P R A E A M B U L U M.

Quapropter, dicam quid cogitem modò.
Varia in mentem veniunt s p e c u l a, per quæ
hcebit exspatiari, & ex omnibus, quod vsui tam
salutari conueniat, discrete seligere: vt mens
nostra, diuinæ bonitatis speculum, & idoneum
beatificæ visionis receptaculum, aliquando esse
mereatur.

A N I M A.

Rectè: probatur quod consulis, quandoqui-
dem nos etiam Sanctus quidam sic admonet:
Oculus, quo Deus videndus est, nunc fide mun- *Mat. 5.*
detur. Beati enim mundo corde; quoniam ipsi
Deum videbunt. Ahoqui, non ignoramus,
quòd viuere quidem omnes beatè volunt; sed
ad peruidendum, quid sit, quod beatam vitam
faciat, caligant.

Eapropter oramus te Domine; illumina vul-
tum tuum super nos: vt, sicut imperfectum
nostrum vident oculi tui; ita nos, quid tibi in
nobis displiceat, videamus, & quasi ad s p e c u-
l u m emendemus: quodque acceptum & gra-
tum est in conspectu tuo, hoc ipsum tuâ gratiâ
confirmetur, & in opus perfectum deducatur.

I N
DVODECIM SPECVLA
DEVM aliquando videre
DESIDERANTI
concinnata.

Olim me speculo, ne vanus haberer, in vno
Explorare, metus religioq; fuit.
Rebar enim, speculus in leuibus, atque ea fama est,
Argumenta leuis non lenia esse animi.
At, postquam SPECVLIS me pluribus intuo; ecce,
Nec metuo vanus, nec metuo esse leuis.
Quin magis atque magis quò me inuat vsque tueri;
Hoc minus & vanus fio, minusq; leuis.
Quæ ratio hæc, oculi? SPECVLIS qui lusus in istis?
Dicite, sed nî estis capri oculis, oculi.
Scilicet hos aliquis celestior ignis adusit,
Æthereo Auctoris ductus ab orbe manu.
Hunc ignem, has flammæ, SPECVLIS deprendet
in istis,
Qui non ingrata triuerit illa morâ.
Hic se deflebit, sese hîc mirabitur; & quod
Antè fuit, spernet; quòdque erit, esse volet.

P. H. S. I.

DVODECIM SPECVLA.

I.	<i>Speculum commune.</i>	fol. 1
II.	<i>Speculum fallax.</i>	13
III.	<i>Speculum vrens.</i>	27
IV.	<i>Speculum complacentiæ.</i>	41
V.	<i>Speculum oculorum alienorum ; quod est, laudis alienæ.</i>	55
VI.	<i>Speculum propriæ vilitatis</i>	69
VII.	<i>Speculum purgativum.</i>	83
VIII.	<i>Speculum creaturarum.</i>	97
IX.	<i>Speculum sacræ Scripturæ.</i>	111
X.	<i>Speculum exemplare.</i>	127
XI.	<i>Speculum anigmaticum.</i>	143
XII.	<i>Speculum visionis beatificæ.</i>	159
CONCLUSIO omnium, cum pio ad DEVM, ad B. MARIAM, & ad ANGELVM CVSTODEM, allo- quio.		178

I. SPECVLVM COMMVNE.

Naturam iuuat artis opus; SPECVLOQVE magistro,
Præcipit arcanas emaculare notas.

- A. *Jris, in nubibus solem
refert:*
B. *Sed imperfecta est solus
imaginatio.*
C. *Socrates suorum mores ad
speculum format*

- D. *Pythagoras iubet suos se ad so-
lem in speculo contemplari.*
E. *Quid inueni discendum ex
speculo.*
F. *Quid sibi consilio speculi
meditandum.*

DVODECIM
SPECVLA
DEVM

ALIQUANDO VIDERE
DESIDERANTI
concinnata.

I. SPECVLVM COMMVNE.

DESIDERIVS.

 VAM *dilecta tabernacula tua Do-* *Psal. 83*
mine virtutum! concupiscit & de-
sicit anima mea in atria Domini.
Sed, quid dicit Propheta? quo-
modo legis, o anima mea? Non-
ne te conturbant, quę illic interrogat, & ingredi
desiderantibus clare prescribit? Aunbus percipe
verba eius, & in corde tuo fideliter rumina.
Quis ascendet, inquit, in montem Domini? *Psal. 23*
aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens
manibus, & mundo corde: qui non accepit in
vano animam suam. Hic accipiet benedictio-
nem à Domino, & misericordiam à Deo salu-
tari suo. Hęc est generatio quærentium eum,
quærentium faciem Dei Iacob. Quæris qui-
dem dilecta dilectum, & ego tecum: sed, nec
A cs

es manibus innocens, nec corde mundo; & ego multipliciter in vano accepi & possedi te, in hunc vsque diem, annorum vitæ, viæ inquam peregrinationis meæ. Quid igitur agimus, ô soror & comes viæ; quid inquam agimus? Sicut dilectus noster dilectam ac diligentem desiderat: ita pulcher pulchram, formosus formosam, purus puram, & castus non nisi castam quærit. Nónne sic audis illum compellantem nonsemel, sponsam suam, electam ex millibus?

Cant. 1. Ecce, tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra
4. 5. 6. es. Nam & vice versa respondens ac congratulans illa, quamprimum idem elogium ei decantat: Ecce tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Quod nimirum declaret, pulchro non nisi pulchram coniungi animam, & sanctam sancto. Quæ enim communicatio pulchri cum foedo, & sancti cum profano?

ANIMA.

O speciose formâ præ filiis hominum, in cuius labiis diffusa est gratia! Heu mihi, quam me meæ turpitudinis pudet, piget, & pœnitet! Nec speciosi pedes, nec mundæ manus, nec facies decora, nec oculi puri sunt, & cor immunditatis scatet. Ecquâ igitur viâ vel gratiâ gratiam in oculis tuis inueniam? quomodo comparebo tam deformis & incomta ante faciem tuam? aut qui fieri poterit, vt aliquando tibi tam foeda consociet; tibi inquam, cuius pulchritudinem, sol, stellæ, & luna, mirantur? Quò me conuertam infelix & desolata, in quâ nec species, nec decor, nec quidquid pulchritudinis reperitur?

DESIDERIVS.

Viriliter age, & confortetur cor tuum, ô anima

ma mea, & Dominus miserebitur nostri. Consideremus inuicem in prouocationē charitatis, *Heb 10* & propriam turpitudinem agnoscamus: nam optima ad perfectionem via, suammet imperfectionem ac defectū fateri. Itaque, SPECVLVM istud, si placet, contemplemur: sed non obiter neque per transennam vt dicitur, & imperfecte: neque etiam illorum more, qui non tam ad corrigendum quod vitiosum est, quàm ad euandī cordis fouendā stultitiam illud inspiciunt. Neque enim cuiquam relinquitur dubium in

A meteoris vtcumque versato, quin iris, siue arcus ille cælestis, in nubibus cæli ob id male expressi

B solis imaginem referat; quòd nubes, speculi formam ac vicem obcuntes, non omnem sui officij numerum impleant. Nam cū partes earum aliæ sint tumidiores, aliæ submissiores, quædam autem crassiores quàm vt solem transmittant, aliæ verò imbecilliores quàm vt excludant; inæqualitas ista, alternis lucem vmbraque commiscens, exprimit illam mirabilem arcus varietatem. Cū itaque indebita fiat solis obiectio, neque apta sit speculi cum admissis speciebus proportio: hinc color quidem igneus à sole esse cognoscitur, cæruleus autem à nube; ceteri verò, vtriusque mixturæ sed perfecta solis imago non exprimitur. Ita prorsus illis accidit, qui indebito se modo cōtemplantur resque suas nō vt oportet expendunt. Neque illo quoque modo nos contemplemur, quo illi de quibus Apostolus hanc in sententiam loquitur: Si *1ac. 1.* quis adiutor est verbi, & non factor; hic cōparabitur viro consideranti vultū nativitatē suæ in speculo: considerauit enim se, & abiit; & statim

A 2 . obli-

oblitus est, qualis fuerit. Sed, qui ita fixis oculis illud intuitus fuerit, & quodam modò perspexit, ille ipsius obsequio ad bonum uti perhibebitur: nam etiam ad spiritum usque penetrabit.

ANIMA.

Sed, quid mihi SPECVLVM applicas, quod formis tantummodò facierum vultibusq; corporeis cõtemplandis subseruiat? Longè etenim alia est animæ facies, ac pulchritudo formæ quam quærimus, ac sine qua dilecto nostro placere non possumus, quam forma corporea ac terrena. De visibili siquidem specie, mediusque illius ornatui seruientibus, scimus ita interminatum Prophetam: In die illa, auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & SPECVLA. Immodò audi quid amplius: Pulcherrimi quique viri in gladio cadent.

DESIDERIUS.

Scio, & memini optimè: sed, penitiùs volte SPECVLI huius vim atque efficaciam scrutari & experiri; quæ interiores quoque animi recessus rimetur ac penetret: ibique latentia mētis arcana ac vitia deformitateque ad cutis superficiem adductas palàm reuelet, ac detergere doceat. Adeò, ut speculi corporalis ac planè communis obsequio, teipsam in abdita mentis ac spiritus habitudine, ad meliorem formam queas perducere: sitque futurum tibi, æquè ac corpori, iuxta Poëtam,

Consilium forma, SPECVLVM. —

ANIMA.

Quandoquidem hanc, ó frater, pulchritudinem vnicè exoptamus; quâ pulcherrimo præ omnibus pulchris ac speciosis placere contendimus:

dimus: quid differimus hunc tam faustum speculandi modum excutere, atq; ad vsum quam citissimè adhibere? Dic igitur, per dulce hoc vitæ communis vinculum obsecro, quonam pacto fiet istud, quod dicis; quoniam modum non cognosco, vt vultum mentis atque animi in corporali speculo contemplemur; imò, & quod in eo vitiosum est, corrigamus?

DESIDERIVS.

Numquam ne audisti dilecta, & soror mea, dilecto placere desiderans, dicentem Sanctum *Hier.* quemdam; quòd speculum mentis, sit facies? quodq; taciti oculi, cordis fateantur arcana? Et quidem res ipsa loquitur.

ANIMA. Auduerim, vel non auduerim: verum esse tamen, non inficior: nam, Frons hominis, animi nuntius est: & vt Sapiens inquit, Sapientia hominis lucet in vultu eius. *Eccle. 3.* Siq; (vt idem testatur) per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis: necessarium est, vt delicta illa sua in indignatis obtutu, quasi in SPECVLO quodam, contempletur, quæ corrigat. Sed, quid mihi speculum istud materiale hunc in vsum præstabit? Rem oppidò opportunam facturus, si explices.

DESIDER. Dicam, faciamq; intelligas; si prius tamen Plutarchum, Dialogo de cohibendâ irâ, loquentem audire non renuas. Sic enim ille inquit: Si quis elegans & accuratus *Plin.* comitetur famulus, ægrè non tulerim, si mihi irascenti SPECVLVM offerat: sicut nonnullis, ubi lauerint, nulla utilitate exhibetur. Etenim, videre seipsum, contra naturam affecto & conturbato vultu; non parum facit, ad damnan-

dam iram. Ita & Plato discipulos suos admon-
nebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur.
Sic enim fore, vt dum faciem suam, furibun-
dam & phrenetico similem intuerentur, in po-
sterum ab ebrietatis vitio abhorrent. Quin
& patres familias olim eundem in finem atque
vsum, filios suos in famulorum ebriorum fana-
tica turbulentaque facie, quasi in quodam spe-
culario orbe sibi obiecto, quid sese dedeceret,
intueri iubebant. Vnde & Socratem Philoso-
phum legimus speculo ad morum disciplinam
formandosque animos esse vsum. Quippe sua-
sisse discipulis fertur, crebro vt semet in speculo
contemplarentur: vt, qui eorum foret pulchri-
tudine sibi cōplacitus; procuraret, ne corporis
dignitatem, morum dehonestamento pollue-
ret. Qui verò minùs in se visendam formam
inspectasset, minùsque se eo nomine commen-
dabilem; nauster consurgeret, vt virtutis splen-
dore, inopiam formæ collustraret, atque inge-
nio damna corporis ac naturæ rependeret.

Vidēsne, o anima mea, Speculi huius artificia-
lis auxilio, etiam ad intima mentium penetrari,
virtutes ac vitia inuestigari, deprehendi que?
Vidēsne illas huius instrumenti adminiculo, si
insint animo, foueri, sin desint, inferi? hæc
verò, meliorum morum fidelia obliterari? Sed
attentâ consideratione opus; neque satis, ina-
nium hominum more, vultus superficiem sal-
tim raptimque inspicere. Eapropter Pythagoras
mandabat discipulis, in speculo se, non ad lu-
cernæ alicuius lumen, sed illustri sole contem-
plari. Quo dicto tamen non inconcinne simul
innuebat, cum doctissimis esse conferendum
pedem:

pedem : vnde illucescat clariùs, quantum promouerimus, quantumque nobis ad summam desit. Sapientiorum namque congressus, instar speculi ad solem illustris, quid debeat de se quisque sentire, manifestat. Vnde etiam specula ad hoc esse inuenta legimus, vt homo ipse se nosceret. Multi siquidem ex hoc consequuntur, primò sui notitiam, mox & consilium quoddam. Formosus, vt vitet infamiam, nec Libycis se vitiorum Syrtibus adobruì sinat. Deformis, vt sciat, virtutibus redimendum quid.

E quid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis, flore ætatis admoneatur, illud tempus esse discendi,

F & fortia audendi : senex, vt indecora canis deponat, & de morte aliquid cogitet, admoueri sibi lineas sentiens.

Sed & natura, hunc in finem benigna, facultatem istam vel inopi seipsum videndi impertita videtur. Fons enim cuique perlucidus, aut læue saxum, imaginem reddit. Vnde & speculorum originem non contemnendi auctores produisse existimant, eaque occasione & simplex antiquorum vltus commendatur, & posteriorum luxus perstringitur. Qualem (inquit quidam) fuisse cultum putas ad hoc speculum se comentum? Ætas illa simplicior, & fortuitis contenta, nondum in vitium beneficium detorquebat, nec inuentum naturæ in libidinem luxumque rapiebat. Primò, faciem suam cuique casus ostendit : deinde, cum insitus sui mortalibus amor dulcem adspèctum formæ suæ faceret; sapiùs ea respexere, in quibus priùs effigies suas viderant. Postquam verò deterior populus ipsas subit terras, effossurus obruenda;

ferrum primò in vfu fuit: & id homines impu-
nè eruerant, fi folùm eruiſſent. Tunc demum
alia terræ mala, quorum leuitas aliud agentibus
ſpeciem ſuam obtulit: quam hic in poculo, ille
in ære ad alios vſus comparato, vidit: & mox
proprius huic miniſterio præparatus eſt orbis:
nondum argenti nitor, ſed fragilis viliſque
materia. Tunc quoque, cùm antiqui illi vin in-
conditè viuerent, ſatis nitidi, ſi ſqualorem opere
collectũ, aduerſo flumine eluerent; cura come-
re capillum fuit, ac prominentem barbam de-
peſtere; & in hac re quiſque ſibi alteriſque ope-
ram dabat inuicem. Coniugum quidem manu,
crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit,
attrectabatur: ſed illum ſibi ſine vſlo artifice
formoſi quatiebant, non aliter quàm iubam
generoſa animalia. Poſteà, rerum iam potiente
luxuriâ, SPECVLA totis paria corporibus, auro
argentoſque cælata ſunt, denique gemmis ador-
nata: & pluris vnũ ex his femine conſtitit, quàm
antiquarum dos fuit illa, quæ publicè dabatur
Imperatorum pauperum filiabus. An tu existi-
mas, ex auro nitidum habuiſſe Scipionis filias
ſpeculum, cùm illis dos fuiſſet es graue? O pau-
pertas felix, quæ tanto titulo locum fecit! Non
feciſſet illis Senatus dotem, ſi habuiſſent. At,
quiſquis ille fuit, cui ſoceri loco Senatus fuit,
intellexit ſe accepiſſe dotem, quam fas nō eſſet
reddere. Iam libertinorum virgūculis in vnum
ſpeculum non ſufficit illa dos, quā dedit Sena-
tus pro Scipione. Proceſſit enim immodèſtiũs,
paulatim opibus ipsis inuitata luxuria; & incre-
mentum ingens vitia acceperunt. Adeoſque
omnia indiſcreta ſunt, peruerſiſſimis artibus, vt
quid-

quidquid mundus muliebris vocabatur, sarcinę viriles sint; minus dico, etiam militares. Iam, SPECVLVM ornatus tantum causa adhibitum; nulli non vitio necessarium factum est.

Ecce, o anima mea, quàm graphicè, nō solum optatum speculi vsum, quo vitia quoq; interiora prodantur atque eluantur, depictum vides; verumetiā totius mundi corrupti vanitatem & luxum, tam iuuenum quàm adolescentularum, ob oculos nobis tamquam in speculo positum! Quem etiam in modum hanc speculis abutentium plusquā puerilem ineptiam alio quodam loco idem auctor disertissimis verbis insectatur. SPECVLVM, inquit, in quod adspicimus, ac speciem, hoc est effigiem nostram contemplamur; datum nobis à natura fuit, non vt pilos è supercilis aut barbā velleremus, non vt faciem insiceremus coloribus, non vt rugas traheremus: sed, vt nosmetipsos nossemus, moresque illius intuitu in melius formaremus; prout antiquos illo vsos fuisse cognouimus.

ANIMA. Numquam (vt verum fatear) tantum tamque eximium etiam veræ virtutis fructū ex speculis colligi posse mihi persuasi. Sed, quàm dolendum, tam parum id viros ac mulieres, ac præsertim comulos æui nostri peruersi adolescentes, animaduertere; atque abuti potius tam præstati naturæ beneficio, quàm, sicut olim illi philosophi suos docebant discipulos, vt in bonum virtutis obsequiū! Verè prorsus molles isti atque degeneres, tibi petius volūt, quàm ipsa natura voluerit; quę, cum illos viros finxerit, ipsi se ad speculū refingunt in feminas. Curiosius, morosius, maioriq; cum studio, se comunt, pol-

A s

hunc,

hunc, molitur, cincinnos cōcinnant, supercilia, barbam (si quid tamen eius habet) & collarem ornatum adaptant, quàm quævis virguncula cum vniuerso suo mundo muliebri possit effingere. O degeneres animos, & viros parū viriles; sub Sardanapali potiùs, quàm sub alicuius Hannibalis aut Epaminondæ cēturiandos manipulis!

DESIDERIVS.

Meritò terreat eos, præfaga illa damnationis, *Isai.* 1. Ioëlis sententia: A facie eius (iudicis scilicet & vindicis Dei) cruciabuntur, nam Domini terribilis facies, faciebus ipsorum, ut aptè cōparatus ita intolerabilis cruciatus futurus est. Omnes vultus eorum (inquit) redigentur in ollam. Nam, præterquam quòd inexplicabilis illorum erit cruciatus, qui à facie irati iudicis in eos torquebitur, etiam insuper vultus ipsorum quorum hîc tam studiosi ac curiosi fuerint cultores, ita illis ipsis peculiarem tormentorum molestiam parient, ac si omnes sic comæ & fucatae facies in ollam ignitam coniectæ ebullientes ac efferuescentes se inuicem acerbis moribus ac dilaniationibus impeterēt & lacerarent; præter communem cum reliquis damnatis, ardoris & concoctionis acerbicatem. Adde, quòd præ fœditate atque nigrore horribili, nigris potiùs olis similes apparebunt, quàm humanæ alicui faciei.

DESIDERIVS.

Nos igitur, ô anima, si sapimus, interioris formæ ac pulchritudinis capti cupidine atque amœnitate, SPECVLI huius obiectu (quantum fieri posse didicimus) indecentem animi statum, ex ipsius contemplatione, more maiorum,

rum, non solum elicere, sed eluere quoque fatagamus Si que penitus eiusdem obsequio, per transparentia latentium affectuum signa, in mentis recessum penetrare non neglexerimus; statim iracundiae feruor, æstus libidinis, inuidiae luor, intemperantiæ luxus, acediae tabes, tumor superbiæ, cetera que animi male affecti intemperies, iust ut talpæ & foricis, suis se prodent indicibus, ebullienti nimirum molitione, & arrosione.

Iam verò quid opus id dicam? Nosti siquidem per te metipsam, ô soror, tali modo maculas animi deprehendisse, atque foras in lucem apertam produxisse, quam non contemnenda sit ad mundiciem ac nitorem via. Quocirca, qualecunque hoc in genere nobis beneficij præiens præstitit speculum; præstantius illud nobis eâ ex parte digniusque futurum est, quam illud, quod excellens ille sculptor Praxiteles argenteum siue aureum primus fecisse perhibetur.

ANIMA.

Felix faustumque sit SPECVLI huius primi non inamœnum experimentum. Non erit quod suscepti laboris poeniteat, si ceterorum successus his cœptis responderit.

Domine Deus, qui cordium es inspector, & secretissimas intueris abyssos; qui que de cælo prospectans, vias nostras actusque consideras: utinam tamquam diuinæ tuæ præsentia speculatores, ita consilio SPECVLI, nos nostraque omnia disponamus, ut tuæ sint placita voluntati.

II. SPECVLVM FALLAX.

FALLACIS SPECVLI caueſis te ludat imago.
Non aurum eſt, quidquid bractea fulua tegit.

A. Fallax et mendax ſpeculum.	G. Vulpes, in concha eſe ſapientia buſiſſimam mundum ſuſcipit excitat.
B. Scultus ſe in luna contemplant.	H. Tigris vna aduſu capi nequit.
C. Fallax, pro angelo dominum pingit.	I. Catulus aliquando ab equite ſurſpicitur.
D. Mundus, ſpeculorum fallacum ſalutariſſimum.	K. Mater obreſcit ſpeculo fallitur.
E. Mundus luna inſeſt tantior.	L. Chameleontis vaſtricies.
F. Vulpes, mundi fallax tyſus.	

II. SPECVLVM FALLAX.

DESIDERIVS.

EAMVS nunc, si lubet, ô anima mea! de SPECVLO ad SPECVLVM; vt delibata cuiusque speculationis ocularis indagine, sublimioris tandem theoriæ reddamur participes; atque intellectus acumine, diuinæ pulchritudinis excellentiam (quantum quidem humanæ imbecillitati permittitur) aliquatenus degustemus. Dicit namque de nobis tunc poterit illud Propheta: *SPECVLATOR Ephraim cum Deo meo.* Tunc siquidem veri Ephratæi (quod est frugiferi & crescentes) cum Deo nostro futuri sumus, si in puritate mentis, & perfecta Dei dilectione cum ipso coniuncti, de bono semper in melius profecerimus. SPECVLVM itaque istud in speculorum serie primò subiunctum, quâ par est prudentiâ contemplemur.

Sed, quid hoc rei est? ô anima! In SPECVLVM FALLAX & mendax incidimus; cuius infido ductu, similes illorum (nisi nobis cauerimus) futuri sumus, de quibus Propheta conqueritur, hunc in modum: *SPECVLATORES eius cæci omnes: nescierunt vniuersi. Canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* Nam, tamen si Propheta de vigiliis speculâ, nos autem de speculo contemplationis agamus; quantum tamen præfagit animus, in eadem per fallax hoc speculum infelicitatis incommoda, si fueri-

fuerimus incurij, dilabemur; quæ ibi de vanis, falsis, fallacibusque ac mendacibus prophetis ceu speculatoribus Propheta commemorat. Quid namque discriminis, inter speculatorem cæcum in speculâ, & inter oculatum contemplatorem in speculo, sed fallaci ac dolofo Quidve interest, inter speculatorem, præ cæcitate nescientem quid fons agatur; & inter sui consideratorem in speculo mendaci, rei veritatem celante? Et demum quid retert, an speculator è speculâ videat vana, dormiat, & somnia diligat; an verò seipsum contemplans in speculo, præ fallaciâ optices & perspectiuæ, ludificetur adspectu; sitque vicinior somnio, quod videre se credit, quàm rei ipsius veritati? Itaque, si sapimus, ô soror dilecta, anima mea, nihil nobis tam versicolori credendum est speculo. Verumtamen, quò magis nobis ab omni fallaciâ sit cautum: naturam ipsius vastram, veteratorem, ac malignam inuestigemus.

ANIMA.

Ediffere igitur, obsecro, mi frater dilecte, quænam sit primaria fallacis huius SPECVLII natura atque ex arte conditio. Nam existimo, quemadmodum vnica est linea recta, curuæ autem innumeræ: ita verax speculum vniforme, sincerum, ac simplex, sed mendax & fallax multifarium, multiplex, formarumque diuersissimarum.

DESIDERIVS.

Planè, vt dicis, ita se habet, neque facile est scrutabilis eius nequitia. Illud verò primariâ signi-

A significatione fallax ac mendax speculum nuncupatur; quod non fideliter obiectam speciem, sed planè aliam atque eumentiam repræsentat: adeò vt interdum etiam formosissimi deformes appareant, & è conuerso deformes pulcherrimi; prout disposita est, certoque artificio temperata speculi superficies, aut ipsa materia. Vnde & poëta quidam, deformem quamdam, quæ, quodd pulchra quandoque fuisset, rugosam nunc semio faciem nollet agnoscere, & speculi potius vitio attribueret errorem, sic de speculo suo conquerentem inducit:

Cumq; aliquis dicet, Fuit hæc formosa; dolebis, Trist. 3

Et SPECVLVM MENDAX esse querere tuum.

Adeò, vt eapropter quoque, siue quodd verè specula fallerent, neque obiectam sincerè effigiem redderent (qualia extitisse poëta supponit) siue quodd repræsentatæ per specula effigies & formæ intuentibus non arriderent, dicit idem auctor prædicitque aniculis, hoc modo:

Tempus erit, quo vos SPECVLVM vidisse pigebit. Ouid.

Et veniet rugis altera causa dolor.

Flet quoque, vi in SPECVLO rugas adspexit idem.
aniles

Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.

Quodd spectat illud quoque, quodd dicit quidam, & recte: Senibus inuisa specula. Senes enim atque anus, dictante naturâ, specula longè proiiciunt: ne, si se in illis contemplari velint, immutatam faciem non agnoscant, & se alios esse atque videri, lamentari cogantur. Ad quos Ly-

Horat.

Carm.

lib 4.

Od. 10.

Dues, heu (quoties te in SPECVLO videris
alterum)

Qua

Qua mens est hodie, cur eadem non puero fuit?

Vel, cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Tametſi verò, fallacia illa proprio vocabulo ſpectula appellentur, quæ aliam quàm obli-
cis effigiem ac figuram repræſentent, aut eam-
dem aliter quàm verè eſt eſſormatam: fallacia
tamen & illa vocari poſſunt, de quibus Iuſtinus
Martyr, quando in eas feminas (tameſi Chri-
ſtianas) declamat, quæ dolosa arte tentabant
eiuſmodi quæ Chriſtianis eſſent alioqui mu-
lieribus interdicta. Sic enim ait: *Uſu venit*
Iuſtin. quibuſdam, ſeipſas fallentibus (ecce fallaciam
Mart. ſpeculantium) vt cùm apertè vultum pigmen-
tis fingere non audeant, arte id faciant. Nam,
in vndam aut oleum facie inclinatà deſpicien-
tes de ſeipſis iudicant, an aduerſus caſtitem
belligerare poſſint. Non quòd ſpectula illa na-
turalia fontis vel olci fallerent intuentes; ſed
quòd illæ curioſæ, tali arte vtentes, præſcriptam
pudicis Chriſtianis mulieribus legem elude-
rent. Quales etiam, quaſi pudicitia nundina-
trices eas habet Tertulianus: quæ, vt ait, con-
ſilium formæ à ſpeculo petunt. Reprehen-
ditque idem in viris, SPECVLVM omni ra-
tione adhibentibus, conſulentibus, anxieque
inſpicientibus: quati verò verè formoſi, præ-
ſtanti que formâ ac corpore exiſtant, dum-
modò vel ipſi ſibi tales appareant, vel quali-
cumque fallaciâ ſpeculum tales repræſentare
videatur.

Quis enim tam parum in rationis rectæ ſpe- B
culo eſt verſatus, qui non clariffimè videat,
inanes eiuſmodi ſpeculatores ac ſpeculatrices,
inſipienti ac imminuto homini cerebro eſſe
ſimi-

similes; qui fortè per speculum diaphanum
 transparentisque vitrum sese in lunâ considera-
 ret, & eam, quæ in ipsamet lunâ spectantibus
 apparere videtur obrusâ admodum humana
 facies, suam ille effigiem delirus speculator
 existimaret? Et certe, tametsi opinione suâ
 ipse falleretur, non usqueadeo tamen à vero
 aberraret. cum stultus ut luna mutetur, & ne- *Ecclesi.*
 scio quam sibi ex speculo quantumvis men- *27.*
 daci affingant pulchritudinem, indefessi qui-
 dam speculorum aruspices. Nōne sic etiam
 Acco vetula (de quâ Cælius) seipsam impru-
 dens fefellit ad speculum. dum faciem suam
 (tametsi insigniter rugosam) in illo conspi-
 ciens, secum, quasi cum alterâ se, corridere
 cœpit & colloqui? Et, quæso te, quid minus
 faciunt illæ, quæ finem non faciunt, se in suo
 speculo circumspectandi, comendi, poliendi,
 aridendi, indignandi quæ subinde dum non
 satis succedit ex animo, atque omnia tandem
 & singula consilio ac præscripto speculi dige-
 rendi, ut dum illis distinentur, annus sit? Adeo
 ut si non fallat speculum, seipsas fallant.

A N I M A.

Heu, quantum ab internæ formæ curâ se-
 mori sunt, qui se ita totos in exterioris speciei
 contemplationem immergunt! Quàm defor-
 mes intus, quàm pulchri foris! quàm ingræ sunt
 facies eorum, à fumo qui in domo hominis in-
 terioris ex tantâ vanitate ascendit, dum externis
 interim omnia nitent, ac pigmentis collucent!
 O cæcas hominum mentes, cælestium inanes!
 Quid etenim aliud agunt, tali tamque molesto

ac seruili molimine ita semetipfos fallentes; quàm siparum cordatus pictor, angelum aliquem in suo prototypo, velut in speculo relucens, sibi sumens imitandum, diabolum interim teterrimum in tabula sua depingat? Nónne sic etiam speculatores isti ac speculatrices, in speculo vultum naturæ suæ, qualem Deus indiderit, intuentes, per stultam ac vanam in animo gloriam, vultum abominabilem coram Deo atque angelis eius, in suamet conscientia sibi conciliant? Nónne item foedissimæ sui turpique scrophæ talem comparat Sapiens, dum ita ait: *Pro. 17.* Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua? Dignum profectò talis operæ pretium.

DESIDERIVS.

Procul idcirco sit ab istarum tabernis ac tabernaculis, castrum nostrum, ô anima, contubernium. Ipsi potius, quem diligimus, cuius gratiam piâ ambitione venamur, atq. per eundem Sapientiæ iugiter commoremur, cum ipsa fors nostra perseveret: vt dicere æque fideliter ac constanter possimus. Mens mea contemplata est multa sapienter, & didici. Dedi que cor meum, vt scirem prudentiam atque doctrinam, erroresque & stultitiam. Et vidi, quòd tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux à tenebris. Da itaque nobis, ô Domine, quærentibus te, ac vultui tuo placere studentibus, eumque aliquando in cælis videre sicuti est, ac sine vilo medio, contemplatione eius beatificâ frui desiderantibus; ne terrenis istis illecebris, fallacibusque speculis eludamur:

sed

sed tuæ pulchritudinis amore capti, atque inextricabili nexu irretiti, vana mundi oblectamenta, vt mera deliramenta, spernamus; atque instar speculorum fallacium cauti deuitemus.

ANIMA.

Ita & ego tecum sentio, optime ac fidelissime consodalis, atque in hoc proposito nos inuicem sine intermissione, dum hoc vitæ mortalis nexu copulamur, animemus. Sic namque & Apostolorum verticem locutum, nos meminisse ipso facto testabimur. Non enim indoctas (inquit) fabulas secuti, notam vobis fecimus Domini nostri Iesu Christi virtutem & præscientiam: sed SPECVLATORES facti illius magnitudinis.

2. Pet. I

DESIDERIVS.

Consultò, mi soror: sic enim futurum est, vt fallacis mundi præstigias, ipsimet, Deo iuuante eludamus; atque artem arte fallamus. Quid namque de vniuersis huius mundi immundi blanditiis, adulationibus, promissis, deliciis, voluptatibus, honoribus, potestatibus, speciosisque nominis titulis ac beneficiis, censendum est aliud, quàm de fucis, laruis, & inanibus bullis, ne hili quidem vel flocci faciendis? De ipso capropter rectè dici potest illud Annæ Senecæ: *Lib. 9. de Beneficiis cap. 13.* Qui veri beneficij specie fallit, tam ingratus est, quàm veneficus, qui saporem, cùm venenum credidit, miscuit. Aded vt mundus mendacium fallaciumque speculorum sit omnium fallacissimum. Nónne mundus verè dici potest

lunâ inconstantior, quæ suum momentis sin- E
 gulis vel incremento vel decremento deludit
 spectatorem? Nam cum in summâ esse videtur
 plenitudine; verissimo mundi typo, statim ad
 defectionem vergit. Neque vulpecula in arte F
 fallendi mundo callidior, quæ tamen ab innatâ
 fallendi astutiâ præcipuum suum traxit enco-
 mium. Quid mirum igitur, si, qui in mundi ni-
 tore, instarque fragilis vitri resplendescentiâ,
 velut in speculo sese oblectant, mille modis ei-
 dem fiant ridiculi, cunctorumque ludibrium?
 Sic etenim orbis ille bullosus ex sapone & aquâ G
 conflatus, dum ad summum, vel sui magni-
 tudine, vel in altum adscensu, pertingit, elidi-
 tur, & in nihilum rediens, plus mœroris, mor-
 dicante in puerorum oculis sinigmate, parit,
 quàm antè lætitiæ dederat, cum in vigore suo
 splenderet, quemdamque in conchâ micro-
 cosmum referret.

Et verò, quid in optimis speculis aliud iudica-
 mus, quàm meram inesse fallaciam? Quid
 enim aliud, quàm alienum corpus ac figuram
 mentiuntur? Non est namque in speculo, quod
 ostenditur: nam si quod representat, verè in spe-
 culo esset; non ita repente euanesceret, nec aliâ
 protinus imagine superueniente obduceretur:
 neque ita innumerabiles modò interirent,
 modò exciperentur formæ. Quid ergo? Simu-
 laca ista sunt tantùm, & inanis solummodò
 verorum corporum obiectorum imitatio: sunt-
 que ista à quibusdam altioris ingenij sic com-
 parata, vt etiam in prauum possint detorquere
 quæ recta sunt. Nam sunt specula, quæ faciem
 prospicientium obliquent: sunt, quæ in infi-
 nitum

nitum augeant, humanumque habitum excedant, modumque nostrorum corporum. Id efficit autem perspectiua, ut in vno eodemque speculo, aliquando vnius rei plures sese ostendent imagines. Si certo modo constituas, imageret prorsus nihil: situ autem demutato, imaginofum reddatur. Id comminiscitur quoque ars ista, ut caput in imo compareat, pedes verò surrecti; teste Varrone. Excogitantur & monstifica: ut in templo Smyrnæ dicata, ut auctor est Plinius. Vidi ego quoque, quæ os contemplantis (natura licet formatum quam optimè) mirè in arctum adductum, horrendè verò in altum extenderent. Et vicissim alia, quæ, labra compressa, sine modo vtrumque in latera diducerent. Alia, quæ nasum finem & strumosum referrent: alia verò, quæ præacutum & enormiter prominentem: atque ita de omnibus quæ obiciebantur, in monstri deformitatem reddentia.

Sed, quid de fallacibus illis & artificialibus speculis dicemus, de quibus Pausanias libro octauo in Arcadicis? Ad dexteram (inquit, de Curenibustractans) è delubro egredienti, **SPECVLVM** in tectorio parietis aptè inclusum est: in quo, qui inspexerit, suam ipsius imaginem, aut parum perspicuè, aut prorsus nihil cerner: deorum tamen signa, & solum ipsum dilucidè intuebitur. Quantum ego quidem conicio, aut speculum illud ita dispositum erat, ut defectu debitæ reflexionis, inspicientium vultus ad ipsorum oculos non redirent: (tametsi enim omnes qui in cubiculo sunt in speculo opposito, species suas imprimant, non omnes tamen sese

in eodem conspiciunt, sed illi tantum, qui in rectâ reflexione oppositi stant) vel arte aliquâ latentiori, aut etiam illusione diabolicâ, illud accidere potuit. At, at: quid dicam? Nónne eò impietatis deuentum est hodie, vt insano cupidinis cestro perciti, & quasi plultro demerati homines abiecto timore Domini, nullaque habitâ conscientie (quam ita miserè profligant) ratione; administro diabolo proci sui illa, iste suæ amariæ, vel numquam visam, vel visam olim, sed lógo terrarum mariumque interuallo dissitam effigiem in speculo sibi magicâ arte representari permittat, imò & prece & pretio procuret? O protritæ verecundiæ, neglecti diuini iudicij, & proiectæ per omne flagitium animæ, detestanda sed testatissima tamen argumenta! Horror quidem illis ex tali adspectu pavidam intus conscientiam ferit; sudor præ rei nouitate erumpens, sceleris arguit; ac præfens maligni spiritus opera, atque molitio, trementibus etiam sensibilibus artubus pænè examinatur: & tamen, spretis his omnibus, & iucundum & gratum videtur inimici obsequium, in certam animi perniciem etiam ære coëmtum: placetque tantis impensis æternum emere poenitere. O insaniam! ô mentis effascinatæ caliginem! quæ non videat in hoc SPECULO, quantam sponte admittat iacturam, dum in eodem intentis oculis vesana cum voluptate speculatur phantasma dæmonicum, eius nimirum adumbrato obtutu, cuius carnali amore,

Vulnus alit venis, & caco carpitur igni.

De tigride non multum abludentem huic fabulæ, H

bula, vel amētici potius, legimus illusionem. Tigris etenim, ut velocissimum est animal (nomē à Medis & Armenis habēs, qui sagittam tigrim appellant; atque rapacissimus quoque fluuius Tigris vocatur) viua adhuc atque adulta capi nequiuit: sed catulus, absente matre, ab equite velocissimo quandoque furripitur. Quod dum superueniens mater agnoscit, rapidissimo cursu raptorem insequitur. Ille verò, certò sciens se non cursu sed arte tantum posse ferocis beluæ perniciatē effugere, vitreum orbem in speculi morem confectum delabi finit, in quem incidens tigris, seque in eo admirabunda contemplan, remoranque dum catulum suum se videre existimat, à fugiente interim raptore deluditur, ac omni spe sua frustratur. Ita quoque miserum mortalium genus, dum vano fallaciq̃ue speculorum obtutu, falsiq̃ue vmbraticorum simulacrorum figuris, & oblectamentis inanibus stultè distinetur; & rem præsentem, & spem omnem futuræ posteritatis atque æternæ salutis auferri patitur: idque ab his nimirum, qui præcipuæ felicitati, supremæ gloriæ, ac bono ipsius summo, implacabili odio insidiantur. De quibus Propheta in persona Iudæorum sic lamentatur: Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos: in deserto insidiati sunt nobis.

Thrs. 4

ANIMA.

Verè fallaciam tam miserandæ deceptionis præuidit præmonuitque Sapiens, quando mundi nequitiam atque astutiam, & diaboli la-

queos, in hisce detexit, per quæ ferè speculato-
rum ac speculatricum procedit illusio; sicque
periculosam subuertit viam, tutamque sternit,
Pro. 31. hisce verbis: Fallax gratia, & vana est pulchritu-
do: mulier timens Dominum, ipsa laudabitur.
Dum siquidem præterit figura mundi huius, &
omnis caro fœnum; cuius flos decedit, & are-
scit, & grauiter olet. quid nisi fallaciæ plenum
in formæ gratiâ ac pulchritudine speculan-
dum, quæ dum in rugas, & arentem marcidam-
que cutem degenerat, suum heredem, cum
vniuersis admiratoribus suis, caducâ sui specie
decipit ac frustratur?

O quàm dolendum, his momentaneis ob-
lectamentis, ita cupere sponte & grante falli
mortales! vt cum *Psal. 14.* multa lubeat exclamare;
Psal. 4. Filij hominum, vsquequò graui corde? vt quid
diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?
Quis vmquam pro vino, vel oleo, vel balsamo,
vacuo se vase domum remitti desideret? quis
argentum in vanum expendere laboret? Quis
vmquam prudens, falli, decipi, mendacisque
sibi imponi permittat? Hic tamen quotidianus
est quæstus, quem mundus callet & exercet:
hæc impostura quotidiana, quâ nescio vtri plus
gaudeant, an decepti, an verò deceptores. adeo
vt tritum sit vulgò: Mundus vult falli. Quis
tamen ignoret, quodd iuxta Chrysostomum,
Seductio semper boni habuit colorem? Sic falsi
à serpente protoplasti parentes nostri: sic Iudas
ille infamis proditor mitissimum agnum, Do-
minum nostrum circumuenit: taliq; speciosi
faucibus prætextu seductum in agrum fratrem-
suum Cain occidit. Nonne ita chamæleon L
quo-

quoque & Polypus suas tutò struunt insidias, dum eius vel herbæ vel terræ colorem imitantur, cui se applicant; vt, dum animalia piscēsve incautè nihilque tale suspicantes accedunt, indubitata fiant præda? FALLACIS itaque mundani SPECVLI fugiamus illecebras; vt illime purumque ac sincerum veritatis solidæque virtutis Speculum liberius vſurpemus. Si quis namque inspecto fallaci ac magico speculo in bestiam statim verteretur; quem non tam horribilis casus ab eiusdem speculi contemplatione absterret?

Flamma volat, micat æthra, fugam cape, conflagrat orbis
Plena adeo igniuomis omnia sunt SPECVLIS.

A. Vrens speculum concavum.

B. Archimedes speculo naues
has telas incendit.

C. Transparens speculum ustulans

D. Puer ab vtrius ictus et ustulatus

E. Basiliscus visu necans.

F. Impudica mulieris oculi ne-
quissima vrentia specula.

G.H. Cor viri, impudice obtutu, et
demonis halitu, concrematur.

III. SPECVLVM VRENS.

DESIDERIVS.

RECORDARIS, ô anima mea, filia Sion, bonorum dilecti nostri speculatrix, quid dixerit olim Daniel de se focusque suis, Eunucho, sibi à rege Nabuchodonosor præposito? Contemplate, *Dan. I.* inquit, vultus nostros, & vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: & sicut videris, facies cum seruis tuis. Quid si iam nos quoque vultuum nostrorum contemplatorem aliquem prouocemus; aut certè nobis mutuò hoc præstemus officij? an non meliores gratioresque vultus nostros, præ mundialibus speculatoribus, apparituros credas?

ANIMA.

Planè ita confidam: nam speculi nostri, quod mentis oculis potiori lustramus indagine, & cuius intuitu speculorū quoque, ocularium vsum expédimus atque obseruamus, tanta est efficacia, vt non solum instar iam dictorū deformia quæque ac defectuosa subindicet, verum etiam diuiniorem quadam virtute maculas eluat, & conferat nitorem. Neque multo secius inter hæc accidit, quàm cum luna solem adspiciens, ab eodem illuminatur, & discussis nebulosis pulchra eius adspectu efficitur. Quocircà, pergamus, si placet, speculorum varietatem exquirere, atque, ex proximè sequenti elicere, quod admiratione & obseruatu dignum videbitur.

■d

ad concupitæ internæ pulchritudinis incrementum. Sed, quidnam sibi hoc vult, quòd primo ipsius obtutu quamdam quasi vstulationem nidoremque perferentiscere videor?

DESIDERIVS.

Desine mirari, ô delicata ac tenella anima mea; neque tamen te illi fidentiùs applica, nisi aduri aho quàm amons dilecti tui igne desideres. Nam adurens siue vstulans speculum est istud, quod modò habemus præ manibus: atque ea propter prudenter circumspicere tractandum.

ANIMA.

Quodnam igitur, ô mi frater, hoc SPECVLUM est genus? quæso te, ne me celaueris. Deinde, an non nisi in malum illius sit vsus, si nosti, fac sciam & ego.

DESIDERIVS.

Concauum, vt scias, est istud, à quo radij solis A. in vnum aliquod punctum coeunt; in quod non lucem solum modò, ac radios, conuersum ad solem, reflectit, verum etiam calorem emitit talem, vt faciliùs interdum obiectum fomitum, quàm ignis accendat. Vtque magis admirere, planum speculum lucem tantum reflectit, sine calore; conuexum verò, nec calorem nec lucem; cuius idcirco liberior est in alijs, & quidem satis admirandis, vsus. Nam, cum imbecilli sint oculi nostri, vt recto obtutu solem sustinere non valeant, nec formam
eius,

eius, habitumque, & verum illum igneum calorem contemplari: inuentum est ope atque adiumento SPECULI, vt non modò orientem occidentemque solem queamus conspicer; verum etiam supra nos stantem, & nullo rubore perfusum, sed candida luce fulgentem, tranquillè & citra oculorum molestiam, contemplerur. Sic nimirum & solis eclipses per speculum commune ac planum, hoc est, solis lunæque imagines, inoffenso intuitu conspiciuntur. Sed econtrà speculorum arte elaborata concavitas, collectos, vt dixi, in idem punctum solis radios, ita condensatos constrictosque in obiectam ex aduerso rem materiamque reflectit: vt & plumbum in testis colligescere faciat, & aptam combustioni materiam, quasi igni iniecto, comburat. Huic rei admirandæ, non minùs miranda fidem facit: quòd nempe Menestratum in templo Dianæ Hecaten tantà marmoris radiatione fecisse compertum est, vt in eius contemplatione æditi spectatores admonere solerent, parcerent oculis. Ne scilicet nimia radiorum perstrictione fulgor egrediens visus aciem non solum heberaret, verum etiam arefacto excoctoque internùs neruo optico, vim visuam depopularetur.

ANIMA.

Admiranda profectò & naturæ vis, & mirabilis ingenij humani industria, rerum naturalium latentem virtutem, causarumque efficaciam inuestigantis, & tam stupendos effectus, certà arte, coniunctione, ac temperamento elicientis:

cientis: quod tamen totum, fonti omnium Deo acceptum fertur.

DESIDERIUS.

Longè præcipuum huiusce vstulationis deflagrationisque testimonium, Archimedis nobis **B** factum admirandum suppeditat, quod à Gale-
no proditum legimus. Ille enim Archimedes Syracusanus, in omni quidem geometriâ multum ante alios admirabili vir subtilitate, sed in speculorum ratione pertractandâ, vel maximè memorandus fuit. Non solum enim ingenti volumine, acerrimè speculorum naturam ac diuersitatem rimatus est; verumetiam actu ipso, concavi in vrendo speculi efficaciam, certo experimento testatam fecit. Nam hostium naues, pice nullo negotio ignem concipiente, speculi ministerio concremauit.

Sunt & transparentia quædam specularia **C** vitra, quæ si exaduersum soli ponantur, appositum accendunt fomitem. Sic in quadam Asiæ vrbe domum deflagrasse contigit, fenestræ cui-dam vitreæ lignis pice huius adiacentibus, & in extimâ parte columbino retrimento ex putrefactione amplius arefacto. Nam eò validiùs solari radio vaporante (vt æstate assolent mediâ) materia flammam concepit, moxque ad summa peruenit incendium. Sic & celebratum Medæ pharmacum ignibus admotum inardescibat: constabat enim sulphure & asphalto humentiore. Hæc de speculi vrentis portento, è naturâ & arte producto.

CARBUNCULI porro vis atque ratio huic non est adeò absimilis, siue pro lapide pretioso acci-

accipias, siue pro morbo, aut etiam pro vitio, quod vitibus interdum accidit. Non enim aliam ob causam hoc nomine tria illa appellantur, quàm quòd vel in colore, vel in vstulatione cum candenti carbone conueniant. In primis namque quoad lapidem illum, quem carbunculum nuncupamus; de illo sic Plinius: Inter gemmas rubeo colore principatum habent carbunculi, à similitudine ignium appellati; cùm ipsi non sentiant ignes: vnde & à quibusdam apyrastæ seu apyroti vocantur. Cumque sit ignitus, vt carbo, carbunculus; fulgor ipsius nec nocte vincitur: aded vt etiam flammæ ad oculos spectantium vibret; & cum vrentibus speculis ex hac parte non malè cõueniat. Cùm verò carbunculus, humani corporis vitium appellatur, tuber, parui carbonis instar, intelligitur, ex inflammatione proueniens: quod ided simili de causâ à candenti carbone vocabulum trahit. Et quia ex omnibus, quæ internis aliquâ corporum parte nascuntur, non aliud carbunculo peius est: hinc accidit, vt Constantinus Copronymus, insigniter in Deum Dei que genitricem blasphemus, tam vehementem sit passus ex pedum carbunculis cruciatus: aded, vt omni medicorum ope destitutus, atque in extremam animi desperationem deueniens, miserabiliter vociferaretur, se viuentem etiam, propter Mariam Deiparam, igni inextinguibili traditum. Et quid mirum? Naturalem siquidem vim suam, vt solet in aliis, carbunculus ille in ipsum exercebat: & insuper, ex diuinæ vltionis grauamine, malum ipsum infinite augebatur. Ex eodem fonte pro-

uenit,

uenit, vt morbus ille, seu vitium, quod in herbis, fruticibus, arboribusque nominamus vredinem à pestilenti quadam vstulatione, quam in illa incendit, in vitibus hoc idem carbunculus vocitetur, ac in ceteris rubigo, quia instar rubiginis, optimam substantiæ partem erodit & absumit. Hinc, carbunculatæ vix dicuntur. Neque est malum aliquod, teste Plinio, illi comparandum: non grandines, non procellæ, nec quæcumque vniquam annonæ intulere caritatem, vel agros aut arua deuastarunt.

Hæc omnia, vt iam audiuius, cum vrentibus speculis propter vrendi potentiam, comparantur; aut, si mauis, illis ipsis eiusmodi specula. Vnde & vredo, & vrtica (herba æque ac piscis) in etymologiâ propter vstionem concordant. Quin & pruritus ita Aristoteli dicitur, excursus ille humoris spirabilis, inclusi contra naturam, qui ardorem scalpendi incendit: vnde & voluptas carnalis libidinem prouocans etiam pruritus seu prurigo quibusdam nuncupatur. Genus quoque picturæ, quod encaustice dicitur; & talis pictor, encaustes, opus verò, encaustum; ab inurendo sic appellantur: quòd artifex adhibito igni figuras suas effungebat. Sic & notæ infames inurebantur; vt & alio inscriptionis modo etiam Christiani olim in frontibus notabantur: quod seruorum proprium esse solet. Christiani verò supplicij specie, tali cauterio & stigmatum notis deformati, ad metalla, munitiones viarum, aut ad bestias quoque damnantur.

Ad alteram verò petitionis tuæ partem; An non nisi in malum sit speculi vrentis vsus: respondeo;

spondeo; Etiam ad bonum. Nam sicuti ignis, & gladius, ac similia, rectum iustumque vsum habent, tametsi malitiosi illis abutantur ita & huiusmodi specula, per quæ ignis in subiecto fomento suscitatur. Vsq; adeo, vt & in Ecclesiæ cærimonis, quando iuxta ritum Romanum, in cerei benedictione, quæ fit Sabbato sancto, extinctis vbique luminaribus. nouus ignis benedicendus est, is vel ex filice prius excutitur, vel crystallino speculo, aut alio quouis incendendi vim habente procuretur. In typum, quod nobis in tenebris & umbrâ mortis sedentibus, Christus ceu lux noua apparuit; qui veniebat ignem mittere in terram. Ita & Machabæi, ^{2. Ma. chab. 10.} de ignitis lapidibus igne concepto, sacrificia obtrulerunt.

ANIMA.

Non oherit, spero, hæc vniuersa audiuisse ac nouisse de speculorum vrentium naturâ rebusque eius naturæ in vitione affinis. Et fortasse non foret difficile, ad alia adhuc documenta moralia, atque proposito nostro principalia, applicare, & ex luto gemmas colligere.

DESIDERIVS.

Quin & factu facillimum est futurum, ac prorsus obuium; si animum tantummodò aduerterimus. Nam in primis basilisci conditio, atque admiranda oculorum ipsius cum vrentibus speculis similitudo, planam nobis ad morum speculationem sternet viam. Basiliscus etenim, seu regulus (sic dictus, vel quod iuxta Plinium, albâ in capite maculâ, velut quodam

diademate adornetur; vel quòd, secundùm alios, reliqua serpentium genera, eius virus exhorrescant ac fugiant) rubeos ignitosque instar carbonis habet oculos. utque D. Bernardus ait; Venenum in oculis gerit, pessimum animal, & præ omnibus execrabile. Nolle cupis, inquit, oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem? Inuidiam cogitato. Si

Sap. 1.

non fuisset ille basiliscus, numquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum. Optimè itaque Sanctus ille, lucentes inuidiâ oculos in oculis basilisci depingit, ac perstringit ut merentur. Sed & iracundiæ faces, ex incenso interioris animo promicantes, rectè hisce basilisci oculis comparentur: quo sensu Poëta quoque sic ad irati hominis excandescentiam alludebat, cum diceret:

Horat.

Ira furor brevis est: —

quàm ali, effervescentiam bullientis sanguinis circa cor, interpretantur. Atque alius Poëta hunc in modum:

Ovid.

Pertinet ad faciem ratidos compescere mores:

Candida pax homines, trux decet ira feras.

At proposito nostro vicinùs, de vultus irati cum eiusmodi speculis vrentibus comparatione, accedit, quod idem sic habet:

I procul hinc, dixit; non est mihi tibia tanti;

Ut vidit vultus Pallas in amne suos.

Vos quoque, si mediâ SPECVLVM spectetis in irâ;

Cognoscet faciem vix satis vlla suam.

adeò namque, & nares, & oculi, ac tota denique facies, iracundiam spirant.

Verùm enimverò, tum SPECVLUM adurentis conditio, tum oculorum basilisci solo visu necan-

F

necantis virulentia nocendiq̃ue malignitas, in impudicæ muliens adsp̃ctu tenent principatum. Vnde quicumque versiculi illius leonini est auctor, à scopo mihi non est visus aberrasse; quem, dum sic lusit, venissimè attigit:

Est mulier tactu viscus, visu Basiliscus.

Quapropter venerabilis ac sancta illa matrona, *D. Anna* Diana vidua, sancti Bernardini Senensis mater-*toninus* tera, non immeritò, tametsi citra eius culpam, illum efficaciter ab hac peste deterruit. Dicente namque identidem eodem adhuc puero, sibi à defunctis iam parentibus commissio, se in vrbe Senensi iuenculam quamdam amare, ineffabili speciositate fulgentem; cuius gratiosum adsp̃ctum nisi quotidie videret, sibi crederet præ mœrore moriendum; mentem suam referens ad eam, quam totam pulchram canit Ecclesia. Nutrix directrixq̃ue ipsius Diana, mulier spiritualis, suspicata ne fortè alicuius puellæ carnali amore foret vulneratus, eum increpans, sic inquit: Quid est, fili mi, quòd te impudicè loquentem audio? An ignoras, quòd mulier formosa dechuem animum facit ad vitia? **ADSP̃ECTVS EIVS IGNIS EST EXARDESCENS:** affectus, robur ingenij profert, intellectum elidit. Desere, fili, hanc vanitatem, & de corde tuo omnem cogitatum illius propulsa. Sic illa: atque attentius obseruatum, die quodam deprehendit, aperto capite, nudis nixum genibus, dilectam suam (beatam inquam **MARIAM** virginem, quæ supra portam in effigie stabat) deuotissimè salutantem. Sicq̃ue salua res fuit: non importuna tamen illi ætati, illiq̃ue modo loquendi pueri, nostròve

huic proposito, sanctæ illius matronæ monitio,
de INCENDIARIO mulierum ADPECTV,
diligenti salutem, diligenter cauendo. Iuxta
illud Poëtæ:

Geor. 3 *Carpit enim vires paulatim : tritq; videndo
Femina.*

Possintne efficacius oculatiùsque argumen-
tum ac typicum specimen pestilentis huiusce
muliebris adpectus proferri in medium, quam
quod de pestiferis oculis & obrutu venenato
virgunculæ illius legimus, quam Regina Indo-
rum aliquando Alexandro Magno, ut venustis-
simam donoque regali dignissimam mulierem. Illa
siquidem ab infantia nutrita atque imbuta fue-
rat veneno serpentino, ita ut natura ipsius versa
esset in serpentis naturam, cuius congressu ex-
tinctus fuisset Alexander, nisi Aristoteles eum
latentis periculi (quod ex admiratione inso-
liti victus percepit) præmonuisset. Notabat
ille præterea, quod ipsa fidenter, horribili-
ter & constanter visum figebat in facies vi-
rorum, quasi (basilisci in modum) solo visu
necatura.

Sed, eheu! quàm longè detestabilius est (ut
coepimus dicere) SPECVLVM VSTV-
LANS impudici adpectus feminei, animas
perimentis, quam basilisci talisve puellæ ne-
cantis corpora! Quamobrem, non sine cau-
sâ, præsentis periculi præmonuit Sapiens. Auerte
faciem tuam à muliere comitâ; & ne cir-
cumspectas speciem alienam. Propter speciem
mulieris, multi perierunt: & ex hoc concu-
piscencia quasi IGNIS exardescit. Cui qua-
drat & illud eiusdem: Noui generis bestię,
vapo-

Eccli. 9

Sap. 11

vaporem IGNIVM spirantes: aut fumi odorem proferentes: aut horrendas AB OCVLIS SCINTILLAS emittentes; quarum non solum læsura poterat exterminare, sed & AD- SPECTVS per tumorem occidere. Videtne fulgurantem flammam ex hoc SPECVLO impudicæ frontis muliebris? Et quid mirum, si multi per talem Ætnam consumi sunt, & in fauillam redacti: cum & illæ ex vnâ parte virulento conspecta in corda intuentium scintillas impudici caloris vibrent; & ex alterâ gehennalis vstrinæ incentor diabolus, habitu suæ suggestionis, prunas phantasiarum ardere faciat: quodque est caput, ipsimet insensati vecordēsque iuuenes, oleum camino addētes, frequenti adspectu conuiuentibus annuentibusque oculis, totaque sensuum omnium capedine, virus ac flammam hauriant?

Quis etenim tali tot facularum concursu miretur incendium: cum & senes illi duo in Babylone (quibus Susanna castissima cum nullo ex se incentiuum daret) in oculis nihilominus propriis atque animis fomitem secum libidinis adferentes, exarserint in concupiscentiâ eius: & euerterint sensum suum: & declinauerint oculos suos, ne viderent cælum: neque recordarentur iudiciorum iustorum: tam quæ ab ipsis, vt iudicibus populi, debebant procedere; quàm quæ à iusto summoque Iudice Deo, merito debebant metuere. Erant (inquit historia) ambo vulnerati amore ipsius.

Si à castâ pudicæque castissimæ feminae fronte, tam faculentæ obortæ sunt facies & flammæ, optima quæque in senibus, solo ipso-

rum vitio, deuastantes; quid non metuendum iuuenibus ex impudicarum & lasciuarum puel-
larum adpectu & consortio, diabolo præsertim
adhibente flabellum, qui vinde quoque lignum
incendere præualet?

ANIMA.

O quàm felices, qui custodiunt auertuntque
oculos suos, ne videant vanitates, neque ca-
piuntur, vt Holofernes, laqueo oculorum suo-
rum! Auertat Deus à nobis, ne in huiusmodi
vrentia specula incurramus, quæ pestifera vre-
dine, tabidoque carbunculo vrentia mentis
nostræ fruteta, sata ac vineta consumant. Sed
potius in ardentia atque flagrantia virtutum
specula, oculos irreperculsi conuertamus: nam
& talia reperiri confido.

DESIDERIVS.

Reperiuntur, & quidem plura ac præstantio-
ra, quàm illa illecebrosa vitiorum. Nonne vul-
tus Omæ Pontificis recordaris, ex quo, quasi
speculo vrenti, & pietas, & zelus honoris diuini,
micantibus radiis effulgebant? Sic enim de eo
legimus, cum Heliodori temerario ausu, ara-
rium spoliandum templumque violandum
conspiceret: iam verò qui videbat summi sacer-
dotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim
& color immutatus declarabat internum ani-
mi dolorem.

Sed, quale speculum adurens fuisse dice-
mus Magdalenam? quale Iosephum patriar-
cham? qui admirandum vtrique sexui suis
exemplis in cor & medullas iniecerunt incen-
dium

2. Ma-
chal. 3.

dium castitatis: illa quidem pœnitentiæ flammis, calidisque lacrymis, priorem rubiginem excoquens; iste verò primæuæ castitatis præferens facem?

ANIMA.

At pretiosissimum (mihi persuadeo) præstantissimumque omnium SPECVLVM ad virtutem incendens fuit immaculata Dei genitrix, virgo MARIA: quæ cum omnium mundi totius pulcherrima fuerit, nemo tamen unquam mortalium eius adspectu, mali cuiuspiam motus sensu illecebram: quin potius & oculos & corda adficiendum, tamquam viuax animatum & immaculatum SPECVLVM castiora reddebat: imò velut myrrha, venenum impuritatis turpisque amoris rubiginem elidebat. Nam quemadmodum (teste Hieronymo) ex oculis CHRISTI, velut principis SPECVLI VSTULANTIS, radij aliquando elucebant; ita ex beatæ VIRGINIS oculis & facie, ceu limpidissimi speculi, scintillæ emicasse traduntur.

Istiusmodi itaque SPECVLIS in bonum VRENTIBVS vtamur assiduè: dicamusque in eorum adspectu: Concaluit cor meum intra me, & *psalm.* in meditatione mea exardescit ignis: vt per illa, 38. & quod vitiosum est exuratur; & quod bonum, magis accendatur.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

Quisquis es ipse tui procus et riualis amoris:
Siqua tibi fuerat gratia, tota perit.

A Otho Imp. armatus se in speculo
ante consuetum contemplant.
B Lucifer ex vana sui contemplatio
ne prolapsus.
C Angeli quoque, eius affectu
D Primi parentes, per complacentiam
paradyo exheredes facti

E Sine priuotio amore fortum
sufficit
F. Amos superbe sibi complacens.
G. Antiochus fastuosus simulator.
H. Corydon se in lectore speculans
I. Saul in oculis suis parius coram
Deo magnus fuit et contra

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

DESIDERIVS.

VTINAM COMPLACEANT tibi *psal.*
eloquia ori mei: & meditatio cordis mei 12.
in conspectu tuo semper; Domine adiu-
tor meus, & redemptor meus! Quod, si
 non denegaueris mihi; spes animo meo magna
 confurget, fore vt audiam aliquando, quod au-
 ditui meo dabit gaudium: Tu es filius meus
 dilectus, in te COMPLACUIT mihi. Et me- *Luc. 3.*
 ritò Domine, neque aliter vnquam mihi tutò
 consultum erit. Quia, quid proderit mihi, quid-
 ve esse poterit illud, si mihi complacuerò, imò
 si toti mundo futurus sim acceptus & gratus, &
 tibi soli non fuero comprobatus? Non enim
 qui seipsum commendat, vel à mundo com-
 mendatur, ille probatus est: sed, quem tu solus
 commendas & probas. Alioquin, inter spem &
 metum herescens, in patientià & expectatione,
 cum exulante Dauide dicere poterit: Si inue- *2. Reg.*
 nero gratiam in oculis Domini, reducet me, & *15.*
 ostendet mihi Arcam & tabernaculum suum.
 Sin autem dixerit mihi; Non places: præstò
 sum: faciat mihi quod bonum est coram se.
 Quapropter manem iactantiam, & vanam
 COMPLACENTIAM longè fac à me, Do-
 mine: & COMPLACEAT tibi, vt ab eius
 illecebris eruas me.

ANIMA.

An huius igitur insolentiæ faulrix speculatio
 aliqua reperitur in SPECVLIS?

C S

DESI-

DESIDERIVS.

Planè, & quidem cuius in materiali speculo communi typus exprimitur. Nam, sicut qui vanæ gloriæ formæque concinnandæ dant operam, speculi adminiculo prunginem illam animi magis accendunt: ita, qui seipfos, dotes corporis aut animi, dicta facta que propria, cum admiratione suspiciunt; titillationem inanis COMPLACENTIÆ sibi ipsi conciliant. Verùm, vtriusque huius fatuitatis exempla producantur; quò visa auditaque, magis sua deformitate ab imitatione deterreant.

Otho, cùm Romanis omnium gentium A fortissimis imperaret, SPECVLVM in bello ciuili contra Vitellium deferebat; vt se, dum tolli signa iuberet, armatum contumque intrueretur. Hócine momentum vllum eam in rem conferebat; vt eò maiori suis terrori futurus esset hostibus, quò sibi ipse in armis & corporis cultu videretur ornator? Forma virum neglecta decet, vt inquit Poëta, & bellicoso ducti ac militi, terror in hostium oculis potius est quærendus, quàm muliebris illa in cultu mollities.

Econtrà Semiramis: quæ, cùm aliquando circa corporis cultum occupata, defecisse Babylonem intellexisset; solutâ adhuc alterâ crinium parte, ad eam recuperandam cucurrit: nec prius decorem capillorum redegit in ordinem, quàm urbem in suam iterùm potestatem vidisset redactam. Et verè, quid refert, qualiter nobis ipsi, siue in speculo, siue in oculis propriis videamur, cùm nihil eapropter mutetur in re? Sicuti enim

enim ad staturam nostram nec cubitum nec palmum aducere possumus; ita neque formam mutare valemus. Quidquid enim ad naturalem addideris speciem, fucus est.

Idcirco recte, & ad rem nostram, eloquentiæ princeps, Cicero: Principio corporis nostri 1. offe. magnam natura ipsa videtur habuisse rationem, quæ formam nostram reliquamque figuram, in quâ esset species honesta, eam posuit in promptu. Sed audi, quomodo non ad inanem complacentiam, sed ad morum grauitatem: sic enim inquit idem ipse: Venustatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem.

I Vanæ perniciosæque huiusce COMPLACENTIÆ prima nobis semina iniecit, & ad illam tam cupide ambabus, ut dicitur, vlnis amplectendam, latissimum ostium patefecit, primus omnium Lucifer: qui ex ingentia suæ nobilitatis excellentiâ naturali que conditionis suæ pulchritudine, quâ Deus eum præ ceteris creaturis ornat, in semetipso gloriam caprâs, sibi que in gratuito datus, tamquam in proprius; nec debitam conditori ac largitori habens aut referens gratiam; ex præcellenti Archangelo, malignorum spirituum a se peruersorum princeps est effectus in inferno, quibus ad eandem ruinam incentor & dux fuerat in cælo.

Quia verò COMPLACENTIAM tam præfens & efficax esse experienciâ didicit ad præcipitum instrumentum, hinc nullum ferè ex toto mortalium genere finit ab hac infestatione immunem: præsertim, cum ipse non tantum in angelis, sed & in primis parentibus, tam secundum prouumque suis conatibus successum

44 SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

sum expertus sit. Quâ siquidem aliâ parte versipellis suæ nequitiae, atque in generis nostri ruinam inuidiæ & insidus viam inuestigauit inuenitque percommodam; quàm per inanis istius gloriæ ac propriæ COMPLACENTIÆ titillationem, quam videbat, vel saltem suspicabatur, naturæ humanæ non vique adeò fore peregrinam, neque adeò à terrestri nostrâ origine remotam? Tentauit, successum sensit, diuinitatis consortium ob oculos statuit, addixit, & ambitionis scintillas in præparatum iam fomittem cautus iniecit. Incendit eâ primùm ex parte, quam præsexeus imbecillioris naturâ, ad ignem concipiendum magis sciebat idoneam. Dumque flamma illa amoris propriæ excellentiæ atque inanis gloriæ, speciosa deserti paradisi depopulata est, scintillæ atque fauillæ tam voracis incendiij in omnem humanæ stirpis propaginem adeò late perlatae ac peruagatae sunt: ut quis se ab illâ existimet liberum, videat quæso diligenter, an seipsum non fallat.

ANIMA.

O miseriam! ô mentis nostræ caliginem! ô cordis insensati dementiam! Quid agimus? quid volumus? quò euadere tandem præsumimus? quidnam tandem tam vanè speramus? Pessimo laboramus vicio, sed tamen adblandienti nobis suauiter: atque ea propter, neque sponte agnoscimus, neque fidem habemus admonenti: quasi non satis sit pestilens, quòd intima pectoris nostri possideat, nisi hoc etiam mali accedat, ut, quò magis in nobis grassatur, hoc minùs agnoscatur,

DE-

DESIDERIVS.

Domine Deus, quàm cæcutimus & nescimus! Imò, cum Phariseis cæcis ducibusque cæcorum, admoniti, non sine indignatione respondemus: Numquid & nos cæci sumus? Et quid est, obsecro, quòd ita grandescimus, intumescimus, & nobis ipsi tam inaniter complacemur? Dicas, licet: Sum doctus, multarum rerum peritus, facundus, ecclesiastes egregius, disertus poëta, magnus orator, bonus musicus, insignis scriptor pictor, fictor, & mille similia: omitto quòd nobilis, diues opum, honoratus à populo, raræ auctoritatis, totique mundo spectabilis: addo ego tibi, quidquid ex pleno copie cornu spongiosum tuum pectus valet imbibere: quid obsecro est hoc totum? Nónne sumus, bulla, stipula, & si quid his est vilius? Dúmque in hisce, ne dicam omnibus, sed in illorum aliquibus, quæ te nactum existimas, gloriaris, tibi que complaces ad stuporem; fortasse, si bene attenderis, nec illa habes, aut saltem non eo gradu, ut vel hilum gloriæ mereantur. Et quid est quæso totum, quod es, habes, aut nosti, præ omnibus infinito modo pluribus, quæ neque es, neque habes neque nosti? Quare igitur non potius erubescis de tot quæ desunt, quàm gloriaris de paucis quæ adsunt?

ANIMA.

An verò manifestius hanc nostram inanitatem in propria complacentiâ queamus deprehendere, & si oculos aperiamus videre & palpare; quàm si in puerorum ludæium grege, vni
videa-

videamus coronam ostendi, tamquam capiti ipsius imponendam, dumque illam sibi imponi existimat, clam à tergo ridiculus ei galerus aut cucullus imponatur; isque iam fastuosus incedat, se regem putans, cum interim ludibrio sit omnibus? Nónne ita quotidie nobis illudit mundus cum suis cultoribus; imò nos ipsi nobis? Si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit; nónne, teste Apostolo, ipse se seducit?

Gal. 6.

Interim, nec omnia argumenta mundi, neque vniuersæ correptiones, neque librorum momenta, neque aduersi casus, malumque certum in uisæ huic COMPLACENTIÆ debitum, & propemodum semper illatum, nos ab eâ vel tantillum valeant deterrere, ut saltem serio recogitemus in nobis, an non verè hoc vitio laboremus. Tam radicata est in visceribus hominum damnabilis ista philautia, & quædam philarchia, siue multum subsit gloriandi complacendi que materiæ, siue parum, imò potius nihil; ut, instar simiarum, bonorum nostrorum operum foetum, imò animam propriam, potius præ hac infaniâ suffocemus ac disperdamus; quàm ut vel moniti, isti que intus aut foris, vitium hoc agnoscamus, atque à nobis ut detestabile amoliamur: cum nec tineas, nec blattas, in libris aut vestibus toleamus.

DESIDERIVS.

Vtinam tandem aliquando Domine illumines vultum tuum super nos, & miserearis nostri; ut SPECVLVM hoc COMPLACENTIÆ procul amoveas ab oculis mentis nostræ!

Quem

Quem enim non moueat percellatque, tam certum quam miserandum exitium omnium eorum, qui hætenus ob istam dementiam fastumque intolerandum, te vindice, post horribilem pœnam & luctum, miseris modis perierunt? Infernalem Luciferi metamorphosin, primorum parentum apostaticum lapsum, atque inflictam toti posteritati labem & cladem, F omitto: sed, cui non incurrit in oculos protrita & summo dedecore affecta Amanni superbia; qui cum se in altissimo dignitatis & gloriæ gradu, stabili pace ac securitate collocatum putaret; ad ima repentè, versò rerum statu, deiectus est? Cum enim se Regiæ Reginæ charissimum crederet, eaque de te coram vxore & amicis iactabundus gloriaretur; à Reginâ Hester apud Regem eidem promeritum parabatur exitium. Cumque tamquam vnicum toto orbe insensum sibi hostem Mardochæum, exstructâ ipsi excelsâ cruce, triumphare se iam arbitraretur; in eandem mortalium fastuosissimus est sublatu.

G Quid de noto superbi nomine Rege Antiocho sumus dicturi? quem non miserabilis eius casus & clades horrenda commoueat, vt ab arce placenuæ vel sensim descendat, vel elationis cristas paulatim demittat? De quo præstat audire, quid sacra Scriptura commemoret, quàm nostris hîc verbis explicare. Sic narrat Machabæorum historia: Existimabat, se præ superbiâ terram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum, deducturum; propter mentis elationem.

1. Ma-
chab. 5.

Sed, audiamus humiliatum superbum, ac

COM-

48 SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

COMPLACENTIAM in atrio proprio profligatam. Is, qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbiâ repletus, & montium altitudines in
 2 MA. staterâ appendere; nunc humiliatus ad terram
 ehab. 9. in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in se contestans: ita ut de corpore impij, vermes scaturirent; ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent; odore etiam illius & foetore exercitus grauaretur. Et, qui paulò antè sidera cæli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat, propter intolerantiam foetoris, portare. Hinc igitur cœpit, ex graui superbiâ deductus, ad agnitionem sui venire, diuinâ admonitus plagâ, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et, cùm nec ipse iam foetorem suum ferre posset; ita ait: *Iustum est, hominem subditum esse Deo, & mortalem non parva Deo sentire.* Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus. Ratio est: quia per plagam humiliatus, non factus est humilis.

ANIMA.

Eheu! dolendum latri momenti exitum! Et quare, quæso, miseri non humiliter sentimus de nobis, cùm nihil in nobis reperiatur, exceptâ Dei bonitate & gratiâ, quod non ad maximam animi demissionem impellat? Sed verè, nescio quo malo genio, ad eiusmodi, quæ ad humilitatem inuitant, nō aduertimus animum grauiusque eorum vel præsentiam vel alloquium ferimus, qui nobis vel modestiam, vel humilitatem,

tem, vel sobriam moderatamque de nobismet-
 ipsis opinionem ob oculos ponunt. Hinc fit
 (quod etiam quotidianus vsus docet) vt non
 solum hoc in negotio veritas odium pariat;
 verumetiam, vt, non obstantibus tot tantisque
 remedus, semper ille inextiminabilis COM-
 PLACENTIÆ furculus, vel millies recisus, aut
 etiam euulsus, repulsiulet. Euadunt hoc infelici-
 tatis (credo) rarissimi: & quoad istam immuni-
 tatem, non tam ipsosmet de se, quam alios de
 ipsis, conuenit iudicare. Nam communis ferè
 habet vsus, abusus inquam, vt, si scribimus, si le-
 gimus, concionamur, docemus, loquimur, ca-
 nimus, manum vel pedem mouemus; aut
 aliquid demum, paruum aut magnum, fa-
 cimus (nisi fortè desit inspector) quasi ex in-
 fidis illicò assurgat & adrepit infestum hoc
 tineæ genus, gloriola, nobisque in facto com-
 placeamus.

DESIDERIVS.

Amplius dicam: cùm manifesta illa gloriæ
 animalia Philosophi, ferè non nisi ad oculum
 sua admiranda patrarent; sique deesset admira-
 tor, cessarent: nos interdum etiam dum soli su-
 mus, atque aliquid agimus; ecce non deest su-
 perbia, & existimatio facti laudabilis sese inge-
 rit. Quin & fortasse, dum ista solus, ac sine arbi-
 tro scribo, serpentisq; illius nequitiam detego,
 & vires eius ac virus elidere molior. caput suum
 veternosum latenter attollit, vt referat ferien-
 tem; ac saltem ab illâ me parte titillet, quâ illum
 mihi videor egregiè tutudisse.

O nequissimum colubri caput! quis tuam eua-
 det

50 SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

det vafriem, dum optimis quibusque conatibus & cœptis, vt inuides. ita & infidiaris? Imò, tum quoque victoriæ palmam tibi præsumis, cum victori tuo victus herbam vidèris porrigere? Nónne ita te sanctam illam virginem Sararam circumuenturum sperasti; cum in carnalis lasciuia bello, per annos tredecim, victrix semper abscederet: acriusque tandem à te impugnara, quàm vt videretur posse sustinere; inuocato sponsi sui Christi auxilio, tum quoque te triumpharet? An non eidem cedendo victoriam, victoriæ palmam subtili stratagemate tentabas eripere; dum ei apparens, latenterque inanis gloriæ stimulo petens, dicebas: *Vicisti me, Sara, & vicisti* Sed illa, quâ oportebat arte, proditoriam tuam sicam eludens, ac prudenter (vt David Saülis hastam) declinans, tibi quod oportebat respondit: *Non ego te vici, sed Dominus meus I E S U S*. Ita ego hic quoque si mihi molestus sis, tuum in caput retundam spiculum obuciamque ei cælestem peltam, quam in simih vanæ gloriæ concionandique COMPLACENTIÆ suggestionem, tibi sanctus Bernardus obiecit, dicens: *Neque propter te incepi, neque propter te desinam.*

ANIMA.

Quàm dolendum, ô dilecte frater! aded nobis inhærere instar nepæ hoc vitij, actibusque nostris vniuersis, ac omni proprio de nobis rebusque nostris iudicio; vt ad cumulum eius, & nequid ad plenum numerum deforet, etiam in defectibus ac penuriâ gloriemur: quasi nobis præ tædio foret contabescendum, si non sem-

SPECVLVM COMPLACENTIAE. §I

semper, & vbique, & in omnibus, COMPLACENTIA ista ac vana gloria, aliquo saltem vel emendicato titulo sese ingereret! Adeo vt in omnibus, etiam quæ verè alijs improbarent, nobis ipsi complaceamus.

DESIDERIUS.

Nec illepidum, nec alienum à nostro proposito est, quod Agaristam, Clisthenis filiam, adeo formosam extitisse narrat Herodotus, vt ad obtinendas eius nuptias, celebrata sint procorum spectacula & certamina: quod speciosissimique Græciæ adolescentes confluxerunt. At, cuidam illic nimium lasciuienti dixit filix pater: Tisandri fili, desaltasti matrimonium. & tamen se rem præclare gessisse planè existimabat miser; sibi quæ adeo COMPLACENTIA, vt sibi præ omnibus sponsam deberi arbitraretur. Alijs autem, rem vt verè habebat contemptantibus, vehementer displicebat.

Sed quid? illud nobis ferè per fallacem ac fatuam hanc complacentiam accidit, vt nos ipsi nos potissimum decipiamus, propriam opinionem consulentes. Sic Dæmonax olim Philosophus Cyprius, infeliciter declamantem admonuit, vt sese diligentius exerceret. Cum quæ is respondisset. Numquam non ad memetipsum declamo: Nihil igitur mirum, inquit Dæmonax, si dicis ineptè, qui hactenus semper teipso vt stulto auditore & magistro vti sis solitus. Hic autem magister, est omnium errorum auctor.

Denique, ne vel in aliquo complacentia consideretur; semper adhuc maioris alieni defe-

52 SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

Aut prætextu, nostram inopiam facimus minus
vituperabilem; atque illo nos saltem solatio suf-
fulcimus. quo deformis ille Corydon seipsum
vtcumque solabatur, dum diceret speculi huius
consilio:

Virgil. *Non sum adeò informis: nuper me in littore vidi,*
Eclo. 2. *Cum placidum ventis staret mare.*

Sic & Pharisæus ille, vt putabat, maiorum pec-
catorum comparatione sibi placebat. Ita nos:
Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcu-
tit, atrior est. In placendi ratione, Tertullianus
sic inquit: Et viuis propter feminas, & feminis
propter viros, vitio naturæ, ingenta est placendi
voluntas. Addo ego; & complacendi libimet:
cùm nemo alteri placere contendat, nisi pri-
mùm studuerit placere sibi: siquæ sine illo fru-
stretur, saltem medium hoc non absuerit. Per-
git auctor, & ad speculi vsum, seu potius in viris
abusum, se conuertens, inquit: Propriasquæ
præstigias formæ & hic sexus (virilis nimirum)
sibi agnoscit, barbam acrius cedere, interuel-
lere, &c. tum speculum omni occasione consu-
lere, anxie inspicere: cùm tamen cognito Deo
ademtâ placendi voluntate, per luxuriæ vaca-
tionem omnia illa, vt otiosa, vt hostilia pudici-
tiæ, recusantur.

ANIMA.

Verè se res habet, vt dicit. Nam quemadmo-
dum, quotquot Deo placere conati sunt, viles in
oculis suis fuerunt; ita qui complacentiæ studue-
runt, Deo placere non curarunt. Instar bilancis I
se res ista habet: quantò plus vni imposueris,
tantò plus ademeris alteri. In Saul rege, velut in
COM-

SPECVLVM COMPLACENTIÆ. 53

COMPLACENTIÆ SPECVLO, liceat id
contemplari. sic ait Samuel eidem: Nónne, *1. Reg.*
cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tri-
bubus Israël factus es? vñxitque te Dominus
in Regem super Israël? Pro eo ergo, quòd
abieicisti sermonem Domini (magnus scilicet
in oculis tuis effectus) abiecit te Dominus, ne
sis Rex.

Apage ergo domesticum hoc animi semper
intumescētis virus, ac modestiam vsque reti-
nere satagamus: ne vlla vnquam nos nostri
inflet opinio, pestis verè vniuersi profectus: quæ
& optima quæque in nobis elidit, nihilque præ-
ter inanem producit auram, quâ & pascitur.
Nónne sic & in Iberiâ quidam equas à Fauo-
nio vento putant concipere, sed euamido foetu?
Ita prorsus hîc accidit: vt qui ab opinione blan-
diente, suauiusque adspirante COMPLACEN-
TIA grauidantur, nihil serium pariant: sed vt
tumidi solummodò vtres, quò maiori ampli-
tudine distenduntur, eò sunt diruptioni vi-
ciniore.

Deus itaque nos ab hoc spiritu liberet; &
humilitatis spiritum (qui solus ipsius est) lar-
giatur.

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

In basilisci oculis vis bellus stulte videri?
Maius adulantium lumina virus habent.

- A. Oculi alieni, specula vana
laudis
B. Rex Achab in oculis vasis magnus
C. Crocodili oculi, nocentia specula
D. Talis quoque parastorum nequitia
E. Adulatorum blanda perniciēs.

- F. Herodes, aliena laude elatior,
a Deo percussus.
G. Vana in oculis hominum
complacentia.
H.I.K.L. lunonis et Iſidis pompa,
non sine SPECVLIS.

V. SPECVLVM OCVLORVM
ALIENORVM.

DESIDERIVS.

CVLI tui, Domine, contemplantur 2. PAR.
vniversam terram: & præbent forti- 16.
tudinem his qui corde perfectò credunt
in te. Sed, dum ita se res habet, Do-

mine Deus, vt oculi tui vniversam terram contemplentur: nõne vicissim vniversa in oculis tuis, tamquam in lucidissimo speculo, resplendescunt? Ex hoc enim fonte promanat, quod de Sanctis tuis in cælo dici solet: Quid nesciant, qui scientem omnia sciunt: & quid nõn videant, qui cuncta videntem contemplantur? Verùm, vtinam non tantùm velut in speculo sim in oculis tuis; sed in isdem quoque inueniam gratiam: quia fallax alioqui gratia, quæ in hominum oculis quæritur, & rarò benè inuenitur, rariùsque benè conseruatur.

ANIMA.

Hiccinne igitur, germane mi frater, atque indiuidue comes, in nouum speculi genus deuenimus? Vtinam; si ad spectandam aliquando quam desideramus ac quærimus Domini faciem, nos non promouet, saltem nõ remoretur. Hac enim mente (vt nosti) per SPECULA oberramus, vt in illud tandem oprato cœntu incidamus, cuius ope, & mentis nostræ maculas eluamus, & interiorum oculorum purgato obtutu, aciem illorum sic adaptemus, vt hic videamus per gratiam, quæ in via filius Dei

reuelantur, & post hanc peregrinationem beatificæ illius visionis fiamus confortes in patria.

DESIDERIVS.

Assentior, ô mea columba, & soror dilecta: atque ab hoc præcepto animis scopo non est nobis vllâ de causâ aberrandum. Sed, si datur facultas, votisq; nostris cæleste numen adspirarit, danda est nobis sedulo opera; vt, speculorum istorum decursu, ac quali quali adminiculo, mens nostra quoque ita effulgeat, vt instar speculari lapidis tamquam plane cælestis effecta, illustretur ac clarescat. De lapide siquidem isto sic D. Basilus in hunc modum: Specularius lapis transparens ac pellucidus est, & peculiariter quadam ac purissimâ perspicuitate prænitens; adedò vt, si is suæ naturæ numeris omnibus responderit, neque vllâ excus putredine, sed nec vllâ sui parte perruptus, cum aëre contendat, eiq; ferè perspicuitate similis esse videatur. Recte per omnia. Sic enim futurum est, vt illud Tobix in nobis adimpleatur: Luce splendidâ fulgebis. cælestis nempe gratiæ splendore. illudq; Prophetæ Iob: Lux vultus mei non cadebat in terram. & quemadmodum qui de terrâ terrent, ita nos de cælis cælestes efficiamur. Iustorum namque semita (de virtute in virtutem euntium, donec videant Deum Deorum in Sion) quasi lux splendens, procedit & crescit, vsque ad perfectam diem. Perfectus autem dies hic, est perfectio viæ; perfecta verò dies in cælis, est perfectio patriæ.

ANIMA.

Credo sic irradiatum fuisse beati protomartyris

tyris Stephani vultum cælesti internæque illuminationis luce; quando etiam inimici ipsius lucitugæ intendentes in eum, viderunt faciem ^{Att. 6.} eius tamquam faciem angeli. O beatam sic illuminatæ mentis munditiâ, quæ in vultu quoque resplendeat, angelisque efficiat similes! Sed, quodnam est SPECULI genus, quod in ordine ceterorum nunc obtutui nostro proponitur, vt fructum quoque ex illius adspectu consequamur?

DESIDERIUS.

A Mirandum planè; & quàm valdè vñtatum, atque obuuium quotidie vniuersæ hominum multitudinî, tam parum notum aut pro speculo habitum. Sunt autem OCULI ALIENI, quod iam dicimus SPECVLVM, in quo laudis typum statuimus, quam eiusmodi prædæ venatores ab aliis aucupantur. Certum est in primis, tametsi nemo obseruaret, in patentibus hominum oculis, obiecta quæque, tamquam in speculis figurata apparere. Adeo, vt quemadmodum vnus homo in multis appositis sibi que coniunctis speculis, vel in paruis speculi partibus similiter sibi compositis, populi cuiusdam multitudinem efficit: ita turba aliqua in vnius solius oculis distinctè conspicienda appareat. Quinetiam, inquit Plinius, pocula quædam ita figurantur, expulsis intus ciebris ceu speculis; vt vel vno intuente, populus totidem imaginum fiat. Vnde & Annaus Seneca. Sunt, inquit, quædam specula, ex multis minutisque composita; quibus si vnum ostenderis hominem, populus apparet, vnaquaque parte faciem
D s suam

suam exprimente : ex vno turbam efficiunt: quod & coherentibus adhuc speculi partibus contingit . Et hominum ergo oculos talium speculorum vicem obire, qui hactenus ignorarit, vel non crediderit; experientiam adhibeat magistram, & ignorantia admirationi locum dabit.

Eiusmodi porrò speculum, de quali nunc agimus, censei poterant oculi Assyriorum, qui Iudith pulcherrimam captiuam Holoferni sistentes, intentos in illam oculos defigebant: de quorum vsque ad stuporem intuitu, sic inquit Scriptura : Viri considerabant faciem eius; & erat in oculis eorum stupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Indubie in oculis omnium illam sic contemplantium faciei ipsius effigies, tamquam in speculo, conspici poterat. Cumque iam illam tam sublimè laudarent, vt dicerent vnanimiter; Non est talis mulier super terram, in adspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum: non restabat aliud, vt in hoc præsens speculum oculorum alienorum Iudith impingeret offenderetque, quàm vt in laude ac gratiâ illorum, & præsertim Holofernis, cuius oculis animoque minifcè tota placebat, sibi ipsa complaceret & gloriaretur. Sed prudenter illa iuxta ac constanter, in se, instar saxi quadrati, consistens; cauebat ne quid huiusce verborum lenocinii, oculorumve collimationibus, animo suo impetiginis inureretur. dicebatque secum, quod ille Propheta, & quilibet oculatus arcis suæ custos ac speculator: Super custodiam meam stabo; & figam gradum super munitionem: & contemplanor, vt videam,

Judith
20.

Ibid.
11.

Habac.
2.

deam, quid dicatur mihi; & quid respondeam, ad arguentem me. Proposito autem nostro congruentius dico ego; Vt videam, quid respondeam, ad collaudantem me, mihiq̃ue adblandientem. In hoc enim consistit periculum speculi præsentis, oculorum videlicet alienorum.

ANIMA.

B Aut vehementer fallor, aut SPECVLATIO-
NIS huiusmodi paradigma typumq̃ue expres-
sissimum, in factiosa atque impiâ illâ lezabel,
est videre: quando nimirum Achab Regem,
coniugem suam æquè impium, sic in os col-
laudauit; vt ad flagitium, à quo ipse vtrumque
abhorrebat, impelleret, dicens: Grandis aucto-^{3. Reg.}
ritatis es: & benè regis regnum Israël. Surge,^{21.}
& æquo animo esto: ego dabo tibi vineam
Naboth lezrahelitæ. Rex siquidem, quòd il-
lam Naboth sibi negasset, semianimis iacebat
in lecto. Ipsa itaque lezabel, & innocentem
Naboth, prætextu iustitiæ, morti tradidit; &
virum suum, ad iniuste possidendam occisi vi-
neam, blandiendo & collaudando, quasi laude
irretitum, induxit.

DESIDERIVS.

Omnino se res ita habet, vt dicis: estq̃ue hoc
proprium speculi huius exemplum, quod mo-
dò habemus præ manibus. Dum videlicet ma-
lecautus quispiam, laudisq̃; auidior, per gratiam
quam in oculis hominum obtinet, se in ma-
lum perducere finit; neque cogitat, conuiuentes
eiusmodi applaudentium oculos, dum adblan-
diun-

60 SPECVLVM OCVLORVM ALIEN.

diuntur, necare; ac dum fauere creduntur, nocere quam maximè. Hisce ocularibus speculis non vsqueadeò dispar est fraus illa atque permicies, quæ in crocodili naturâ atque oculis speciatim esse perhibetur. Is siquidem, conspecto homine, emittit lacrymas (iam tunc enim homo ille in eius oculis, vt in speculo, continetur quoad imaginem) dumque miser ad illum tamquam ad lamentantem lugentemque. deposito metu, accedit vicinùs; eundem atrociter deuorat. Vnde & natum prouerbiũ: Crocodili lacrymæ. de iis scilicet, qui sub specie pietatis, & benevolentiae homines fallunt, atque in exitium ducunt. Talibus hominibus illud Sapientis debetur ex merito: In oculis suis lacrymatur inimicus: &, quasi adiuuans, suffodiet plantas tuas: &, si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine. Quid propinquius ad crocodili naturam?

*Eclis.
12.*

ANIMA.

Hæcque est, ni fallor, ipsissima parasitorum, D adulatorum, assentatorum adblandientiumque conditio, ac perniciosa natura: vt blandis arrideant oculis, nutu, verbis, & factis, loquantur ad hominem; nihil repugnantes, numquam contradicentes, omnia ad eius voluntatem facientes, cui placere desiderant; omnia sustinentes; & quem laudibus attollunt, in extremam tandem perniciem blandâ suadâ seducen-
centes.

DESIDERIVS.

Exemplum talium SPECVLORVM ALIENÆ
LAVDIS & extollentiæ, habemus in libris Regum
gum

gum valde conspicuum . Quando namque
 Rex Roboam, derelicto sano seniorum consi-^{3. Reg. 12.}
 lio, audiuit adulantes adolescentes qui nutriti
 fuerant cum eo; nec ministrorum modo, ve-
 rum etiam parasitorum more assistebāt illi, nu-
 tuque adblandientium oculorum suorum pla-
 cere studebant, dixerunt ei: Sic responde po-
 pulo. & dic: Minimus digitus meus grossior
 est dorso patris mei. at ipse tali collaudantium
 rhedā in præcipitium vectus est.

Ita legimus, apud Sonciates, Gallorum olim
 populos, Regem quosdam secum habere soli-
 tum adulatores Siloarios, assentatores, & id
 genus hominum, qui vnā semper aderant, se-
 ctabantur quocumque iisset, idemque facie-
 bant, siue rideret, siue lugeret, seu aliqua cape-
 retur voluptate: denique, qui cum accum-
 bentibus accumberent. Quin & Clisophus,
 Philippi Macedonis parasitus (vt Athenæus est
 auctor) se claudum fingeat, quod Philippus
 crus fractum haberet. Os insuper, oculosque
 idem contorquebat, dominum suum in gesti-
 bus imitans. Nicetias porro cū Alexandrum
 magnum à muscis petum videret; Quāto,
 inquit, hæ ceteris præstant, quæ tuum sangui-
 nem degustant! Cū verò vulneratum eum-
 dem conspiceret, illud Homericum insignis
 ille assentator in medium protulit:

Qualis duorum percurrit corpora sanguis!

ANIMA.

E Quis non videat, quā fallacia perniciosā-
 que sint istorum hominum blandimenta? &
 quis eiusmodi blandientibus oculis & linguis
 se

se oblectantes, seque quasi byssino vinculo ad E
suspensum trahi sinentes, satis deploret?

DESIDERIVS.

Eapropter, quemadmodum Patroclus pro-
diturus in bellum reliqua quidem Achillis ar-
ma sibi assumfit; solam autem hastam, ut gra-
uem ac præualidam, ne attigit quidem: ita
adulator omnia veri amici symbola imitatur,
præter solam admonendi libertatem: quæ, ut
hasta corpus, sic illa animum amici delinquen-
tis intus ferit. Eam ob causam, sicut in Menædri
Comcedrâ falsus inducitur Hercules, clauam
gestans, non solidam ac robustam, sed inanem
ac leuem: ita quoque adulatoris libertas, mol-
lis est & blanda, plus assentationis quàm
monitionis habens; plus olei lenientis, quàm
mordentis vini; idcirco etiam non sanant, sed
ungunt tantum ac palpant. Hunc in modum
Tiberio Senatum aliquando ingrediente, adu-
lator quidam exclamabat: In hoc te omnes
reprehendimus, Imperator, licet nullus audeat
palam fateri, quod tu te nobis nimium impen-
dis. Ad quæ C. Seuerus: Ista tanta libertas
hunc hominem dabit exitio. Tali ironiâ in-
signi sarcasmo commixta fucum illius inepti
detergebat; qui nempe prætextu summæ ac
periculosæ libertatis, maximè blandiebatur.

Sed, quàm inanis ac stulta est, hominum in
hoc ALIENORVM OCVLORVM & lau-
dum blandientium SPECVLO sibi applauden-
tium vanitas! In oculis hominum sapiens, ut
alter Salomon, apparebis, & re benè confide-
rata verè stultus inuenieris: fortis, ut alter Sam-
pson

E
 pson aut Hercules, & eris in rei veritate Ther-
 site timidior; eloquens, vt alter Cicero, & re-
 verâ Bardo stupidior, ac magis mutus quàm pi-
 scis, pulcher, vt Absolon, vel Adonidis instar, &c,
 Mopso deformior. Quocircâ, dignum suâ eius-
 modi fatuitate responsum accepit aliquando à
 suo parasito Carisopho Dionysius; quod omni-
 bus huius farinae hominibus optem propina-
 tum, dum ita auidè laudem blandientium
 sibiunt. cùm enim dominum suum separatim
 cum amicis confabulantem & corridentem vi-
 deret; ipse quoque procul stans effusè ridebat,
 nihil tamen audiens eorum quæ dicerentur. In-
 terrogatus itaque à Dionysio, quid rideret:
 Quod, inquit, existimem risu digna quæ dici-
 tis. Optimè: nam dum plerumque ridere ho-
 mines arbitramur, ob gratiam aliquam in no-
 bis obseruatam: fortasse, si rogentur, ineptiam
 nostram ac vanitatem deriserint. Hinc Pho-
 cion Atheniensis, insignis Orator, cùm popu-
 lum sibi dicenti applaudentem vidisset; ad
 amicos conuersus, Quid, inquit, num mali
 quippiam dixi imprudens? Sed omnes potius
 aurâ illâ populari nos ab illâ animi moderatio-
 ne in deum complacentiæ abripi sinimus;
 quam Cicero etiam in Demosthene improba-
 uit, dum sic illum notat: Leuiculus sanè notter
 Demosthenes; qui illo susurro delectari se ae-
 bat, aquam ferentis mulierculæ, insusurrant-
 isque alteri; Hic est ille Demosthenes. Quid
 hoc leuius? At, quantus Orator! Sed, apud alios
 loqui videlicet didicerat; non multum ipse
 secum. Ita de hoc laudis vento retibus captato,
 Cicero.

*Tuscul.
 qu. li. 5.*

ANIMA.

Prudenter eapropter fecerimus, mi frater
 comunctissime, si modestam illam prudentem-
 que Noëmi fuerimus (quoad hominum laudes
 & gratiam) imitati. Illa siquidem, dum peregrè
 reduci Bethlehemiticæ mulieres, non sine pu-
 blicæ laudis encomio sibi acclamarent. Hęc est
Ruth 1. illa Noëmi, pulchra, præstans, præclara illa vira-
 go: nihil sibi inde laudis decerpens, nihil illo-
 rum arrogans, demissè respondit: Ne voceris
 me Noëmi, id est, pulchram; sed, vocate me
 Mara, hoc est amaram, quia amaritudine valdè
 repleuit me Omnipotens. Itaque flammam
 laudis alienæ superinfusâ frigidâ in suo ortu re-
 stinxit. Sic quoque factò esset opus, quando
 propter gratiam aliquam, aut veriùs gratiæ
 speciem, laudabiles hominum oculis appare-
 mus, nosque laudare incipiunt. Nihil etenim
 ita impetiginem illam alienæ laudis retundit,
 quàm humilitatis vilitatisque memoria; & co-
 gitare, quales vere in oculis Dei simus: iuxta
Sen. ep. 77. Senecæ dictum: Intus te ipsum considera, non
 qualis sis, aliis credas.

Quid enim Herodi profuit superbia, fastus,
 & supra humanum morem populi adulantis
Act. 12. acclamatio? Statuto namque die, vestitus veste
 regiâ, sedit pro tribunali, & concionabatur ad
 eos. Populus autem acclamabat: Dei voces, &
 non hominis. Confestim autem percussit eum
 Angelus Domini: eò quòd non dedisset hono-
 rem Deo, sed attributum à populo, sibi quo-
 que arrogasset) & consumptus à vermibus exspi-
 ravit. Neque eò minor est culpa, ubi rarior talis
 poena.

DESI-

DESIDERIVS.

Vtinam id ipsum, ô anima, saperent, senti-
rentque vere in animo suo, imprudentes ac im-
potentes humanæ laudis appetitores, qui consi-
lio oculorum alienorum, sibi vice speculi sub-
seruientium, se suaque omnia dirigunt & dispo-
nunt: non cogitantes, rem esse plenam vanitatis
ac stultitiæ. Quemadmodum enim magna est
oculorum speculorumque affinitas (vt initio
diximus) ita non minor quoque fallendi æqua-
litas. Existimant aliqui, videndi rationem fuisse *Lect.*
perituram (inquit Cælius Rhodiginus) nisi *Antiq.*
summi artificis sapientia, post id quod mire pel- *liv. 3.*
lucet, nigricans quippiam appinxisset: sicuti spe- *cap. 28.*
culis allinitur plumbum, pix, aut aliquid simile
densum & adaphanum, vt obscurior illa den-
sitas, sit imaginum veluti sufflumen ac infrena-
tio; quæ per vitri dilapsæ translucidum læuorem,
ac densiore obiecto non repressæ, evanescerent.
Vnde vulgo irroboraui, vt dicatur OCVLVS
naturæ SPECVLVM; sicut SPECVLVM, artis
OCVLVS nuncupatur.

Esto id totum verum, & ita vt dicitur: atque
oculi fabricam, vt admirabilem, vicesque spe-
culi obeuntem, obstupeamus: vanumne
G tamen ob id esse desinit, ex oculis hominum,
velut ex speculis voto tuo obsequentibus, lau-
dem captare & gratiolam aliquam emendi-
H care? Choris & pompæ Iunonis atque Iſidis,
eiusmodi cincinnatos ac calamistratos sym-
mystas, laudis aucupes, adscriptos oportuit, vt
egregiè sint toti mundo spectabiles; fabulosi
nempe, & mera potius ipsimet fabula. Sic enim
E de

*Li. 6. de
Ciuil.
Dei,
cap. 10.*

de similibus, D. Augustinus: Sunt, quæ Iuno. I
ni ac Mineruæ capillos disponant, longè à tem-
plo, non tantùm à simulacro, stantes: digitos
mouent, ornantium modo. Sunt, quæ specu K
lum teneant: sunt, quæ ad vadimonia deos
suos aduocent. Quemadmodum & Apuleius
de pompâ Itidis, inquit: Mulieres candido
splendentes amiciminc, verno florentes coro-
naminc; quæ de gremio per viam, quâ sacri
incedebant comitatus, solum sternebant flo-
sculis. Aliæ quæ nitentibus speculis, pone ter L
gum reuersis venienti deæ obuium common-
strent obsequium. Hisce inquam pompis &
choris immixti isti curiosuli, & vndique corrasis
inhiantes honoribus. fortè esset, in quo etiam
ipsi dæmonis illis idoneum offerrent obse-
quium. Sed, facessant hæ fabulæ, cum in-
fensatorum hominum moliminibus, qui se
propemodùm deos existimant, si cuiusquam
mortalis gratiam, quam aucupantur, obti-
nuerint.

ANIMA.

*Psal.
122.*

Vtinam omnes potiùs gratiam in oculis Do-
mini inuenire studeamus, quæ vere nos humi-
les, pios, sanctos, iustos, atque propterea ipsi
gratos ac beatos efficiat. Tunc enim ex animo
ipsi omnium conditori ac Domino nostro di-
cere possimus: Ad te leuavi oculos meos, qui
habitas in caelis. Vt à longè speculari locum
solent peregrini, aut reduces exules, ad quem
summo desiderio optant pertingere. Salutant à
longè, iam illic est animus, & tenere videntur,
quod eminus contemplantur. Et hoc ipsum
est

est veri nominis contemplari; cælum adspicere.
 Nam cæli conuexum, quo vndique spectabile
 est, totumque cælum ipsum, primò templum
 est nuncupatum: vnde & loca illa, quæ in mo-
 dum cæli concamerata, ab omni parte conspici
 possunt, antiqui templa nominarunt; vnde &
 venit contemplari, talia loca circumspicere,
 non mutato vestigio. In cælum igitur oculos ^{*Psalm.*}
 leuantes contemplemur, vnde veniat auxilium ^{*120.*}
 nobis Domine, ad te sunt oculi nostri: & sicut ^{*122.*}
 oculi seruorum in manibus dominorum suo-
 rum; ita oculi nostri ad te Domine, donec mi-
 serearis nostri.

Si in oculis tuis inuenerimus gratiam: parum
 est, etiamsi gratiam apud homines non inue-
 niamus, nisi quantum cum tuâ gratiâ consistit.
 Ceterùm, cum viro secundùm cor tuum con-
 stanter dicimus: Corripiet me iniustus in mi- ^{*Psalm.*}
 sericordiâ, & increpabit me: oleum autem ^{*140.*}
 peccatoris non impinguet caput meum.

VI. SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

Huc ades: et quid sis, quid eris, fueris, tuere.
Huic SPECULO titulus Τὸν δὲ σεαυτὸν erit.

- A. SPECVLVM propriæ vilitatis
B. Intenta mortis meditatio
CC. Mors, vna ex parte speculum
mortis ostendens, ex altera
necem intendens.
D. Vermem serpenthium hereticos.
E. Vilitas inuicem, vas miserrimum.

- F. Carimonia dei cernui
G. Deus Ade Pulvis es, et in
puluerem reuerteris.
H. Deus Moysi Alite manum
tuam, in solum tuum
I. Trabis et fœtūca, in oculis
proposita speculatio.

69

VI. SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

DESIDERIVS.

VINAM es, anima mea, soror mea, sponsa? Num speculorum hucusque tam suspectorum, fallacium, & periculorum adspectu deterita aufugisti? vel tædio affecta despondensque animum, latebras, doloris amicas, quæris? Redi paulisper ad te, redi ad me, & ad speculationem sine bono conceptam ambo redeamus. Ecce, ecce: terrena iam specula pertransiimus; ex quibus, tametsi boni multum rectè prudenterque videntibus queat produci (quemadmodum nos vtilitatem non contemnendam, primariæ nostræ intentioni ac speculationi seruientem, ex eorum contemplatione percepturos confido) tamen ut plurimum plus mali quam boni exinde consequitur. Iam verò, ad saniora, vicinioraque saluti, atque scopo nostro magis accommoda specula, fit nobis ingressus. Deinceps inoffenso mentis obtutu per subsequutura licebit decurrere, ac omni metu seposito spatium. Quocirca, animæquior esto: reuertere, ut in istis faciem tuam contemplemur.

ANIMÆ.

Quænam est hæc vox tua, dilecte mi; tam nouæ & securæ consolationis assertrix & nuntia? Spesne est ergo, tandem specula tutiora nanciscendi, quorum ope & operâ, ad speculandam hîc Dei nostri bonitatem, & in futuro

E 3

olim

olim sæculo maiestatem, adiuuemur? Certè, molestum est admodum, triste ac tædiosum, ita hîc caligare, versari in tenebris, lumen sperare, ad lucem adspirare, sectari claritatem, & morari in densæ noctis caligine. Si quæ me lamentantem, querulam, & eulantem interrogaue-rit aliquis; vel ipse quoque, quem quæro, Deus meus, & Dominus meus, sponsus & I E S V S meus; quid mihi velim vt faciat: quid aliud respondi, si sapio, dare potero vel à me queat expectari; quàm illud vnicum necessarium:

Marc.
10. *Domine, vt videam?* Videam, agnoscam, senti-
tiam, infirmitates meas defectus meos, miseria-
rias meas: videam quoque, quàm bonus &
suavis es, Domine, quàmque longanimis &
misericors: quin, lumen quoque gratiæ, visita-
tionis, illustrationis tuæ, & quidquid ad ali-
quando videndum te, sicuti es, queat condu-
cere; videam hoc totum, accipiam, teneam,
vtat, fruatur, nec dimittam, donec omnis cõsum-
mationis teneam finem: & certus sum, quòd
benè mihi hoc pacto futurum est Quapropter,
ô frater, si speculum huic speculationi conue-
niens nacti sumus, vt fiat cor nostrum immacu-
latum, & in lumine videamus lumen: est quòd
gaudeam, quòd Deo gratias agam; eiusque
munificentia sedulò vtamur.

DESIDERIVS.

Tale nunc nobis (ô anima mea) inuentum
est speculum: quo si rectè vti fuerimus, ad se-
quentia adhuc præstantiora commodam nobis
aperuerimus ianuam. Attende, obsecro, ad ver-
ba Sancti cuiusdam mirabiliter illustrati, quibus
nos

SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS. 71

nos in viam optatæ speculationis deducit: sed attende inquā, quia attentione est opus, & postea liberiore luminum exspatiatione ut licebit. Sic igitur inquit: Duplex assignatur hominis felicitas: vna speculatiua, quæ est operatio ex virtute perfectâ contemplatiuaque, quam sapientiam dicimus: altera verò practica, quæ hominis est perfectio ex virtute actiua; quæ est prudentia. In intellectu, speculatiuam considerare vim possumus, cuius est finis, virtutis cognitio: & practicam, cuius est finis, operatio. Hactenus ille Doctor verè angelicus. Vnde colligimus, præter alia, si felices hinc esse & postea beati desideramus, speculatiuam dādam in primis esse operam; quā ad virtutis cognitionē veniamus, eamque tum postea per debitam operationem A practicemus. Ad hoc autem maximo nobis auxilio futurum præsens SPECVLVM, quod PROPRIÆ VILITATIS agnoscendæ nuncupatur. In quo, veluti in proprio fonte vel puteo (ut vulgò dicitur) nos ipsos discamus agnoscere: & non quid nobis vel hominibus mundi de nobis videatur, sed quid de nobis sit in ipsa rei veritate, cognoscamus.

ANIMA.

B Explica precor, inò & applica nobis hoc SPECVLVM, mi frater: nam, quantum capio, vera ac sincera sui ipsius cognitio, est certissima ac securissima ratio & via pertingendi ad cognitionem Dei; in quo sunt omnes thesauri sapientiae, scientiae, & virtutum absconditi. De qua notitiā non est dedignatus ipsemet Dominus sublime hoc nobis reuelare mysterium, ut

72 SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

Ioan.
17.

Patri suo cælesti diceret: Hæc est vita æterna: vt cognoscant te, solum Deum verum; & quem misisti, Iesum Christum.

DESIDERIVS.

In primis, quemadmodum fastus elatio, & tumor superbiæ, ad sublime semper de nobis sentiendum instigant: ita eadem operâ impediunt quo minùs, vt par est, de nobis ipsi iudicemus; quod non nisi per sinceram humilitatis bilancem decernitur. Nam, sicut genarum inflatio oculos coniucentes intercludit, & distinctè videre non patitur: ita mentis tumor internum prohibet visum; præsertim, quo de nobis nostrisque actionibus & rebus discernamus. Qui propter, amicum salutis hoc Speculum amplectamur, recteque vtamur: quò candidè cognoscamus, quid in rei ventate, & coram Deo, de nobis sentire debeamus. Rem omnem, vt est, non vt nobis interdum videtur, vel alij de nobis iudicant & loquuntur, sed vt vere se habet, diiudicemus, ac certò teneamus. Quia tantus quisque est, & tanti, quantus quantique est apud Deum & non ampliùs, vt inquit humilis Franciscus. Dei namque oculus falli non potest aut hallucinari.

Vt autem veram hanc nostræ conditionis effigiem in hoc speculo, sine falsi formidine, contemplemur: eandem non tam sub humilitatis, quàm sub vilitatis titulo consideremus. Nam verè, frustra se humilem esse confidit, qui non se vilem existimat. Id igitur primùm in genere circa hominis mortalis substantiam & naturam expendamus; &

tum

tum ad nostram ipsorum in particulari vilitatem scrutandam & agnoscendam veniamus. De miseriâ ac vilitate hominis, in communi, præter tot tamque varios atque egregios libellos super hac re ex professo à piis & doctis viris conscriptos, quid breuius, clarius, efficaciusque proferri possit, quam quod beatus Iob paucis perstringit dum ait: Homo natus de mulere, ^{Iob 14.} breui viuens tempore, repletur multis miseriis. Qui, quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & numquam in eodem statu permanet.

Scimus, nec imus inficias: tantam esse dignitatem ac maiestatem humanæ structuræ, si conditoris summiq; eius architecti ac plasmatoris Dei bonitatem, sapientiam, ac potentiam attendas, vt omnis simul omnium sapientum industria, ne quidem minimam eius partem valeat intellectu assequi, nedum eloquio explicare. Sed nos hic modo de miseriâ ac vilitate eiusdem disserimus; quæ non minùs omnem captum humanum atque vim eloquendi excedit. Aded, vt quilibet in semetipso habeat, & quo iuxta conditionis nobilitatem artifice Deo assiduas agat gratias; & quo iuxta miserationum agnitionem, se infra omnes creaturas humiliet: certâ videlicet quadam ratione, vilissima quæque sibi præferenda considerans. Quæ omnia, vt succincte, quasi in seriem digesta, oculis potiùs quàm linguâ percurramus, & quodammodò in præsentem VILITATIS NOSTRÆ SPECULO contemplemur: animum quæso ad subnectenda aduertamus.

Prima sic in hoc decursu vilitas materiæ con-

E 5

cepti

cepti iam hominis; quam, præ verecundiâ, cogitasse sit satis, vt parcamus auribus. Vilitas nutrimenti viuientis iam foetus proximè succedat: nutrimenti dico, non quo per os, sed per vmbilicum, vt habet natura, in matris utero vitam trahit & sustentatur. Quod alimentum, vel cogitatum tantummodò, horrorem adfert intelligenti, præ sui abominatione. Nam, vt testis est Plinius, nihil facile reperiatur mulierum profluuiò (quod tamen in iam concepti foetus alimentum conuertitur) magis monstrificum. Hoc enim exuruntur hortorum germina, SPECVLORVM fulgor adspectu ipso (mulieris videlicet, cui menstrua eunt) hebetatur; acies ferri perstringitur, eborisque nitor; aluei apum emoriuntur, in rabiem aguntur canes; imò & homines, si eius vel minimam guttam in cibo potive acceperint: qualem ego, tali maleficio factum phreneticum, noui; qui tormentum hoc, aliquando molestius mihi afferebat torturâ iudiciariâ, quam tamen ab hæreticis fuerat passus; aliquando verò tam erat insensibilis, qui nec verbera nec vulnera inflicta persentisceret: & hoc ipsum, foetui adhuc gestato est nutrimentum.

Subsequatur nunc vilitas impotentiae nati iam pueri, vt vilissimam partus constitutionem omittamus. Impotentiam illâ corporali, notâ omnibus; vide an non multò sit vilior impotentia, ignorantia, ac miseria spiritalis. Succedat miseriae adnatæ vilitas, ac necessario ferendæ per omnia: vilitas animi degenerantis ad malum: vilitas ex morborum varietate, foeditate, naturæque subiectione:

vili-

Dvilitas ex mortis horribilitate, ac serpentium vermiumque hereditate: vilitas reprobationis, in quos cadit: vilitas peccati mortalis, damnationis, loci infernalis, sociorum, & tormentorum, in quæ omnes nati sumus venire, si post baptismum in statu mortiferi peccati decedimus.

E Quid plura? Summa; vt vanitas vanitatum, ira vilitas vilitatum in homine considerata est. Aded vt verum omnium miseriarum mancipium, & mundi ludibrium, ac peripsema dici meritò possit. Ista ecce omnia in SPECULO isto contemplamur. Ita vt non solum vilibus vniueris homo comparari, verumetiam illa ipsa dici possit: homo bulla, spuma, vapor, aura, nubes, fumus, fimus, fæx, fungus, cespes, gleba, stipula, flos deciduus, scœnum, floccus, stilla, ventus, sibilus, umbra, phantasma, sonus, somnus, punctum, pluma, alga, vilus, hilum, vappa, nautea, putredo, nauci, scoria, siliquæ, pœdor, fîcus, mucor, quisquilæ, puluis, cinis, cœnum, abortiuum, excrementum: quo nouissimo titulo sororem sanctus Bernardus compellabat, cum sterco serico inuolutum nominabat. Ecce igitur insignem nostram nobilitatem, suis insignibus in hoc speculo quasi in tabulâ figuratam. I nunc & gloriare, homo.

ANIMA.

O miserandam miserorum mortalium miseriam, miseras suas nō agnoscentium! Interim ita quotidie expendendis admirandisque, quæ nostræ sunt excellentiæ, distinemur; vt vix momentum temporis suppetat, viliora conditionis nostræ

nostræ inspectandi Spes tamen esset, si id ageremus, fore, ut cum pauone speculariam illam inanis cōplacentiæ caudam ac superbiæ cristas humiliati demitteremus, si sordidos atque abominabiles vilitatis nostræ pedes inspiceremus.

DESIDERIVS.

Verum enimverò, ô anima, ne, quod in aliis communiq̃ue hominum genere, improbamus, id in nobis ignoremus, nos ipsos particularius ad vinguem exploremus. Numne verborum illorum recordaris, quæ sacerdos pronuntiat, F quando in Cinerum die, Christianorum frontem in modum crucis cinere aspergit, dicens: *Memento homo, quia pulvis es: & in puluerem reuertêris?*

ANIMA.

Recordor: neque pium hoc obsequium vquam, quod sciam, omisi: nec parui faciendum existimo tam salutare Ecclesiæ institutum; & quidem in capite Ieiunij.

DESIDERIVS.

Id rectè quidem, ô soror dilecta: sed fortasse non ita, ut par fuit, verborum illorum pondus & energiam tecum expendisti: sed in communitantum, omnibus id hominibus (ut iam nunc fecimus) applicando: non autem ad temetipsam in particulari: quod nobis, in præsentis SPECVLO VILITATIS PROPRIÆ, est inuestigandum.

ANIMA.

Fieri potest, quod dicis: nam, ab quolibet homine, humani nihil alienum existimandum est. Quocircà, non erit abs re, si verborum illorum occasione propriam vilitatem hîc inter

nos, discutiamus & agnoscamus : quia iuxta
 D. Bernardi sententiam, Humilitas est virtus, *Ber-*
 quâ, verissimâ sui cognitione, sibupsi quilibet *nard.*
 vilescit. Addo ego; quod ita vilis & contemptibi-
 lis sibi, verè alius humilis fiat, sitque in veritate:
 dumque se ipse despicit, mundus illum tum
 suspicit. Nōne sic Christus ipse Zacchæum *Luc. 19*
 suspexit, humilem factum in sycomoro subli-
 matum? Vnde Bernardus: Non magnum est,
 esse humilem in abiectiōe: sed magna prorsus
 & rara virtus est, humilitas honorata. Et D. Hier-
 onymus: Nihil est, quod nos ita & homini-
 bus & Deo gratos facit, quàm si vitæ merito
 magni, & humilitate infimi simus.

DESIDERIVS.

Credo prorsus, ô anima, quandocumque
 verba illa cum cineris impositione nobis à sa-
 cerdote in faciem dicuntur, officij nostri esse,
 non aliter illa audire atque accipere, quàm acci-
 pienda erant Adamo, cū ipsi à Deo dicebantur:
 & non aliter, quàm si nobis, nō per aliquam cæ-
 ritoniam, aut consuetudinem, sed inopinatò
 ab aliquo, in faciem dedecus aliquod aut infam-
 e improperium coram aliis impingeretur;
 quod verè in nos actusque nostros reipsa cade-
 ret & quadraret. Sicut exempli gratia, si illud
 Bernardi, quasi ex professo alicui diceretur,
 qui in factò deprehensus, nimix superbiæ vel
 arrogantix meritò notaretur: Cogita, vnde ve- *Bern.*
 neris; & erubescere: vbi sis, & ingemisce: quò va- *serm.*
 dis, & contremisce. Sic enim Adæ Deus, quan- *de pri-*
 do stimulante superbiâ, inobedienter in suum *mordus*
 auctorem, suâsu serpentis insurrexerat, adcoque
 diu inæ

diuinæ plusculum celsitudinis ambiebat; tum æquum putauit, vt, qui se supra se fastuose leuauerat, & mente tumente, quasi deus quispiam futurius, sublimia nimium appetuerat, vilis memoriâ originis humiliaretur. Sicuti flammæ sursum liberiùs ascendenti inicitur frigida, vt eò reprimatur, vnde excēuerat. Dixit *Gen. 3.* itaque ei Deus: Reuertèris in terram, de quâ sumtus es: quia puluis es; & in puluerem reuertèris.

Videris nunc tu, ô anima mea, atque ego tecum, an vñquam seriò sic verba ista, a sacerdote tibi prolata, in aures nostras insonuerint, vt innatam nostrâ superbiam, nostrique pluri æquo existimationē, hoc malleo rerundi senserimus. An verè vel tunc, vel aliàs, huius humiliationis occasione & typo, hoc in nobis experti simus, quod haud dubiè in se sensit & expertus est Adam, quando hæc humiliatio ipsi ob oculos posita fuit, & quasi depressio tumentis animi in faciem impacta. An item hoc vñquam per illam cærimoniam cinerum, ac verborum acrimoniam, in nobis senserimus, quod certo certius in se sensit Abraham, quando Deo in angelis ipsi apparente, dicebat: Quia semel coepi, loquar ad Dominum meum: cùm sim *Genes. 18.* PVLVIS ET CINIS.

Et verè, quid sumus, ô soror charissima, quàm puluis & cinis? PVLVIS, terræ tritæ excrementum: & CINIS, rerum combustarum superfluum? Fascis lignorum, manipulus straminis, & fœni ligatura, similiq̃ue materia combustibilis, aliquid esse videtur, dum stat in suâ integritate; maxime si quispiam ornatus adhibeatur, quem-

admo-

admodum olim Xerxes platanum insignem, iussu aliquot dies stare exercitu, armillis, torquibus, catenisque aureis, pro animi sui voluptate adornari præcepit: atque ita est homo in ornatu suo. Sed in cinerem reductis vniuersis, nec forma, nec status, neque species vlla est reliqua. Itaque cinis cinerem arguit, nosque confundit, dum superbimus quamdiu super sumus.

Sic & amphora, dum integra est sibi que constat, aliquid sine dubio esse videtur: unde Poëta, ad cœpta alicuius momenti, non sortita tamen debitum ac dignum finem, alludens, sic canit:

— Amphora cœpit

Horat.

Institui, currente rotâ cur urceus exit?

At dum illa, quantumvis ampullata, in minutas partes confracta, imò contrita & reducta in pulueres, humiliata pedibus cōculcatur: nec prioris quidquam formę apparet, nec quippiam refert eius quod paulò antè esse videbatur.

Sed, quare non ista sic applicamus nobis; quandoquidem ipsis vocabulis vtimur, quando rem requisitam volumus nominare. Nōne ita ^{Ps. 50.} cor contritum & humiliatum vocamus? nōne requisitum ad veram remissionem peccatorum necessariumque dolorem, contritionem proprio vocabulo nuncupamus? Omnino, sed quando verè ita de nobis existimamus? quando verè tales sumus? vel esse satagimus?

Sic etiam, terra sumus: credimus, quia de terrâ creati: sed interim proteruimus, superbimus, attollimur, intumescimus. Quare? quia terra viua, terra animata, terra mobilis sumus. Et quid tum postea? Nōne & terra illa, quam talpæ sensim

80 SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

sensim emoluntur & eruunt, mobilis est; & si vis, viua quodammodò atque animata; vita nimirum talpæ intus agentis atque eam mouentis? Et quid quæso nos aliud sumus, quàm terra, spiritu intus agente, mobilis; terra tamen? *Iſa. 23.* Erubescere Sidon, ait Dominus Deus: & mare, atque abyſſus miserationum noſtrarum. Nam si animi nostri miserandum ac vilem statum expendere non pigeat: nōne meritò nos confundit & humiles debet efficere, quòd, quidquid bonum & honestum est, vix nobis queat inculcari; inculcatum non hæreat? quod verò peruersum ac vitiosum est, vix possit dedoceri? Mala, sponte nascuntur, & difficillimè euelluntur: bona, diligenter inserta & culta, difficulter proueniunt, & momento citius euaneſcunt ac marceſcunt.

Et quomodo non ex peccati obſcœnitatis indignitate nobis ipsi vileſcimus; cùm, teste Iliodoro, tam vilis & abominanda sit carnis spurcicies, ac libidinis vitium, vt pro insitâ dæmonibus superbiâ, vix quisquam sit, qui homines ad illam velit tentare: neque facerent, nisi inuidia salutis humanæ illos ad id officij instigaret. O miseriâ nostram!

Itaque, si sapimus, ô anima, vnica dilecta mea, satis insaniuimus, satis superque superbiuimus, satis nos supra nos extulimus. Tempus est, vt, Moysis exemplo, dictum nobis arbitremur *Exo. 4.* à Domino: Mitte manum tuam in sinum tuum. nihil autem addubitandum, quin illam instar niuis, vt ille, sed non tam immunes à culpâ quàm ille, leprosam simus extracturi.

Intremus, ô anima, æqualibus passibus & con-

coniunctis animis, in castellum quod contra *Mat.*
 nos est: in conscientiam, arcis instar, pro nostrâ ^{21.}
 quidem conseruatione, si obtemperamus, sed
 contra nos in medio nostri exstructam, si rebel-
 lamus: & certo certius, in eam ingressi, statim
 alligatam in biuio inueniemus asinam, animam
 inquam peccatricem. Introspeciamus quoque
 capsulam hanc corporis nostri; exterius quidem
 satis concinnam & ornatam, sed intus plenam *Mat.*
 ossibus mortuorum & pœdore peccatorum. ^{23.}
 Perfodiamus cum Ezechiele parietem con- ^{Ezech.}
 scientiæ in malis maceriatæ: & ibi videbimus ^{12.}
 abominanda nequitia, atque omnium irratio-
 nabilium animalium & brutorum effigies.

SPECVLEMVR vultum nostrum in SPE-
 CVLO hoc PROPRIÆ VILITATIS, &
 certò agnoscemus, quòd Cicero olim acutè &
 disertè dicebat cuidam, sibi fortasse plùs æquo
 placenti: Credo; postquam tibi SPECVLVM *Cicer.*
 allatum est, longe te à pulchris abesse sensisti. *in Glo-*
 Neque tantum, ô anima, sic speculando con- *disi. &*
 templemur: sed in rei veritate & sentiamus, *Curso-*
 & sic nos geramus. Vilitas nostra semper ob *nam.*
 oculos versetur: & verè eapropter efficiat hu-
 miles. Deinde, quod proximum est vilitatis
 ac humilitatis argumentum, numquam alios
 præ nobis contemnamos: sed, si cum D. Hie- *Mat. 23.*
 ronymo ex trabe, quæ verè in oculis nostris est,
 de festucâ in aliorum oculis subuereri nos posse
 arbitramur; saltem, ne ita vmquam hallucine-
 mur, vt ex festucâ trabem in alius, & è contrâ
 in nobis ipsis ex trabe festucam effingamus.
 Sed iuxta Bernardum: Consideret seipsum
 homo, vt piè condescendat proximo.

VII. SPECVLVM PVRGATIVVM.

Vis hominum diuūque oculis īpecioiūs haberi?
Temet ad hoc SPECVLVM respice, come, laua.

- A. Dand Deo Asperges me Domine
hyssopo, et mundabor
B. Abacum labrum, ē speculū mulie-
rum, in tabernaculo
C. Specula lotioni aptata
D. Sacerdos et Levīta, se ad
Specula lauantes.

- E. F. Piarum mentium deside-
rium, ut emundentur, et
illius tētentur
G. Filia Sion, lauan-
s cōr: Et
Sacramenti poenitentia,
præstantia.

VII. SPECVLVM PYRGATIVVM.

DESIDERIVS.

Vî tibi arrisit, ô anima, fidele illud SPECVLVM, quod manus nostræ modò contrectarunt, & oculis nostris subiectum fuit : in quo non solum miseriarum humanæ vitæ, ac demum mortis ipsius horribilis species viliſque conditio liquidò viſa atque conſpecta eſt, verumetiam propriæ vilitatis ideas penitiùs licuit intueri?

ANIMA.

Tam gratum illud acceptumque fuit, quàm eſſe oportet, quod ad benè recteque viuendum, Deo placendum, atque ad eius beatum aliquando conſpectum pertingendum, cum primis eſt neceſſarium. Nam, quemadmodum non niſi propriæ exiſtimationis ſublimitate angeli de cælo delapſi ſunt : ita non niſi propriæ vilitatis agnitione, homini in cælum pater aſcenſus. Rectè propterea Gregorius: Humiliare, & apprehendiſti. Alioqui niſi quis efficiatur ſicut paruulus, non intrabit in regnum cælorum: tantum abeſt, vt inter maiores ibidem computetur. Quocircà, placet hoc SPECVLVM, quod nos propriæ indignitatis, & tandem extremæ penodi, non ſinit eſſe immemores.

DESIDERIVS.

Et mihi placet, ô anima, hoc tuum placere & memorari; quâ de cauſâ tibi quoque congratu-

lor vehementer. Sed, sed inquam; scis, quid nunc restet agendum? Nonne mecum fateberis, quod res est: parum admodum aut verius nihil esse, fordes suas & maculas in speculo contemplari & non abstergere; agnoscere culpam, & non emendare; lapsum fateri, sed nolle resurgere; aut velle quidem, sed non præstare? Quid ergo iam seriò nobis factò sit opus, ex animo restat perpendendum. Dicamus itaque ac faciamus, quod fortes olim illi Machabæi, dum commodo nobis typo & exemplo se inuicem ad opus incitabant & hortabantur. Sic habet historia: Dixit autem Iudas, & frater eius: Ecce contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc, *MUNDARE SANCTA* & renouare. Et congregatus est omnis exercitus, & ascenderunt in montem Sion. Illuc & nos ascendimus pariter, ô anima, dum in speculo præcedenti, tamquam è speculâ (quod Sion significat) omnem nostram desolationem, ac miseram nostri status (lapsus inquam) conditionem sumus speculati. Et viderunt, inquit Scriptura, sanctificationem desertam, altare profanatum, & portas exustas, & in attriis virgulta nata, sicut in saltu, vel in montibus, & pastophoria diruta. Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum: & ceciderunt in faciem super terram, & exclamauerunt tubis signorum, & clamauerunt in cælum.

Hæc omnia nobis, ô anima, spiritali altiori-
que modo sunt facienda, præ consideratione
vastitatis atque euerfionis sanctuarij cordis no-
stri: & præ multiplici abominationum nostra-
rum

rum colluie; quâ omnis loci sacri religio, decor, & pulchritudo obducta & obscurata est: prout nobis præteritum proximè speculum ob oculos statuit. Restatque modò, vt diligenter id præstemus, quod ibidem de illis præclaris Machabæis sic legitur: Et M V N D A V E R V N T S A N C T A; & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et, quandoquidem non solùm cum Apostolo Paulo, tam fidæ speculationis auxilio, certò didicimus, & scimus, quòd non habitat in nobis, hoc est in carne nostrâ, bonum: verumetiam quod cum Prophetâ Regio in speculo propriæ vilitatis agnouimus, quòd non sit sanitas in carne nostrâ à facie iræ Domini: nec sit pax ossibus nostris, à facie peccatorum nostrorum; quodque putruerunt & corruptæ sint cicatrices nostræ, à facie insipientiæ nostræ; quòd lumbi nostri impleti sint illusionibus, & non sit sanitas in carne nostrâ: dicamus quoque cum eodem; Asperges *Pf. 50.*

A me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ab occultis meis munda me *Pf. 18.*

Domine: & ab alienis parce seruo tuo. Si mei nõ fuerint dominati: tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. Quid alioqui proderit mulieri, formæ studiosæ, maculas vultus sui in speculo considerasse; nisi quoque quàm primùm illas vel spongiâ vel adhibitâ lymphâ diluerit? Dicamus igitur, ô anima, cum castâ illâ Susannâ: Afferte mihi oleum & sinigmata, vt lauer. ac iuxta consilium Noëmi ad Ruth: Lauare, & vngere. Nam, si nos non *Dan. 13. Ruth 3.*

defuerimus nobis, in maculis nostris abluedis; non deerit Spiritus sanctus officio suo, ad nos oleo gratiæ cælestis vngendos. Atque ita coniunctis muneribus, lauabimur & vngemur.

Sed, hoc vnicè cauendum est nobis, ô dilecta & vnica mea: ne proprio sensu abundantes, Naamannum illum imitemur, qui in sui mundatione expetitâ, suo iudicio nimium stetit. Sed cæcâ quadam obedientiâ, atque proprii iudicii resignatione, captiuantesque intellectum, cæcum illum potius euangelicum ducem sequamur. Naaman etenim lepram toto diffusam corpore agnoscens, & mundiuei remedium quærens; inuentum, pænè suis manibus prius excussit, quàm apprehendit. Cum ei namque dicit iussisset Elisæus vt iret, lauaretque se septies in Iordane, cum certâ promissione, quod receptura esset caro eius sanitatem, mundareturque; iratus recessit, dicens: P V T A B A M, quod egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen Domini Dei sui; & tangeret manu suâ locum lepræ, & curaret me. Numquid non meliores sunt Abana & Pharphur, fluij Damasci, omnibus aquis Israël, vt lauer in eis, & munder? Et, quare quæso, ô Naaman, bellicosissime princeps, ac vir alioqui prudentissime, hæc omnia tecum tuo ita calculo supputasti? quare talem & talem certum modum tibi præscripsisti, itaque fieri debere putasti? & quare non potius amputandum hunc omnis ferè erroris surculum, in temetipso amputasti? An forsitan ignorabas, tuum non esse, Prophetæ, adeoque ipsi Deo, Prophetarum & omnium Domino,

in tui curatione leges præfigere; sed omnibus modis ipsius legi obtemperare?

Eapropter, ô mea columba, si verè à maculis nostris, iam satis perspectis, purgari satagimus; cæcum potiùs illum, ut dixi, sedtemur exemplo suo præcuntem, intus priùs & meliùs quàm foris illuminatum. Ille siquidem, cùm luto *Iean. 9.* facto ex sputo inunctus oculos, audisset à Domino, Vade, laua in natatoriâ Siloë, quod interpretatur Missus; abut, & lauit, & venit videns: quam ipse quoque promptam obedientiam quodammodò succinctis suis verbis expressit; dum rogatus à populo, rem omnem professus est, dicens: Abij, laui, & vidi.

A N I M A.

Opportunè me admones, ô dilecte mi conruberualis; tametsi non planè immemorem. Sed, obsecro, perge modum ipsum describere atq; proferre in medium, quem in nostri mundatione tutissimò obseruemus: ego interim, Deo iuuante, & aures præbebo sermoni; & manus, auditis omnibus, adhibebo tecum operi quàm expeditissimas; ut est æquum.

D E S I D E R I V S.

Quandoquidem prudentum consilio celebratum est; Consulto priùs, tum facto opus esse: non malè huic nostro proposito seruiet Bæneum illud labrum, quod Moyses Dei iussu in *Exo. 38* tabernaculi vsum fieri curauit de SPECVLIS mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi. Nam in illo & specula habemus maculis detergendis, & aquam detergendis. Si (quod ali-

qui putant) labrum ipsum fusile ex æreis mulierum speculis conflatum fuit (nam olim ex ferro, quod

— dum transit in usus

Afiduos, splendore micat, vulnūque nitenti

Audet ad argenti decus adspirare superbum,

& ex albo plumbo, hoc est stanno, ære, & mixtis ex hisce materis, specula fuisse facta, est in confesso) speculorum saltem materia, speculandi memoriam repræsentat: quemadmodum thu-

Nu. 16. tibus aenea illegitumorum sacerdotum igni consumptorum Dei iussu in laminas producta & affixa altari, pro signo & monumento filiis Israël serviebant, ne quis amplius alienigena auderet accedere ad offerendum incensum Domino. Sin verò (ut alij volunt) etiam ipsa **C** specula integra in circuitu labri delixa conspicua fuerint, in quibus, ut putant, circumquaque sacerdotes & levitæ se loturi & lavantes **D** inspicerent, tumque aquâ ibidem præsentem se mundarent: melius adhuc nobis exempli & typi loco, res illa sic usurpata obsecundauerit.

Accedamus igitur; & considerantes diligenter conscientiam nostram faciem, imò totos nos à capite ad calcem speculantes, videntes agnoscensque maculas nostras, illas diuinæ misericordiae lymphâ mundemus. Tanta siquidem est vis huius **SPECVLI** ac speculationis, ut dicat Bernardus (quod antè meminimus:) Ipsum fontem suum (id est, mentem de quâ oritur) purificat **CONSIDERATIO**. Fons quidem considerationis mens est ipsa: sed nisi à fonte & capite fontium venam educat, arida prorsus

prorsus & sterilis valdè futura est eiusmodi speculatio & consideratio, à tali mente profecta.

Quocircà, Domine Deus, aperi nobis thesaurum aquæ viuæ; fontem patentem domui Dauid, in ablutionem peccatoris, & menstruatæ: fontem viuum, sedentem olim ad puteum aquarum morientium semperque sitientium; fontem salientem in vitam æternam. Ecce Domine, prostrati ad pedes tuos cum leproso clamamus ad te, fide magnâ, & ardenti charitate: Domine, si vis, potes nos mundare. Dixisse te Domine, per spiritum tuum in Salomone loquentem, meminimus aliquando: Per misericordiam & fidem PURGANTVR peccata. Fidem habemus, & credimus Domine, verumtamen adiuua incredulitatem nostram: tibi Nm. 10
Zach.
13.
Ioan 4.
Pro. 15

E
F verò proprium est misereri: atque ita misericordia & fides in promptu sunt; quid ergo prohibeat nos mundari, & à peccatis repurgari? Si itaque vis, potes. Inclina voluntatem, ostende potentiam, & da sanitatem: sicque facturus es nobis secundùm magnam misericordiam tuam. Audiam quid loquaris in me, Domine. Dic, Volo; dic, Mundare: & confestim munda-
bor. Quid enim proderit diuinæ tuæ maiestati, si in sordibus permanserimus: & fortasse, qui sordidus est, sordescat adhuc? Non enim in talibus beneplacitum est tibi.

A N I M A.

Recordare Domine, quomodo Nabuchodonosor rex Babylonæ, de filiis Israël sibi pueros eligi iusserit, in quibus nulla esset macula; decoros formâ, & eruditos omni sapientiâ, cautos DAB. 1.

scientiâ, & doctos disciplinâ: & qui possent stare in palatio Regis. Et factum est ita. Ecce, Domine, in conspectu tuo stamus, & cupimus placere tibi, ac tandem in regali tuo palatio vultui tuo superbenedicto assistere: sed cum cæli non sint mundi in conspectu tuo, & stellæ non sint mundæ coram te, & luna quoque non splendeat, & in angelis etiam repereris prauitatem: quomodo in tuo conspectu contaminatissimi plenique macularum consistemus? Et quis potest dicere; Mundum est cor meum, & purus sum à peccato? A longe itaque, & de profundis clamandum est nobis; quòd sumus immundi, & sicut pannus menstruatæ iustitiæ nostræ. Quid consilii, Domine. & quòd vertemus nos?

Job 15. 25. & 4. Audio, clamas nobis, per tuum Prophetam: **G** Lauamini, & mundi estote. Ac per alium: Laua à malitiâ cor tuum, Ierusalem, vt salua fias. Salua esse desidero, tu nosti, Domine, desidero salua esse Sed, ab immundo quid mundabitur? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu qui solus es? Ergo, qui salui esse desideramus, ad te nos conuertimus, ne pereamus.

Isa. 1. 1er. 4.

DESIDERIVS.

Non audis, ô anima, Dilectum loquentem in auribus nostris; fordinique nostrarum misertum, præsentissimum monstrantem purgandis remedium? Si cum leprosis clamauimus ad eum; audiamus quoque cum leprosis responsum: vna enim eademque vtrorumque est causa & ratio postulati. Dicimus igitur, & leuantes cum illis vocem nostram clamamus à longè:

longè: IESV præceptor, miserere nostri. Dicit Luc. 17
autem IESVS & illis & nobis: Ite, ostendite
vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent,
mundati sunt. O factum benè: Domine, quis
similis tibi, in cælo & in terrâ? Nabuchodonosor
ille, pueros sine maculâ quæri, & ex multis eligi
mandabat: quia ipse immundos nō mundabat:
tu verò non eligis mundos, sed mundos dum
eligis facis: & de stercore erigens pauperem, in
sublime regni solium collocas, vt sedeat cum
principibus gloriæ tuæ. Ex peccatore facis ius-
tum; & dum vis, dealbas æthiopem. Mittis
ad sacerdotem mundandos à leprâ, & ipse eun-
tes mundas in viâ. Nihil loqueris foris, & agis
intus; tacet lingua, manus quiescit, & diuinus
tuus nutus operatur mirabilia. Quis vnquam
audiuit talia? Eamus igitur, ô soror dilecta, ad
sacerdotem, & ostendamus ei nos ipsos: con-
scientiæ nostræ maculas vniuersas eidem spe
pleni detegamus, ac humiliter mundari postu-
lemus. Noui liquidem Testamenti sacerdos, vt
Christi vicarius ac minister, non solum testandi
ac declarandi mundos, verum etiam emundan-
di potitur facultate.

A N I M A .

Gratiæ tibi immortales, benignissime IESV,
quòd dederis talem potestatem hominibus, pro
hominibus: vt, non obstante, quòd ipsi se quo-
que peccatores agnoscere debent (qui enim 1. Ioan.
dicit, se peccatum non habere, ipse se seducit, ^{1.}
& veritas in eo non est) singulari tamen tuâ dis-
pensatione & gratiâ, verè potestatem habent
ligandi & soluendi, remittendi peccata & reti-
nendi.

nendi. Aded vt non prius abs te soluantur in cælo, quàm in terris fuerint absoluta ipsorum arbitrio. Magnum re verâ miraculum, & excellentis mysterij sacramentum; vt & invisibilia & insolubilia alioqui animorum vincula, invisibili prorsusque diuinâ facultate, à visibili homine dissoluantur: & cælestis curiæ absolutio à terrestri dependeat tribunali! Meritò eapropter hoc tam sublime beneficiû, & suspicimus, & veneramur, magnaque cum animi alacritate vsurpamus.

Quin igitur, quotquot cum sorore Moysis Maria lepram in nobis agnoscere cogimur, ac multimodam nostrorum actuum vt membrorum nostrorum maculam SPECVLI nostri spiritualis obsequio deprehendimus, illicd nos humiliamus, veniam postulamus, ad pedes sacerdotis accidimus; & cum alterâ Mariâ (Magdalenâ nimirum) quasi ad pedes capitis nostri, Iesu Christi, delictorum nostrorum multorum remissionem, multùm diligendo, obtinere festinamus. Sic enim speculando, fiet in nobis conscientia nostra, ex lebe phiala; ollæ nostræ rubigo absumentur: atque ex vase contumeliæ, in vas translati gloriæ; ex ipsâ fauce tartari, redibimus ad vitæ ianuam. Hæc siquidem est, teste Apostolo, voluntas Dei: sanctificatio nostra.

1. Thes.
4.

DESIDERIUS.

Purgatâ autem iam maculis animâ, caue ne ingrata reperiare: ne indignitatis offensâ deteriorius tibi contingat. Meminisse te, haud dubito, illius parœniæ: Sus lota, in volutabro luti: parabo-

2. Ps. 2.

rabola: quæ illius Evangelicæ, quâ nos Saluator noster edocuit, quàm malè sibi prospiciat ille, qui ab immundo spiritu liberatus, domum quidem suam expurgat, scopis quæ poenitentia mundat, sed vacuam relinquit, neque Spiritum sanctum inhabitatorem habere curat. Inuenit, *Mat.*
inquit Dominus, eam vacantem, scopis mun- *12*
datam, & ornatam; & intrantes cum ipso, quos septem nequiores se spiritus immundos assum-
serat, habitant illic: & sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Quid enim prodest la-
uisse; si, quod lotû est, turpius iterû defœdetur?

Nónne prudenter, & nò sine loquendi ener-
giâ, sponsa Cantici exposulasse, vel saltem im-
portunam obiectionem viriliter repudiasse per-
hibetur, dicens: Laui pedes meos: quomodo *Cant. 5*
igitur, quâ gratiâ, quâ fronte, quâ de causâ, at-
que ad quid, iterum comquinabo illos? Fierine
potest vt tam insipiens sim? vt tam parum re-
cogitem, quid honos meus, quid vtilitas, quid
gratitudo, quid denique salutis necessitas, à me
requirant? Illum, ô anima, potiùs leprosum, ex *Luc. 17*
decem electum & gratû imitemur: qui, vt vidit,
quòd mundatus esset, regressus est, cum magnâ
voce magnificans Deû: & cecidit in faciem ante
pedes eius, gratias agens. Qui quantum ab ipso
Domino fuit laudatus, tamen alienigena; tan-
tum reliqui nouem, etiam tamen mundati, sed
ingrati, reprobati fuerunt.

Verum, ô anima, Deo dilecta, licet mundo
despecta; duo nobis adhuc, in rectâ istâ ad
speculum propriæ vilitatis mundatione, sunt
obseruanda, ne nesciamus. Primum est, vt dili-
genter ad verba illa Domini nostri attēdamus,
quibus

104.13. quibus Petro dicebat, nobisq̃ue dictum putare debemus: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Idq̃ue seriò nobis considerandum admoneo; ne, dum nos lotos & planè mūdatos existimamus, pedes adhuc restent lauandi, & ignoremus. Credo equidem, illum, qui mundus est totus, indigere adhuc vt pedes lauet; hoc est, vt fonte baptismi mundatus, vel etiam salutari Sacramento Pœnitentiæ repurgatus, totusq̃ue mundus effectus, ab omnibus peccatorum maculis absolutus, hoc adhuc illi supersit, vt pedes, id est affectus atque animi motus & passionēs, quibus quasi pedibus ad illicita ferretur, expurget: sic enim illi necesse est, (à quo similitudo desumpta perhibetur) qui vel in balneo vel in flumine se totum lauit; dum enim nudus ex aquis egreditur pedibus, ad vestimenta sua reuersus, non habet quod lauet, nisi pedes, quos in illo egressu, tametsi tantum aliquot passuum, potuit maculasse: quo, vt minima commaculatio, vel etiam præsens commaculationis periculum & suspicio, ita etiam leuissima ablutio vel purgatio significatur.

Alterum erat, quod nobis cordi esse debere subindicabam: vt studiosè videlicet illud Domini documentum obseruemus, quod vehementi cum interminatione Pharisæis inculcabat, dum diceret: Vt vobis, Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia mundatis quod de foris est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ & immunditiâ. Pharisæe cæce, munda prius quod intus est calicis & paropsidis; vt fiat id quod de foris est, mundum. Nam, quid proderit

rit nobis, ô anima mea, si deforis instar sepulchri dealbari, imò inaurati, resplenduerimus; & intus simus pleni ossibus mortuorum, scatente vermibus conscientia?

ANIMA.

Mihi prorsus animo sedent, ô mi frater fidelissime, quæ modò recensuisti; & ita haud dubiè factò est opus. Verùm, insuper omnino necessarium arbitror, vt ministros huiusmodi expurgationis animorum, sacerdotes nimirum, magno in honore habeamus; vt ne per eorundem contemptum, iustâ Dei vindictâ in maiorem mentium sceditatem incidamus.

Audiui siquidem simile aliquando corporaliter accidisse, quod nobis spiritaliter foret timendum. Dum nempe olim S Iacobus Nisibensis, anachorita, iuxta fontem transiret, vbi mulieres pannos lineos lauabant; easque ob impudentem lasciuumque in eum intuitum & risum increparet, nec tamen absisterent ioco; quodd & fontem & illas cælesti vltione multaret: adeò, vt & fons illicò exaresceret, & ipse rugosæ, deformes, & terræ in vultibus apparerent. Ciues quidem pro vtilitate communi, fontis scaturiginem ab eodem Sancto impetrarunt; ipsæ verò, quæ humiliare se dedignarentur, ita deformatæ manserunt. Quantò autem grauior foret animorum quàm corporum deformatio! Itaque puritatem amemus, & omnimodis conseruemus: atque sanctificationis huius administratos reuereamur.

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

Quot rerum species; SPECVLIS tot Conditor vnus
Cernitur: vtendo gratus vt esse velis.

A.B.C. Inuisibile per visibilia
contemplatio
D. Scala, ad arcana celi per
creata rimandum.
E. S. Bernardus inter arbores
diuina contemplant

F. Iob quasi per scalam, apertum
Dei consideratione quousque
profecerit.
G. Mulier fortis considerat agrum
caelestis tem, quem comparat
H. Respice liliu agri et volucres celi

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

DESIDERIVS.

DOMINE, ecce nos iterum, querentes te, & cupientes videre faciem tuam; atque inuenire gratiam in oculis tuis. Scriptum est enim: Misericordia & *Ps. 88.* veritas præcedent faciem tuam. Misericordiam quidem speramus, sed veritatem & iustitiam timemus. Tu autem Domine, miserere nostri, secundum magnitudinem misericordiarum tuarum, ac secundum multitudinem miserationum tuarum; & misericordia & veritas obuiabunt sibi, & iustitia & pax se mutuo osculabuntur. Tunc, & misericordias tuas in æternum cantabimus, & coram iustitiâ & veritate tuâ te prædem ac sponso rem flagitabimus; quoniam teste toto mundo & angelis, SPONSVS SAN- *Exo. 4.* GVINVM tu nobis effectus es. Itaque in lumine *Heb.* vultus tui ambulabimus, spe pleni; & in nomine tuo, quod est saluificum, exultabimus: & in tuâ iustitiâ, sequestrâ misericordiâ, exaltabuntur omnia bona DESIDERIA nostra: vt te aliquando fruamur in æternâ securitate.

ANIMA.

Accedimus, Domine, vt nouo iterum modo, saltem quali per transfennam, sed tamen propius, tuam bonitatem, sapientiam potentiâque rimemur, atque in omnibus illustretur cor nostrum lumine tuarum gratiarum: tibi que adaptetur per puritatem ac simplicitatem, sine quibus nemo tibi vnumquam complacuit.

Sed, ô mi fide comes & frater, quidnam hoc

G

est?

Esther
15.

est? Non sine causâ hucusque per omnia SPECVLVA, velut illa Esther per omnia seriatim ostia, trementes ac pauidi, demissisque in terram luminibus, venimus, cum humilitate dilectum quærentes. Nam ecce, ecce inquam: videor mihi nûc cum eâdem Regem videre, sed eminus tamen, residentem super solum regni sui, indutum vestibus regis, auroque fulgentem, & pretiosis lapidibus, plenum maiestate in aspectu. Ah, sentio: in pallorem colore mutato, ac viribus destituta, sensim, mi dilecte germane, in terram collabor.

DESIDERIVS.

Rom. 8.

Quid habes, ô anima mea? Confortare & esto robusta. Ipse est Dominus Deus tuus, qui creauit te; & pater tuus, qui elegit te: redemptor tuus, qui saluauit & possedit te. Quis est qui condemnet? CHRISTVS IESVS, qui & mortuus est, & resurrexit, & interpellat pro nobis. Quid igitur times? An ipse minus dicet ac faciet tibi, in hac infirmitate tuâ, quàm Rex ille Assuerus Reginae Esther? qui, cum ex semetipso ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, conuerso per Dei nutum spiritu ipsius in mansuetudinem, testinus ac metuens exiit de solio; & sustentans eam vlnis suis, donec rediret ad se, his verbis compellans blandiebatur: QUID HABES ESTHER? Ego sum frater tuus: noli timere. Dominus autem noster, cuius natura bonitas: cui & proprium, misereri; non indiget, à quoquam ad propitiationem eiusmodi erga tremêtes se, permoueri: quemadmodû illi Regi irato necesse fuit, à Domino interius mitigari.

Esther
15.

Pf. 101

Itaque, benedic anima mea Domino: & noli obli-

obliuisci omnes retributiones eius. *Qui* propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. *Qui* redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordiâ, & miserationibus. *Qui* replet in bonis. *DESIDERIVM* tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentutua.

Iam siquidem contemplati sumus maculas nostras in *SPECULO*, & eiusdem obsequio, Domini gratiâ donante, deterimus: nunc verò ad aliud generis speculi considerationem venimus, cuius ope ac ministerio, mirabilia & magnalia Domini nostri, atque adeò ipsummet Dominum in operibus eius contemplari licebit. Euge, ô anima!

ANIMA.

O! si oculi nostri rite perfectèque purgati forent, & cor nostrum cælesti lumine irradiatum, sensusque nostri instar cryalli pellucidi, & recti vt oculi columbarum! Maior mihi assurgeret animus, ad vltiora procedendi, sperandique potiora, in incepta nostrâ *DESIDERABILIVM* speculatione. Nunc verò, quæ conuentio luci ad tenebras? Tenebrosa est namque omnis aqua in nubibus aëris, p̄ q̄ fulgore in conspectu eius, qui lux est incomprehensibilis & indeficiens. Inuenerimus, viderimus, agnouerimus, & vtrunque etiam diluerimus, præteritorum speculorum cōsilio & auxilio, maculas, rugas, næuos, defectus, deformitatesq̄. nostras: quid hoc totum inter tot & tantos, ad appropinquandum luci æternæ; atque illi, in quo tenebræ non sunt vllæ: imò cuius tenebræ sicut lumeneius? Numquid cognoscentur in tantis

ps. 17.

tenebris nostris mirabilia eius, nosque per illa illuminabimur? hæc me difficultas sollicitâ tenet.

DESIDERIVS.

Marc.
10. Anime quior esto, ô anima, delicata filia Sion! Ecce enim vocat nos. Per quem, inquiris? Per fidelem prophetam David, virum secundum cor suum. Non audis eum, præconis instar, nos aduocantem? Accedite, & illuminamini: & facies vestre non confundentur. Non patiemur repulsam, tametsi millies promeriti simus: quia ipse Dominus est nobiscum, & amat nos. Neque despiciet orationem pauperum, neque oculos ad ipsum anhelantium expectare faciet.

Ecce, ô dilecta! serenior aura cordi nostro cœpit affulgere: oculi mentis hilarescunt: præsentia diuini numinis, quasi per cæli patefcentis rimam patefieri nobis incipit; & secretus Dei thesaurus, desiderantibus bonum, aperiri.

Ps 103 Eia, benedic, iterum dico, anima mea Domino; & dicito mecum: Domine Deus meus: magnificatus es vehementer. Confessionem & decorem induisti, amictus lumine, sicut vestimento. Quàm magnificata sunt opera tua, Domine! Omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tuâ. Obsecro Domine, qui quando vis, facis in tenebris lumen splendescere; atque insuper, illuminas omnem hominem venientem ad te; illumina oculos tuos super nos, & de ineffabili tuâ claritate participemus: vt in speculo hoc creaturarum tuarum, operumque tuorum mirabilem, te summè mirabilem, optimum, sapientissimum, potentissimumque cognosca-

noscamus, amemus, colamus, vt te tandem in æternum fruamur. Hic est enim huius contentionis scopus.

ANIMA.

Noua lux mihi oriri visa est, ô dilecte sodalis, quæ peculiaris beneuolentiæ Dei erga nos argumento esse potest. Quapropter agedum, tu speculum præfens ob oculos pone, atque in eodem, quodcumque in creaturarum consideratione est singulare, designa: nosque coniunctis animis oculisque illa contemplemur.

DESIDERIVS.

Faciam: nam hoc ordo progressusque speculorum requirit. In primis, hoc in communi proponendum est nobis, quod dicit Apostolus; *Rom. 1*
 A quodque naturam & artificium huius speculi
 B manifestat. Inuisibilia, inquit, ipsius, à creatura
 C mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Sanè, inquit ad hæc verba Bernardus,
 D hac scalâ ciues non indigent, sed exules. Et verè, quid opus est scalis, tenenti iam solium? Rectè id quidem, ô sancte Dei admirande! Sed quoniam nos exules sumus, vt non ignorabas: hinc scalam istam libenter & gratanter amplectimur, neque exiguum ipsius beneficium arbitramur. Si enim hæc visibilium consideratio, scala est, ad inuisibilia videntia, quantumque licet intelligenda: felices profectò ex hac parte exules filij Euæ dicendi sumus; quòd hac scalâ, durante hac peregrinatione atque exilio lacrymabili, vt liceat.

Hinc, tametsi verè, doctè, ac piè (vt omnia) ad Eugenium Papam, ô vir Dei, hæc in verba

scripsisti : Toties peregrinatur consideratio nostra, quoties ab illis rebus (æternis, cælestibus, & diuinis) ad ista desceditur inferiora & visibilia; siue intuenda ad notitiam, siue appetenda ad usum, siue pro officio disponenda vel actitanda: gaudemus tamen & gratias agimus benignissimo Domino, quòd in nostrâ hac ab ipso & illis cælestibus peregrinatione, visibilium operâ, ad gustum & adspectum quemdam æternorum possimus pertingere. Idquæ felicitatis (ô sancte & speculator mirifice) te & intellexisse & magnificasse abunde testatus es; dum tuis illis præcedentibus dictis subiunxisti, ad eundem Pontificem de Consideratione scribens, hanc sententiam, te verè dignissimam: Si tamen versatur in his (exul videlicet, & à patriâ cælesti peregrinus) vt per hæc visibilia & creata, illa inuisibilia & æterna requirat; haud procul exulat. Sic considerare, sic speculari, sic contemplari, repatriare est Et addis, quod proposito nostro huic directe subseruit: Sublimior iste præsentium ac dignior vsus rerum, cùm iuxta sapientiam Pauli, Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Nam, tametsi sublimior est illa cælestis visio, quâ videtur Verbum, & in Verbo facta per Verbum; quod optimum est videndi genus, nullius indigens ad omne quod nosse lubuerit: tamen, quamdiu ab ipso absumus; & vbi sumus vallis est, & vallis lacrymarum, in quâ sensualitas regnat, & cōsideratio exulat; magnæ est felicitatis ac prærogatiuæ, ad tam optabilem speculationem creaturis vt medius vti. Et felix, secundum tempus, viator; qui ciuium beneficium, sine quo trans-

transire non potest, in obsequium conuertere potuit; vtens non fruens, vrgens non petens, exactor non supplex: qui, tametsi vt aduena indigenæ ope indiget, felix tamen ex eâ parte, qui hunc sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando constituit.

ANIMA.

E Sed, nonne ipse quoque diuus Bernardus, præcipuum in studio pietatis sacrarumque litterarum progressum, inter meditandum & speculandum fecisse, perhibetur? Vnde etiam arbores & caudices se pro codicibus ac præceptoribus habuisse (nisi fallor) ipsemet testatur: dum inter illas, & in aperto cælo, cælestia ac terrena considerans, & verba sacræ Scripturæ ruminans, per meditationem & speculationem, quasi per vber de cælo plenum, sensum genuinum veramque pietatem, vt latentem succum, exfluxit.

DESIDERIUS.

Ita res habet: quod & alius Sanctis accidisse compertum est Vnde quoque prophetam Iob, à Deo singulariter illustratum, tam claram Dei notitiam rerumque cælestium cognitionem habuisse arbitramur, nisi, quemadmodum ipsemet testatur, ex consideratione operum Dei, quasi quorundam vestigiorum, quibus ipse, Deo duce, insisteret? Sic enim ipse profiterur: Vestigia eius secutus est pes meus: viam eius custodiui, & non declinaui ex eâ. Infudit ei Deus interiùs lumen suum, & exteriùs ei proposuit signa visibilia, velut quædam vestigia sua, sensibiles

sibiles videlicet creaturas : in quibus , iuxta D. Thomæ sententiam , sicut in quodam libro , Dei cognitio legeretur . Cui quoque philosophandi speculandique modo , ac per terrena cælestia contemplantur , illud quadrat , quod di-

Rom. 1 cit Apostolus : Gentes , quæ legem non habent , naturaliter ea quæ legis sunt faciunt .

Iuxta quod & diuus Augustinus egregiè differt : Furtum , Domine , punit lex tua , & lex scripta in cordibus hominum . Hisque concor-

Sap. 1 dat illud Sapiētis : A magnitudine enim speciei & creaturæ , cognoscibiliter poterit creator horum videri . Atque idē , quando dicebat Apostolus , gentilibus inuisibilia Dei , per ea quæ facta sunt , intellecta cognosci ; satis & rem cognitam , & modum istius cognitionis innuebat ,

Rom. 1 dum sic adiungeret : Quod notum est Dei , manifestum est illis . Sed vnde hoc ? Deus , inquit , illis manifestauit . Quo pacto ? Inuisibilia enim ipsius , à creaturâ mundi , per ea quæ facta sunt , intellecta conspiciuntur : sempiterna quoque eius virtus , & diuinitas . Quid amplius ? Nihil : quia vere nihil amplius in re ipsâ , sed benè in modo videndi & intelligendi , restabat .

Sed , quærat aliquis quæ via naturalis & ordo , per visibilia ad inuisibilem cognitionem pertingendi ? Deus quidem illis largitus est , vt & nobis largitur : sed quænam est illa ratio speculandi , & per SPECVLVM CREATVRARVM CREATOREM videndi , hoc est , ad veram eius notitiam perueniendi . In primis , admirari , fecit philosophari ; atque admiranda Dei opera intueri , fecit causas eorum inuestigare ,
iuxta

iuxta illud Poëta:

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

2. Geor.

Et, tametſi rerum multarum, motuumque, ac mutationum causas secundas, ingenij sui naturalis acumine inuestigando potuerint assequi; tamen, non sistendum sibi adhuc in illis rati, dum ulterius quærentes rimantur originem, ad primam omnium causam, qui Deus est ipse, peruenerunt. Quia omnia elementa, & sol, & luna, & stellæ, & quæcumque creata; potissimum stupenda illa atque admiranda, ut sunt cæli cum motibus suis, terræque mundi que totius machina; vno quasi ore conclamant: Nos non fecimus nos; sed Deus est qui fecit nos. Aded, ut eiusmodi consideratis, Deum esse perspexerint: licet numquam eò pertingere potuerint, ut intelligerent (quod homini omnino ignotum est in hac vitâ) quid sit Deus. Vnde, auctore Tullio, rogatus Simonides poëta à tyranno Hierone, quis aut qualis esset Deus; deliberandi causâ diem sibi postulauit. Illo elapso, biduum petiit: cumque sæpius duplicaret numerum, rogauit Hiero, cur id faceret: Quia, inquit, quantò diutius considero, tantò mihi res fit obscurior.

Videntes itaque Philosophi, naturalium causarum scrutatores, res quidem admirandas, sed tamē defectui obnoxias atque mutabiles; necessariū crediderunt. reducere eas ad aliquod principium immutabile & perfectum: vnde factum est, ut cognoscerent quidem, ut diximus, Deum esse; sed esse ipsius, assequi nequiuērunt. Dum itaque causam illam primam, excellentem, & super omnia creata eminentem, conspexerunt:

runt : ita omnia ista sensibilia excedere iudicant, vt nihil eorum, quæ sunt in creaturis, ei possit competere ; quemadmodum ex libro sancti Dionysij, de diuinis nominibus, dilucide D. Thomas ostendit. Sicque eadem operâ ac viâ gentiles ad virtutis Dei, de quâ agit Apostolus, agnitionem deducti sunt : secundum quam virtutem res ab eo procedunt, sicut à suo principio quamque ipsi Philosophi perpetuam esse cognouerunt. Vnde etiam dicit idem Apostolus ; Sempiterna quoque virtus eius, scilicet per creata, conspicitur.

Tertium verò, tali ipsorum per creaturas speculatione, in Deo per ipsos cognitum, teste eodem Apostolo, est ipsius diuinitas. Non, quòd essentiam eius (vt antè iam diximus) homini in hac vitâ imperceptibilem, cognouerint : ideo non dicit, Deitatem eis fuisse per creaturas reuelatam, sed Diuinitatem. Quia cognouerunt Deum sicut vltimum finem, in quem omnia tendunt. Diuinum enim bonum, dicitur bonum commune, quod ab omnibus participatur. Propterea Apostolus potius dixit diuinitatem, quæ participationem significat, quàm deitatem, quæ significat essentiam Dei ; prout disertis verbis D. Thomas distinguit.

Per CREATURAS itaque, ô anima, creator nobis manifestatur. Vnde Sapiens ait, quod *Sap. 13* suprà meminimus, cognoscibiliter creatorem omnium, per magnitudinem, speciem, motum, naturamque creaturarum videri posse. Idque non sensu vel imaginatione, quæ corporalia non transcendunt, sed intellectu, nam Deus spiritus est.

In SPECVLO autem CREATVRARVM, per sensum ad intellectum progredimur. atque ita per visibilia inuisibilia speculamur. Ideò namque, præter humanæ necessitatis obsequium atque vsum, Deus tam multa condidit bona, tamque admiranda; vt ex illis in sui notitiam homines raperentur, cognitum amarent; amato adhererent, eiusque coniunctione plenè & perfectè beati fierent. Quanta ecce rerum creaturarum vtilitas!

ANIMA.

Delectant hæc quidem, mi frater, supra modum mentem humanam: sed nimium me terret illorum sapientum sententia, quam illos promentos testatur Apostolus. quando ista subnectit: Quòd, cùm cognouissent Deum, non *Rom. 1.* sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed, euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se sapientes esse, stulti facti sunt: ita vt sint inexcusabiles. Quem non percellat tam horrendum iudicium?

DESIDERIVS.

Monet quidem nos istud, ô anima, & modo quodam etiam terret; vt nempe exemplo eorum edocti, caueamus altum sapere, nobisque confidere; sed, vt datis a Deo cognitionis & salutis mediis, tamquam eximus donis, & grati simus, & ritè vtamur. Verùm nihil est, quod illorum intuitu animum quisquam despondeat; vel nos hoc SPECVLO CREATVRARVM diligenter vti definamus: cùm hunc in
finem

finem nobis à diuinâ bonitate, singulari quodam ac salutari beneficio, sit concessum.

*Ser. 55.
de ver.
Dom.* Sequamur potiùs, ô soror amabilis, diuini Doctoris Augustini consiliũ, sic SPECVLVM istud exhibentis & explanantis: Creatorem videmus per creaturam, factorem per facturam, fabricatorem mundi per mundum. Vita enim sapiens, quæ fecit mundum, contemplato mundo intelligitur. Interroga mundum, ornatum cæli, fulgorem dispositionemque siderum, solem dies efficientem, lunam noctis solatium: interroga terram fructificantem, herbis, & lignis, & animalibus plenam, hominibus exornatam: interroga mare quantis natatilibus plenum est: interroga aërem quantis volatilibus viger: interroga omnia; & vide, si non specie suâ, tamquam voce, tibi respondent: Deus nos fecit. Hæc quidem illi Philosophi nobiles quæsierunt; & ex arte artificem cognouerunt: sed (ô cor sapientum insipiens!) ingrati illi ipsi qui eis præstitit vt viderent; sibi voluerunt tribuere, quod videbant: & facti superbi, amiserunt & id quod videbant, & conuersi sunt inde ad idola & simulacra, & ad culturas dæmoniorum; adorare CREATVRAM, & contemnere CREATOREM.

*Li. I. de
Nat.
Deor.* Nos autem non sic, ô anima mea, non sic. Sed, præterquam quod illi, teste quoque Cicerone, ex operibus magnificis atque præclans, cum ipsum mundum, cum eius membra, cælum, terras, maria, cumque eorum insignia, solem, lunam, stellasque vidissent; cumque temporum maturitates, mutationes, vicissitudinesque cognouissent; suspicati sunt, aliquam esse
excel-

excellentem præstantemque naturam, quæ hoc fecisset, moueret, regeret, gubernaret.

Nos. ô anima, insuper ipsius erga nos bonitatem, sapientiam, & potentiam admiremur, amemus, timeamus, atque intimo quodam affectus vinculo ei adhæreamus: ipsum vereamur offendere, ipsi placere studeamus, ipsius magis ac magis beneficiis locupletari; tandemque ipsummet sine vilo medio in æternâ illâ beatitudine contemplari.

ANIMA.

Placet consilium, atque ea propter confestim Prom. 31.
G tali pacto, cum muliere illâ forti, agrum regni cælestis in terris consideremus: & quia pignus æternæ est hereditatis, venditis omnibus, atque aded nobismetipsis, illum emamus.

Tali modo, per idem hoc SPECVLVM, consi- Mat. 6.
H lio Domini nostri, cuius vultum requirimus, consideremus lilia agri, & volucres cæli, & omnia quæ oculis huius corporeis obiciuntur. Dumque in illorum varietate, multitudine, artificio, paruitate, magnitudine, vtilitate, efficacità & pulchritudine, omnibus summè admirandis, hæremus; neque vel hoc intelligere valeamus, quomodo idem terræ humor per hunc stipitem in amarum, per illum in dulcem succum commutetur: in floribus idem per eundem culmum, & folia herbæ ipsius viridia, & florum foliacula tam variis coloribus depingat: Factoris nos sapientiæ gubernandos totaliter committamus: felicesque nos arbitremur, ei que summè obligatos; quod, humiliter de nobis sentientes, à tam infinitâ sapientiâ gubernemur.

IX. SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ.

Quid fugias, quid ames, sacra cum tibi pagina moni traxit,
De cælo lapilli quam SPECULI instar habet.

A B. SPECVLVM BIBLICVM.

C. Deus operans saltem. FLAT LVX.

D. Moyses legem accipit. LEX LVX.

E. Solus et leges affirmatus.

F. Ecclesiastes, de verbi diuini precepto.

GHI. Ad poenitentiam, ac pia
opera, vi verbi conuersi.

1.2.3.4.5. Verbi diuini virtus,
et in corda piorum
operatio. Et 100

IX. SPECVLVM SACRÆ
SCRIPTVRÆ.

DESIDERIVS.

Vñ tibi nunc animo sedet, ô dilecta,
SPECVLI modò præteriti contempla-
tio; cuius obsequio, per rerum creatu-
rum considerationem, ad cælestium
& inuisibilem inspectionem magno gradu vi-
ciniores euasimus?

ANIMA.

Mirificè me illius adspectu atque vsu sentio
recreatam & corroboratam: adeò vt defectione
illâ spiritus prorsus sedatâ, restauratam me ac
pristinis imò integrioribus viribus sentiam re-
stitutam; atque ad cælestia tali arte meditanda
multum adiutam. Nam, sic mecum cogito; Si
duo Thomæ Aquinati, regali mensæ accum-
benti, & Reginæ pulchritudinem fixe contem-
planti, in animû venit, secum expendere, quàm
pulchra debuerit esse, sitque modò in cælis, Re- *Apo. 12*
gina cælorum DEIPARA VIRGO, mulier
illa spectabilis, in cælo pro magno signo ostensa,
sole amicta, sub pedibus lunam habens, & in
capite coronam stellarum duodecim: quare
non etiam liceat nobis, quotidiano quasi diur-
noque compendio, ex creaturarum adspectu,
huiusmodi quæstum facere?

Nam, quandocumque, difficultate aliquâ
occurrente, opus erit ambigentē minusque fi-
dentem animum erigere ac sustulere: quare
non

non nobis facillimum planeque obuium sit, ex creaturarum consideratione, vel ad Dei bonitatem in pusillanimitatis angustiis, vel ad eius sapientiam in defectu consilij, vel etiam ad eius potentiam in infirmitatis metu; recurrere; rebusque vel deploratissimis sumtum ex hac locuplete apothecâ remedium adhibere? nōne ita deficientis animi vires, aromatum, florum, herbarumve odore, vel gustu, restauramus? quid enim mortali cuiquam metuendum, ambigendum, desperandum; siue in temporalis vitæ præsidij, siue in salutis negotio, diffidendum aut anxie formidandum; cū Dominus Deus, in cuius manu sunt omnia, & ipsius amicus sit, vt nihil ei velit, quàm quod est bonum & salutare; & sapiens, qui optimè norit, quid illi expediat; & potens, qui quod facto opus iudicat, etiam possit? Hæc enim in omnibus propemodum creaturis ob oculos nobis quotidie statuuntur: in quorum naturâ, motu, varietate, virtute, ac gubernatione, tamquam in libris ac diario legimus.

DESIDERIVS.

Gaudeo plurimū, ô mea soror, & te per ista corroboratam, & tam accuratè rem ipsam apprehendisse. Eapropter quoque Dominus Deus tam grauitè populo suo est interminatus, ob neglectam operū suorum animaduersionem. Sic enim ait per prophetam suum Isaiam: *2/a. 1.* Cithara, & lyra, & tympanum, & tuba, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus: propterea

pterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllō termino. Atque eiusmodi est ferè communis mortalium fluxus: vt nihil aut minimum ad Dei mirabilia & magnalia attendentes, sibi tantum suisque vel commodis vel voluptatibus intendant: idque iuxta illud Iob prophetæ, cum antedicto Prophetæ sermone ad amissim consentientis: Tenent *Iob 22.* tympanum, & citharam, & gaudet ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt.

Nos autem, ô anima, benedicamus Domino; & speculum illud mirabilium Dei, per quod ipse nobis in suis creatis transparet, quamdiu quidem à reali ipsius visione peregrinamur, numquam ab oculis mentis nostræ corporeisve amoueamus. Verum, cum prophetâ Dei Moyse, & cum Regio prophetâ, cumque tribus pueris in fornace, cantemus Domino, & omnia opera ad benedicendum ei prouocemus, & quasi classico dato concitemus. Quinimò, singulari quodam mentis affectu, ad trium iam dictorum imitationem, per omnium creaturarum ordines discurremus, maioremque semper Domini factorisque omnium laudem ac gloriam, maioremque salutis nostræ profectum, tum ipsarum auxilio atque exemplo, tum alia earundem consideratione, elicere studeamus.

ANIMA.

Meritò haud dubiè nos ipsos, & ad creaturarum rerum speculationem, & ad gratiarum actionem omnium conditori præstandam, prouocamus,

H

cemus,

cemus, & excitemus: nam opinor, non obscure hominum tarditatem & teporem in tam salutari atque æquissimo laudis & gratitudinis munere, subnotari atque indicari (quod & Sancti quidam obseruarūt) per hoc nimirum, quòd tres illi viri in fornace Babylonicâ, postquam ab angelis, cælis, sole, & lunâ, & stellis incipientes, omnia ita deinceps inferiora ad benedicendum Domino prouocarunt, non nisi postremo loco, ad homines excitandos in Dei laudem, deuenierint: argumento magnæ nostræ acediar, ingratiitudinis, & neglectus Dei ipsius, operumq; eius; atque adeò etiam (eheu) salutis propriæ: quamquam non me lateat alia ordinis ratio.

DESIDERIUS.

Nihil aberras à scopo, mihi soror charissima, dum ex Cantici illius ordine & serie talem tamque piam tecum facis considerationem. Nam & hoc quidem utcumque ad speculi præcedentis, de quo agebamus, naturam atque conditionem pertinet: ex omnibus videlicet, quæ sensibus huic sunt obuia, boni quappiam elicere.

Nunc autem illustrius SPECVLVM obtutui nostro offertur; quod nempe diuinis SACRÆ SCRIPTURÆ codicibus eloquiisque continetur, planè admirandum. Ac, quemadmodum præcedentis instinctu, per cælum & sidera, per campos & prata, iisq; contenta & connata, vagati sumus; artificem omnium in opere suo requirentes, inuementes, contemplantes: ita modò longe sublimius nobilissq; nacti speculum, per eius ductum, eximæ magis, magisque diuinæ

diuinæ speculationis consortes reddemur. Ibi enim, præter omnia alia, quæ præcedētis speculi ministerio ob oculos constituta fuere, ipsi omnium factori viciniùs appropinquant; & illustriùs illum intuebitur, & os ad os audiemus loquentem. Nam verbum Dei, quomodo non Deum ipsum, si aures accommodes, præsentem annuntiat? Itaque, bono animo esto, ô dilecta dilecti tui percipida: atque vide, ne ad illius eloquium contremiscas; sed humiliter ac lætabunda obaudi.

ANIMA.

Dabo operam, mi dilecte frater, vt tuis obtemperem monitis; quia monita salutis esse percipio. Verùm, priusquam speculum istud explicemus expandamusque; ediffere quæso, quomodo duo TESTAMENTA, quibus sacram Scripturam constare didicimus, vnicum ambo efficiant, vt inquis, SPECVLVM. De veritate quidem rei nil ambigo; sed modum exploro.

DESIDERIVS.

A Dabo operam, vt petitioni tuæ fiat satis: atque paucis expediam, tu animum aduerte.

B Quemadmodum ambo Testamenta vnum Bibliorum volumen efficiunt; ita prorsus, ô anima, etiam speculum vnum esse, quid impedit? Si quæ ad artificialia specula, similitudinem hanc, cum morali etiam aliquo documento, referri desideras; ita accipe. Quemadmodum speculum omnium primum (quod Praxiteles, Plinio teste, magni Pópeij ætate primus fecisse

perhibetur) ex albo plumbo, vt vocant, stanno nimirum, constabat; & postea ad argentea ventum est: ita prior sacræ Scripturæ pagina, veteris Testamenti & pondus & obscuritatem, instar plumbei speculi, referebat; altera verò, noui inquam Instrumenti pagina, & pretium & claritatem, instar argentei speculi, nobis representat: vt simul coniunctæ quasi vnum binarum tabularum efficiant speculum; quemadmodum etiam duæ tabulæ Moyſis vnâ legem.

Sed nunc ad eiusdem SPECULI SACRÆ SCRIPTURÆ explanationem veniamus. Diuus Gregorius, & huiusmodi nomenclaturam, & speculi huius vsum, dilucidè nobis hoc modo confirmat, adornatque, & quasi ob oculos ponit. *Gre. 2. Moral. cap. 1.* SCRIPTURA SACRA, inquit, mentis oculis quasi quoddam SPECVLVM opponitur: vt interna nostra facies in ipsâ videatur. Ibi enim fecunda, ibi pulchra nostra cognoscimus: ibi sentimus, quantum proficimus; ibi, à profectu quàm longè distamus.

Hunc in modum & diuus Augustinus librum suum quemdam, SPECVLVM nominauit: de quo Possidonius in ipsius Vitâ hanc in sententiam scribit: *Possid. in vitâ Aug.* Qui prodesse omnibus volens, & volentibus multa librorum legere, & non valentibus, ex utroque diuino Testamento, veteri & nouo, præmissâ præfatione, Præcepta diuina, seu Vetita, ad VITÆ REGVLAM pertinentia, excerptis; atque ex his vnum codicem fecit: vt, qui vellet, legeret; atque in eo, vel quàm obediens Deo inobediensque esset, agnosceret. Et hoc opus voluit SPECVLVM appellare; vt ipse-
met

met Augustinus inquit : Hunc librum SPECVLVM appello . In quo , sub vtriusque Testamenti compendio , duarum (vt suprà meminimus) tabularum speculum vnicum efformauit.

Sed audiamus ipsummet istiusmodi speculi artificem, & auctorem illius libri, disertè loquentem . Vt, inquit, qui iam credens, Deo obedire *August* voluerit, hic se inspiciat, quantum in bonis moribus operibusque profecerit; & quantum sibi desit, attendat . Sic enim potest, & de his quæ habet, gratias agere; & de his quæ non habet, vt habeat satis agere : ac propter illa seruanda, curam precepsque fidelis pietatis adhibere . Ita Doctor ille eximius Augustinus de suo illo libro speculari.

Quo fine S. Bernardus quoque breuem tractatum, SPECVLVM MONACHORVM appellauit: cuius initio rationem eiusmodi tituli tradit: Si quis, inquit, emendationis vitæ DESIDERIO tactus, cogitationum, locutionum, operumque suorum sollicitus EXPLORATOR, vniuersos excessus suos corrigere nititur; in præsentis paginæ frequenti lectione, & assiduâ meditatione (tamquam in SPECULO) interioris hominis sui faciem contempletur.

Eodem instinctu animi, vir quidam nostri *Ioan. Longi-
cynensis* temporis doctus & pius librum conscripsit, De vitâ & honestate Canonorum, omniumque Ecclesiasticorum, quem eâ de causâ quoque se SPECVLVM appellare fatetur: vt in illo clerici tamquam in speculo se contueri & contemplari possint; & videre, num vitam vocationi & ordini suo conuenientem atque conformem

ducant: sin minus, hinc discant, quid illis faciendum, quidve vitandum sit. His enim rebus, quæ tractantur in vitâ, modum quemdam adhibentes & ordinem, (vt Cicero inquit) HONESTATEM ET DECVS CONSERVABIMVS.

Hicce itaque atque aliis auctoribus, dum eiusmodi sua opera SPECVLI nomine nuncuparunt, fit ratio manifestior firmitorque, cur merito maioriq; iure, sacræ Scripturæ volumen salutaris Speculi titulo à nobis insigniatur.

Sed operæ pretium facturos nos arbitror, si primarias necessariasq; boni speculi conditiones in præsentī BIBLICO SPECVLO considerauerimus: Nōne, ô anima mea, DESIDERABILIVM speculatrix effecta, purum in primis & immaculatum speculum esse debet? obscuras alioqui atque indistinctas imperfectasq; imagines repræsentaret. Ita lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele. Sed nōne etiam limpidum lucidumque sit speculum, est necessarium? nihil enim alioqui vel admittet vel exhibebit. Sic quoque Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Planum sit etiam speculum oportet, ac planè æquor: quale & mare ob eam causam vocatur: *Hicq;.* quia, vt inquit Ambrosius, cum sit altitudo (hoc est profunditas) diuersa; indiscreta est tamen dorsi eius æqualitas: vnde & æquoris nomen obtinuit. Nōne sic de nostro hoc speculo Scripturarum testatur Psalmista? Omnia mandata tua ÆQVITAS. Item, ÆQVITAS testimonia tua in æternum.

Sed

Sed nōne & solidum esse debet speculum? Planè; alioqui transmitteret species, nullasque redderet inspectanti. Ita quoque speculum Scripturarum, & verbi diuini: teste ipsamet sacra Scripturâ: Cælum & terra transibunt: verbum autem Domini manet in æternum. Utque dicit Sapiens; Vas auri solidum, ornatum ^{Ereli.} omni lapide pretioso Quo, velut clypeo, muni- ^{50.} tum Prophetam sic Dominus animauit: Om- ^{Eze 3.} nis domus Israël attritâ fronte est, duro corde. Sed, ecce, dedi faciem tuam valentio rem faciebus eorum; & frontem tuam durio rem frontibus eorum. Ut adamantem & silicem dedi faciem tuam: ne timeas eos. Sic itaque sunt principales ac necessariae speculi boni dotes in sacra Scripturæ speculo eminenter.

ANIMA.

Meritò re verâ, his ita se habentibus, cum Psalmistâ dicere possumus: Beati immaculati ^{Pf. 118.} in viâ, qui ambulant in LEGE DOMINI. Beati, qui scrutantur TESTIMONIA eius: in toto corde exquirunt eum. Item: Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte: & in hoc diuinarû Scripturarum speculo sine intermissione contemplatur. In ipso namque, & cælû, & terra, & mare, & quæ in eis sunt; atque aded per hæc omnia, inuisibilis quoque thesaurus habitaculi cælestis, clare, tametsi non plenè & perfectè, resplendent. Nōne, mi frater, existimare debemus, nobis in hoc bipatenti SCRIPTVRÆ SPECVLO longè præstantiora, pretiosiora, plura, maiora, rarioraque, speculanda exhiberi, quàm Rex Ezechias Babylo niis ostendit; quan-

do illis & domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque, & domum vaforum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis, inspicienda exhibuit; & non fuit, quod non monstraret eis in domo suâ, & in omni potestate suâ: adeò, vt vel curiosissimè cuncta perscrutantibus paterent omnia.

DESIDERIVS.

Omnino vt dicis, ô dilecta! Atque propterea præcipuas hîc aliquot huius speculi dignitates, si gratum tibi futurum est, intuebimur.

ANIMA.

Gratissimum; nam ipsius amodò commendatio vehementer me inflammavit. Sentio nimirum, istud nostræ intentioni compendiosissimam fore rationem.

DESIDERIVS.

In primis, (nota mysterium) quando verbo
Gen. 1. Domini cæli creati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum: tunc excelsum istud atque sublime speculum, ipsumque adeò oculum mundi solem videlicet, tali Deus mandato formavit: **FIAT LVX.** & quando vicissim in
Exo. 24 monte Sinai Moyse legem dedit; ignitum, lucidum, & planè coruscans hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ SPECVLVM, quasi in suo ortu fundavit: vt, tamquam de altero sole, de hoc ipso locutus sit Sapiens, dicens: **MAN-**
Prou. 6 **DATVM** lucerna est, & **LEX LVX.** Vnde rectè
 Psal.

Pſalmiſta, à quo Salomon filius eius didice- *Pſ. 118.*
rat, inquit: Lucerna pedibus meis, VERBVM
TVVM, & lumen ſemitis meis. Declaratio ſer-
monum tuorum illuminat, & intellectum dat
paruulis.

An verò, ô anima mea, & opulentiam
præſtantiamque ſpeculi præſentis audire deſi-
deras? Audi. Bonum mihi LEX ORIS TVI, ſu-
per millia auri & argenti. ideo dilexi MANDATA
TVA, ſuper aurum & topazion. At, dulcedinem
fortaſſis & amœnitatem ipſius, non minori ar-
dore noſſe cupis: accipe. Quàm dulcia fauci-
bus meis ELOQVIA TVA! ſuper mel ori meo.
Item: Iudicia tua iucunda: iudicia Domini vera;
deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretio-
ſum multum, & dulciora ſuper mel & fauam.
etenim ſeruus tuus cuſtoditea: in cuſtodiendis
illis retributio multa.

Sed, quanta exiſtimas, ô ſoror dilecta, eſt ſpe-
culi huius noſtri potentia, quanta vis, retributio
quanta ſuis ſpeculatoribus? O altitudo ſapiêtia, *Rom. 6*
& ſcientia, & immenſa virtutis Dei, ſpeculi
huius auctoris, & datoris! O admirabile ſupra
captum humani intellectus SPECVLVM VERBI
DEI! quod ex ſeruis in ipſo ſe ritè contemplan-
tibus efficit liberos: ex peccatoribus iuſtos: ex
filis iræ atque gehennæ, filios Dei: ſi filios; &
heredes: heredes quidem Dei, coheredes au-
tem Chriſti.

ANIMA.

F O, quàm nobis cauendum, mi germane com-
par, ne præ noſtrâ negligentia, cum oſcitantibus
ſupinisque illis VERBI DIVINI lectoribus & au-

H s dito-

1ac. x. ditoribus connumeremur, quos Iacobus Apostolus cū obliuiosis SPECVLATORIBVS, non sine pudoris puncturâ, redarguit; dum omnes sic admonet: Estote factores VERBI; & non auditores tantū, fallentes vosmetipsos. Quis siquidem vniquam ita desipiat, vt volens videntique seipsum decipiat? Quia, inquit, si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abiit; & statim oblitus est, qualis fuerit. Ecce, & SPECULO hic comparatur DEI VERBUM; & rectus eiusdem vsus manifestè docetur, & neglectus improbat.

Quàm iustâ de causâ autem hæc fiat comparatio, ex reipsâ atque vsu liquet. Nam quemadmodum iustus & timoratus puræque mentis homo, in verbo Dei, tamquam in speculo, seipsum contemplans, conscientiæ suæ faciem cum illo conuenire considerat: ita peccator videt maculas animæ suæ, quas immaculatum ei speculum prodit, eumque redarguit. Sed quâdo quis obiter tantū, ac perfunctoriè se in Dei verbo, vel audito, vel lecto, intuetur, atque abiit; ab illo recedens, statim obliuiscitur eorum quæ in hoc speculo notauerat esse emendanda: atque ita non solū immundus, & coram Deo deformis manens, seipsum fallit; verumetiam multò magis, quando vitâ functus, pro cælo infernum consequitur.

Ideoque non sine causâ idem Apostolus, speculi huius tam salutarem commendans vsū, sic inquit: Qui autem perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permanserit in eâ, non auditor obli-

obliuiosus factus, sed factor operis : hic beatus in facto suo erit. Et quidem artificialis speculi vsus, cum vsu speculi legis diuinæ, commune hoc habet, quòd sic inspicì debet ac si perspiceretur; quasi penetrando, teipsum ex aduerso conspicias, non autem tantummodò huius vel illius superficiem oculis radas. Neque istud ab oculis mentis vñquam est amouendum; sed nobis est in eius contemplatione permanendum. Iuxta illud Psalmistæ: Da mihi intellectum; & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Item: Beatus vir, qui non abiit: sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditatur die ac nocte. Hic verè beatus in facto suo erit: dicetque confidenter, cum excellentissimo diuini huius
H speculi contemplatore: Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Si namque erravi, in hoc speculo vidi, & cogitavi vias meas: & conuertì pedes meos in testimonia tua. Si tristatus sum nimis, & spes mea aliquando vacillauit: memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Domine, & consolatus sum: in hoc enim mihi spem dedisti: hæcque me consolata est in humilitate meà. Itaque verè, pax multa diligentibus LEGEM TVAM; & non est illis scandalum.

DESIDERIVS.

Optimè tu quidem hæc omnia, soror mea: atque adeò diuinæ bonitati pro te gratias ago, quòd ita de LEGE SVA docuerit te, vt mirabilium eius SPECVLATRIX, & tam fida scrutatrix euaseris. Itaque pergamus, coniunctisque studiis

- studiis & obtutibus SPECVLVM præsens tam sanctum & efficax contemblemur. Nam verè
Pf. 118 canebat Propheta Psalmographus: Mirabilia testimonia tua Domine; idè scrutata est ea anima mea. Scrutemur & nos, & exerceamur in mirabilibus eius; & spero, faciem suam illuminabit super seruos suos. Tunc autem confitebimur ei in directione cordis: & tandem in iubilo eius delectabimur. Reuela tu autem, ô Domine, oculos nostros: & considerabimus mirabilia de LEGE TVÆ. Veni, veni, ô anima mea, & cor nostrum huic speculo præsentemus: nam multiplex ex eo virtus emanat. In primis, quandoquidem cor nostrum sanari necesse est, non
Pro. 31 obliuiscatur LEGIS DOMINI: & mandata eius custodiat: vt sit sanitas vmbilico nostro, & irrigatio ossium nostrorum. Tum verò, quia mundari quoque debet; applicemus illud sacræ Scripturæ fluentis, & mundabitur. Scriptum
Pf. 50. est enim: Cor mundum crea in me Deus. &
Eccl. 36 alibi: Mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.

Sed, ô Domine, quid mundari iuuabit, si non postea etiam amoris tui igne inflammetur? & hoc quidem ex speculo. Ignitum enim ELO-
Pf. 38. QVIVM TVVM vehementer. Benè habet. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione meâ exardescit ignis. Rectè. Sed, eia, dū calet & candet cor, Domine, nōne & cudendum est? Rectū enim esse oportet. Ergo, tunde, tunde; &
Pf. 50. spiritum rectum innoua in visceribus meis: quia rectum iudicium tuum, & viæ tuæ rectæ, quia æquitas. Restat nunc Domine, vt cor rectum, ad te sursum eleuetur; superatisque omnibus
 huius

huius mundi prauitatibus, cælestis gloriæ coronâ donetur: quæ ei reposita est apud te. 1. Tim. 4.

Obsecro, Domine IESV, qui æterna es Patris sapientia, Verbum, veritas, splendor, & figura substantiæ eius: da nobis gratiæ tuæ lumen, quo illustrati, SPECVLVM HOC SACRÆ SCRIPTVRÆ assidue & cum gustu meditando contem-
plemur: vt, quemadmodum manna omnium desiderabilium gustum filiis Israel exhibebat, ita illæ mihi instar manni spiritualis, piis cordis Sap. 16 mei DESIDERIIS & necessitatibus faciant satis, tibi quæ constanter adglutinent.

X. SPE-

x. SPECVLVM EXEMPLARE.

Lucet, et inflammat, SPECVLVM exemplaris honesti,
Virtutem alterius si cupis esse tuam.

A. Specimen exemplare.

B.C. Duo luminaria magna, Iesus et
Maria; ut sol et luna.

D.E. Exemplaria virtutum contemplantes.

F. *S. Franciscus* dans pauperi tunc:
cum, exemplo illis.

G. Sanctus Martinus famuli exemplo
Christum in nudo vestiens.

H. *Elephas ad sanguinis mori et vice
conspicuum inflammatur ad bellum.*

I.K. *Estote prudentes sicut serpentes,
et simplices sicut columbae.*

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

DESIDERIVS.

GRATES diuinæ tuæ clementiæ immortales agimus, benignissime Domine, quod nobis nostroque vsui tam salutare SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ, quod iam iam tractauimus, sis elargitus. Quis enim laudes eius enumeret & valorem? Nam, *Chrys. super Matth.* iuxta aurei illius oris sententiam, cum inter mille sæcularium sermonum talenta, vix centum denarios spiritualium possis inuenire verborum imò ne decem quidem obolos: in Scripturis sacris, ignorans inuenit quod discat: contumax, quod timeat: laborans, præmia: pusillanimis, mediocris iustitiæ cibos; qui, etsi pinguem non faciunt animam, mori tamen non permittunt: qui autem magni animi est, inuenit ibi spirituales escas, quæ perducunt eum propè ad angelorum naturam: qui verò est vulneratus à diabolo, inuenit ibi cibos medicinales, & salutem per pœnitentiam. Et, quem admodum sublimis ille speculi Biblici contemplator Hieronymus inquit; Si, iuxta Apostolum Paulum, Christus Dei virtus est, & Dei *Hieron* sapientia: qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, eiusque sapientiam. Ignorantia Scripturarum, ignorantia Christi est. Cumque tu Domine in illis voluntatem tuam & intima cogitationum tuarum arcana, totumque tempus nobis, vt in speculo, demonstraris, quid proderit illi qui cetera cuncta perspecta habuerit, te autem solum ignorarit?

Quo-

Quocircà, ô anima mea, sæpiùs illas legamus & relegamus, imò numquam de manibus nostris sacra lectio deponatur: vt assiduè in hoc speculo Dei voluntatem contemplemur; nôsque semper ad eam conformare studeamus. Donec ipse, qui aperit sensum ad illas intelligendas, & cor nostrum ardens facit in viâ, dum nobis sic aperit Scripturas; aliquando rem ipsam nobis aperiat, ostendat & donet in patriâ, totosque nos cælesti amore inflammet.

ANIMA.

Ita tecum, mi frater, per omnia sentio, voloque: siquæ aliquando ad contemplandum illum vultum nostri Salomonis (quod intendimus) peruenire est animus; planè nobis, vt dixisti, factum est opus.

At, nōne dolendum summopere, diuinum hoc sacri voluminis speculum, tam impiè ac sacrilegè à quibusdam pessimæ fortis hominibus, hæreticis inquam, commaculati ac depruari? Quàm simile est istud ei, quod de artificialium speculorum corruptione quidam scribunt? Putat siquidem Plinius, hominum dentibus quoddam inesse virus; quo speculi nitorem, ex aduerso nudati, hebetent. At ego quidem de liuore ac virulentiâ dentium hæreticorum plus damni SCRIPTURÆ SACRÆ SPECULO inferri existimo; idque esse certius. Hebescit maculaturque speculi nitor, mulieris inspectu, cui eant menses: repente namque velut sanguinis prætenditur nubecula. vtque aliqui arbitrantur, à lippitudine quoque oculorum: dum scilicet ex concavita-

tibus,

tibus, oculis vicinis, & effusione mixtis spiritibus contagiosis, noxiæ labes in speculi leuorem exuberant. Quidquid id est: Hæretici saltem, quantum in se est, SACRORVM BIBLIORVM illustre SPECVLVM, ex virulentia animi, oris, dentium luidorum, atque oculorum suorum, indignis modis inficiunt, sicque deprauatum obtrudunt simplicibus, vt sincerum. dumque, tam quoad fidem, quam quoad mores, distortas in eo species contemplantur: necesse est, nisi tempori sapiant, sibi que caueant, in varios opinionum errores incidere; circa fidem naufragari, atque à morum rectitudine in vias prauas & inuia declinare.

DESIDERIUS.

Rectè dicis, ô soror, & vnica dilecta mea: sed agendæ gratiæ Deo, quòd in primo suo nitore & candore SPECVLVM hoc SACRÆ SCRIPTURÆ in Ecclesiâ Catholicâ possidemus. hoc itaque vtamur, vt diximus, & de manibus nostris non recedat; quia tamquam PANIS VITÆ est ^{Ecclesi.} nobis. ^{15.}

Sed nunc, ad aliud, admirandum, excellens, & efficax SPECVLVM procedamus; quod ita præcedenti est consentaneum, vt quamplurimis etiam locis eidem insertum reperiatur. Est autem hoc EXEMPLARE: cuius adminiculo, virtutum vniuersarum factorumque insigniorum exempla nobis ob oculos statuuntur: quibus sacram Scripturam abundare qui nescit, Scripturam ipsam ignoret oportet. Et quidem non solum in eâ, quæ facienda sunt nobis, verum etiam quæ fugienda, edocemur.

ANIMA.

Dubium non est, quin excellens & efficax sit hoc SPECVLVM EXEMPLORVM, vt cœpisti differere: sed priusquam illud expandamus, dic obsecro: Quænam tibi videtur esse ratio, cur res visibilis in tantâ profunditate speculi artificialis apparet, quanta est eiusdem rei à speculo distantia: atque rationem illam exemplari huic speculo applica, si quo modo potes: nam, quantum quidem mihi videtur, in hac speculatione aliquid latet, quod ad moralem considerationem non incongruè reduci queat.

DESIDERIVS.

Optimè moueris & moues, ô anima; sed non tam obuia est respósió, quàm res in se certa est, de qua quæris. Certum est siquidem (quod ipsa docet experientia) te à speculo retrocedente, ipsam quoque tuam faciem, in speculo apparentem, videri tantumdem introrsum recedere: teque iterùm accedente, accedere: atque aded in retrocedendo minui, augeri verò in accessu. Non occurrit autem istius speculationis in præsens vero similior ratio, quàm, quòd, quemadmodum quæ ab oculo nostro remotiora fiunt, minora apparent; ita quoque, quòd remotior est facies nostra à speculo, tamquam ab oculo, eò quoque in speculo minor apparet: & econtrà maior, quòd vicinior. Nam hic, & speculi & oculi, eadem est ratio perspectuæ: distantia enim, rei obiectæ imminuit species, vicinitas auget.

Et

Et quis ignorat, quin ita eò maiori contemtu digna sint omnia ista inferiora, mundana, ac terrena; quò è cælo despecta minora apparent? Tota namque terra, cum omni suo auro (ut Seneca loquitur) & gloriâ, vix punctum apparet: & econtrâ maior, quò vicinior est. Cominus autem visa, quia magna videtur, à suis amatoribus magni fit. Eodem planè modo, si nos ipsos eminus intueremur (remoti scilicet ab omni proprio & carnali affectu, atque amore sensuali) parui atque humiles essemus in oculis nostris: nunc verò quando nos è vicino conspiciamus, oculis cum affectu contiguus, in proprio adspectu nobis ipsi grandescimus. Quapropter, quemadmodum cælo renati, cælestemque in terris conuersationem meditantes, imò quodammodò in cælis versantes, terram terrenâque vniuersa despiciere ac paruifacere debemus: ita nos ipsi supra nos & genere & studio sublimati, in propriis oculis, quasi ab alto despecti, contemnibiles quoque esse debemus. Ad hoc porrò nos admodum munificè adiuuat SPECVLVM istud EXEMPLARE. Nam, quantò magis eximiam excellentemque sanctorum vitam suspicimus, tantò magis apud nos ipsos vilescimus.

- B** Huic autem præsentì speculationi non tantum viam munit, sed quodammodò statuit fundamentum, imitatio Christi; ab ipsomet nobis tanto cum affectu commendata. Quam D. Leo, non minùs doctè quàm eleganter, ut omnia, hisce verbis nobis ob oculos ponit: Si fideliter, dilectissimi, atque sapienter creationis nostræ intelligamus exordium, inueniemus, ho-

Ser. 1.
de loco.

minem idē ad imaginem Dei conditum, vt imitator sui esset auctoris: & hanc esse nostri generis dignitatem, si in nobis, quasi in quodam SPECULO, diuinitatis forma resplendeat. Ad quam quotidie nos vtique reparat gratia Saluatoris: dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in secundo. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem suam nos reparat: & vt in nobis formam suæ bonitatis inueniat, dat, vt ipsi quoque quod operatur operemur.

Quam autem, ô anima mea, singulare sit hoc speculum, quoad Domini nostri, Saluatoris, ac sponsi nostri, imitationem; ac planè, vt ita dicam, alterius mundi inuentum, procul & de vltimis finibus adportatum; ex Sancti cuiusdam dictis, sic accipe: SPECVLVM, inquit, præclarissimum, omni carens imperfectionis maculâ, omni quæ deformitate virtutis, Christi vita fuisse dignoscitur. Atque idem alibi: Est namque VITA Domini IESV, liber vitæ, EXEMPLAR VERVM, PERFECTIONIS SPECVLVM, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magisterium, cunctarum quæ norma virtutum.

At vide (te obsecro) quàm hisce dictis mirificè congruit pia D. Bernardi speculatio: Siquidem, inquit, cum nomino IESVM; hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum, eundem quæ ipsum Deum omnipotentem: qui suo me & EXEMPLE sanet, & roborat adiutorio. Hæc omnia simul mihi sonant, cum

Lamy.
Iust. in
Fascic.
amoris
cap. 2.
Lib. de
humil.
cap. 21.

Bern.
Ser. 15.
in Cânt.

cùm insonuerit IESVS. Sumo itaque EXEMPLA de homine, & auxilium à potente. Ita Sanctus ille, verè mellissimus.

Hoc tibi ecce SPECVLVM habes, ô anima mea, in dilecti tui nomenclaturâ, virtutum omnium EXEMPLA nobis repræsentante. Sit illud tibi semper in sinu, semper in manu, semper in oculis: quòd tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus. Habes hîc namque, vt actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas; & in rectis ac bonis augearis. Itemque, vide sensus tuos, aut serues ne corrumpantur, aut corruptos restaures.

Sed quomodo clariùs hoc SPECVLVM EXEMPLARE, in eodem Domino nostro, mundi luce, sole iustitiæ, ac Patris luminum splendore, resplendeat, quàm dum ipsemet, nos ad se contemplandum atque imitandum inuitans, sic inquit: EXEMPLVM de *Io. 13* *de* *u*o bis; vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis?

Desideras autem, ô anima, EXEMPLI huius & SPECVLI primarium nosse fundamentum, atque aded opus totum? audias, videas, apprehendas: Discite à me, quia mitis *Matth.* *11.* sum, & humilis corde. Mitis in tolerandis aliorum defectibus & iniuriis: & humilis in præstando cunctis obsequio. Quid enim aliud sonat, Discite a me; quàm, Attendite quomodo agam & imitami? Quid? inquit D. Augustinus, non mundum fabricare, non in ipso mundo mirabilia facere; sed, quia mitis sum, & *Aug. Ser. 10. de ver. Do. n.* humilis corde. Magnus esse vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere

celſitudinis? de fundamento prius cogita humilis. Et quantò quisque vult ſuperimponere maius ædificium, tanto altius fodiat fundamentum. Quòd autem peruenturum eſt cacumen noſtri ædificij? Vſque ad conſpectum Dei.

ANIMA.

O mi dilecte, nōne hoc eſt quod quærimus, vt conſpectu Dei aliquando in cælis fruamur? Nōne hanc ob cauſam diuerſa SPECVLORVM genera perſcrutamur, vt aliquando veri ipſius SPECVLATORES efficiamur? Omnino. Itaque huic ſpeculo incumbamus, quo dilectus noſter ſuam nobis vitam, vt regulam eò felicitatis pertingendi, proponit. Credo equidem idipſum & Moyſi olim indicaffe, cū ipſi & EXEMPLAR tabernaculi conſciendi, viſibiliter intuumdum exhibuit, & ſeris inſuper verbis admonuit: Vide vt omnia facias, ſecundū EXEMPLAR, quod tibi in monte monſtratum eſt. Diſcendum igitur ſedulò à noſtro Saluatore; vt SPECVLI tam ſalutaris inſpectores, ipſi quantum licet, reddamur conformes. Hac enim prærogatiua pollet hoc SPECVLVM in virtute prototypi, vt ſuos contemplatores ſibi faciat ſimiles.

DESIDERIVS.

Vtinam, ô mea ſoror, ita quoque inter tot librorum ac voluminum millia, qui de virtutibus, humilitate præſertim, ſcribunt, vel vnicus ſaltem libellus inueniatur, qui veram humilitatem lectori ſuo conferat. Sed Dominus noſter, liber hic vitæ eſt, intus & foris deſcriptus: qui docet, tamquam auctoritatem dandi quod docet

et solus habens. Et hic ipse est præsens speculum exemplare, quod ex deformibus pulchros facit; & viuos ex mortuis.

C Alterum admirabile opus excelsi, ac SPECVLVM EXEMPLARE virtutum, est beatissima Virgo, **CHRISTI** Domini nostri mater **MARIA**. Sic enim per speculi typum depingit eam Ambrosius: In **MARIA** velut in SPECVLO, refulget *Lib. 2. de Virg.* species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis **EXEMPLA** viuendi; vbi tamquam in **EXEMPLARI** magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt. Talis fuit **MARIA**, vt eius vnus vita, omnium disciplina sit.

Vt autem omnimodam virtutum speciem in præclaro hoc SPECVLO contemplemur, rectius facturi sumus, si Doctoris eiusdem eleganti radio designata legamus: sic habet: Vt de ceteris eius virtutibus taceam; Virgo erat, non solum corpore, sed etiam mente: corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcius, non in cumulo diuitiarum, sed in prece pauperum, spem reponens: intenta operi, verecunda sermone; arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum quærere; nullum lædere, omnibus bene velle, maioribus assurgere, æqualibus non inuidere, iactantiâ fugere, rationem sequi & amare. Quando ista fastiduit humilē? quando risit debilem? quando vitauit inopem? Nihil in oculis toruū, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum: non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, vt ipsa corporis species, simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. Talem hanc Euangelista monstrauit,

talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit.

Quot & quantæ in vnâ Virgine SPECIES VIRTVTVM emicant! vt eapropter non immeritò illam sancta Ecclesia illustri illo Filij Dei eiusdemque Virginis Vnigeniti titulo coloneflet; SPECVLVM SINE MACVLA nuncupando. Nam, præterquam quòd omni hominum generi in vniversâ virtutum SPECIE, EXEMPLO fuit & SPECULO: etiam ipsamet nullâ vnquam peccati labe fuit respersa. Vt hac quoque de causâ, quemadmodum Filius eius IESVS, Dominus noster, in eiusdem Ecclesiæ firmamento LUMINARE MAIVS existit: ita ipsa Dei mater MARIA, rectè LUMINARE MINVS perhibeatur. Christus sol; Maria luna: duo luminaria magna: instar speculorum, toti mundo lucentia; atque in suis Speculatoribus virtutes magnas operantia.

Gen. 1.

ANIMA.

Paulatim me sentio magis ac magis DESIDARIO æternorum ad superna quærenda inflammari, & præ illorum amore plusquam vnquam terrena despicere. Credo equidem, vim quamdam interiùs in cor nostrum immitti SPECVLORVM tam diuinorum virtute & efficaciâ. Domine Deus, creator & recreator meus; nisi multum me mea fallat opinio; iam cuperem dissolui, & esse tecum. Nam, si tantopere me specula ista virtutum inspecta afficiunt: quid futurum arbitrabimur, si virtutum coronâ & gloriâ, cum iisdem & omnibus Sanctis tuis, frui concesseris?

DES-

DESIDERIVS.

Quónam quæso abriperis, ô dilecta, ambitio-
 fa cælestium honorum & opum? Non sic, quod
 scias, itur ad astra, vitæ huius viâ neglectâ. Serio
 prius cogita, de Sanctorum vitâ in viâ: vt illo-
 rum secuta vestigia, cum iisdem læteris in pa-
 triâ. VESTIGIA autem Sanctorum, EXEM-
 PLA virtutum sunt. quæ vt in dilecto tuo, eius-
 que matre MARIA, velut in SPECVLO,
 docti sumus contemplari: ita in Sanctorum
 EXEMPLA spectandum est; quæ ipsi quoque
 à Saluatoris luce accepta, nobis etiam imitanda
 reliquerunt. Nam vt rectè Hieronymus; Ab *In qua-*
 omni nequitia mundum necesse est esse & vi- *dam e-*
 tio, qui cupit regnare cum Christo. Si vis habere *pist.*
 partem cum Christo, Christi exemplo tibi vi-
 uendum est. Si Sanctorum cupis habere con-
 sortium, à malitiæ & nequitie cogitatu pe-
 ctus emunda: quia non nisi sanctos, & iustos,
 simplices, innocentes & puros, cælestis aula
 suscipiet.

Itaque SANCTORVM EXEMPLA, tam-
 quam in SPECVLO nobis obiecta contemple-
 mur, & imitemur; vt cum Sanctis corouemur.
 Alioqui, vt verè & seuerè Chrysostomus, quæ *Sup. 24*
 est ista iustitia, Sanctos colere, & sanctitatem *c. 11. 12.*
 contemnere? Primus gradus est, sanctitatem
 diligere, postea Sanctos: quia, non sancti ante
 sanctitatem fuerunt; sed sanctitas ante eos. Sine
 causâ ergo iustos honorat, qui iustitiam spernit.
 D Atque idem alibi: Qui Sanctorum merita reli- *Ser. de*
 giosâ charitate miratur, quicumque iustorum *Confes.*
 E glorias frequenti laude colloquitur, eorum mo-
 res

res sanctos atque iustitiam imiterur. Quoniam, **E** quem delectat alicuius Sancti meritum; delectare debet par, circa cultum Dei, obsequium. Quare aut imitari debet, si laudat; aut laudare non debet, si imitari detrectat: ut, qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipse vitæ sanctitate reddatur.

*Ionu.
Curo-
palata.*

Hinc meritò Theodora Theophili Imperatoris iconomachi vxor Catholica, clam à Vendere Imperatoris muno & parasito reperta quoddam Sanctorum imagunculas haberet, & ob id à marito probrosè correpta atque idolorum cultrix appellata; furorem Imperatoris delinens, SPECVLUM esse dixit, in quibus faciem ipsius & ancillarum Denderis conspicatus, imagines esse existimauit: & ita verum dicens, & Imperatoris elusit scrutinium, & Denderis delationem.

31. Moral.

Tam verò efficax est huiusmodi EXEMPLARIS SPECULI contemplatio, ut sanctus quoque ipsius inspectu sanctior efficiatur. Hinc, ut inquit D. Gregorius, Consideratio meliorum, multum prodest ad humilitatem Sanctorum; atque ita ad certum & indubitatum in sanctitate profectum. Vnde, cum sancto Antonio reuelatus à Deo fuit, & antiquitate prior, & potior sanctimoniam, Paulus; magnum sanctioris philosophiæ ac sublimioris vitæ incrementum percepit, ex tam raro vitæ cælestis in terris SPECULO.

Idem hoc speculum exemplare magnam vim habet, ad Gentiles quoque Christo lucrificiendos; teste Apostolo Petro, cum sic ait: *1. Pet. 2* Charissimi, obsecro vos abstinere à carnalibus desideriis, conuersationem vestram inter Gen-

tes habentes bonam ; vt ex bonis operibus vos
CONSIDERANTES , glorificent Deum (per
conuerſionem nimirum ad ipſum , & vitam
ſanctam) in die viſitationis.

Huc etiam illud ſpectat, quod Poëta, EXEM-
PLORVM energiam tam in malo quàm in bo-
no conſiderans, inquit:

Segnius irritant animos immiſſa per aurem:

Horat.

Quàm quæ ſunt oculis ſubiecſta fidelibus.

arte

Poët.

Vnde rectè D. Gregorius : Qui pleniffimè,
inquit, intelligere appetit qualis eſt, tales nimi-
rum debet conſpicere qualis non eſt : vt ex
bonorum FORMA metiatur, quanto ipſe deſer-
to bono deformis eſt.

Gre 24

Moral.

cap. 9.

Eapropter non minùs facètè quàm pathe-
ticè D. Auguſtinus Continentiam per modum
proſopopœiæ ſecum expoſtulantem, exemplò-
que aliorum conuincentem, introducit: quæ
ipſi quali iuxta adſtâtes Sanctos & Sanctas, eiuf-
dem cõditionis , imò tenerioris complexionis,
oſtendit ; qui tamen omnes tyrannide carnis
edomitâ caſte ſe geſſerant : ſicquæ illum exci-
piebat : Ecce, hi omnes vixerunt pudicè, ſequæ
pro regno Dei caſtrarunt ; & tu non poteris?
Deus illis conceſſit ; & tibi negabit? & ſimi-
lia plura in illum ſenſum: quod illum vehe-
menter permouit.

Cõſeſſ.

lib. 8.

cap. 11.

Quocirçà etiam D. Paulus, vt viam compen-
dioſam & commodam, magnæquæ efficaciz,
toties ſeiſpſum imitandum exhibuit ; dicens:
Imitatores mei eſtote , ſicut & ego IESV
CHRISTI. Et, Obſeruate qui ita ambulant,
ſicut habetis formam noſtram : ſecundùm
regulam noſtram : non in alienâ regulâ , in-
quit.

1. Cor.

4. 6. 11

Phil. 3.

Ec.

quit. Et, quicumque hanc regulam nostram secuti fuerint, pax super illos, & misericordia.

ANIMA.

Hanc imitationis ac practicæ speculationis EXEMPLORVM industriam accuratè sectemur, & diligenter obseruemus: quandoquidem tam expeditum nobis iter hoc SPECVLVM demonstret, & connitentes ad pacem illam æternam cælestis Ierusalem adducat. Credo prorsus S. Franciscum tali mente speculatum F atque imitatum fuisse ouiculam, duas tunicas habentem, & alteram dum tonderetur dantem non habenti: atque S. Martinum EXEMPLARI hoc SPECVLO vsum, quando partem G chlamydis nudo stipem postulanti porrexerit. Non dubitum quoque quin & Martyres, bellatores egregij, ducis sui Christi strenui IMITATORES, fortes in bello effecti sint, tum in primis Christi strategi nostri, vt dixi, tum aliorum Sanctorum prædecessorum EXEMPLO: quemadmodum tempore Machabæorum elephantes, sanguine vuæ & mori conspecto, in proelium acui consueuerunt. Sic enim & insignioris familiæ nobiles præclara suorum facinora depicta habere solent; quæ ipsos suosque filios ac nepotes, ad eadem imitanda prouocarent.

I. Machab. 6.

Sic de Frederico Principe legimus; quoties faciem suam in SPECVLO contemplaretur, nullo amissi luminis desiderio affici solitum: sed lato ac sereno vultu, dixisse: Bono animo sis Frederice, teque ipsum manifestè aspice, ac virtutis tuæ continuè memineris.

Item:

Item: Dij boni / quos ego vel virtutis vel formæ socios habeo; Philippos, Horatios, Hannibales, Sertorios! Expergiscere, expergiscere aliquando Frederice, & illos nō modò vnius oculi lumine, sed factis etiam ac rerum gestarum gloriâ, æquiparare contende. Hæc ille, more maiorum. At nos multo magis Sanctorum exempla ad heroica facta debent perimouere.

Da, obsecro Domine, munerum dator, hanc nobis gratiam, vt huius SPECVLI EXEMPLORVM præstantiâ assiduè delectemur. Vt iuxta tuum consilium, etiam SERPENTES in prudentiâ, & in simplicitate COLUMBAS imitantes, in vitæ sanctitate tibi placeamus, & tandem purificatæ mentis intelligentiâ, conspectum tuæ gloriæ consequamur.

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

Qui fit, vt obicura certos iub imagine lentius
Hic ÆNIGMATICVM mi generet SPECVLVM?

A.B. Per parabolas et ænigmata,
colleſta ſpeculamur

C. Chriſtus in ænigmate, tanquam hortu
lanus Maſſidene apparuit

D. Ita quæ in ænigmati, duobus diſcipulis
vixit eſt perſonatus

E. Chriſti tranſfiguratio quæſi ænigma fuit

F.G. Gaudium reuerſi filii prædigi,
gaudy angelorum ænigma

H.I. Parabola virginum prudentium,
gaudy beatorum ænigma

K.L. Nuptiæ filii regis, conuiuij
caeleſtis Chriſto manifeſtante
ænigma dei poſiti

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

DESIDERIVS.

VTASNE, ô anima mea, nos dignam aliquam, pro rei existimatione, in SPECVLO EXEMPLARI, affecutos portionem? Procul, ne nescias, absumus, à tam inexhausti maris profunditate. Nam, præter communem vitæ Sanctorum excellentiam, quæ nobis speculi loco propofita est; etiam peculiaris alicuius virtutis respectu, singulari quadam ratione SPECVLI titulo decorantur. Quis enim enumeret, satisve admiretur diuinæ sapientiæ ac bonitatis thesaurum: quo, sicut stellas innumeras reddidit, utque stella à stellâ claritate differret, effecit, ita in Sanctis, & multitudinem & splendoris diuersitatem fecit incomprehensam: & tot fixit in cælo SANCTORVM SPECVLA; quot fixit in firmamento splendentia sidera?

Quis siquidem satis admiretur effulgentem Abrahamæ fidem, ob quam pater credentium est appellatus? Quis Isaac obedientiam, in Christo usque ad mortem, mortem autem crucis, obediēte adimpletam? Quis Iacob mansuetudinem, lethalem minacis Esau bilem vertentem in lacrymas? Quis Ioseph admirabilem castitatem, prudentiam, virtutem imperio dignam? Quis mississimam Moyſis animam, quâ Dei conspectu & alloquio dignus fuit? Quis inauditam bellacis Iosue confidentiam, quâ solem stare præcepit, suoque habuit obsequentem imperio? Quis Phinees zelum, quâ Deum
pla-

placuit, & cessauit quassatio? Quis Davidis
eximiam pietatem; ob quam, teste ipsomet
Domino, vir secundum cor Dei fuit inuentus
& appellatus? Quis Mathathæ æmulationem
legis, Iudæ Machabæi ceterorumque virtutem
in bello, & mortem non minus gloriosam?
Quis Iob & Tobie tolerantiam, misericordiam,
atque insignem in Deum amorem, ceterorum-
que virorum præstantium decora, instar **S P E-
C V L I** resplendentis micantia?

Et, ne in sexu femineo hanc quisquam lau-
dem desiderari arbitretur: quis satis suspiciat
Saræ modestiam & reuerentiam coniugalem,
virum suum, Dominum appellantis? Quis
Rebecæ prudentiam, Rachelis industriam,
Iudith castitatem, atque inde prognatam forti-
tudinem ac victoriam? quis Esther sollicitudi-
nem in gentis suæ salutem, aliarumque Heroi-
narum veteris Testamenti præstantiam dignè
recenseat?

Iam autem, quemadmodum vetus illud noui
Testamenti tantummodò vmbra fuit: ita & vi-
rorum & mulierum præclara specimina istius,
longo intervallo prioris **EXEMPLA** exsupe-
rant. Quonam enim modo (vt iam Christum
eiusque Matrem, tamquam omni comparatione
maiores, imò & Ioannem Baptistam, omitta-
mus) cædorem eximie castitatis, in noui Testa-
menti sanctis vtriusque sexus virginibus dignè
describamus, aut admiremur? Nonne specu-
lum immaculatum est etiam illud? Quâ item
facultate dicendi fortitudinem illam inuictam
sanctorum Martyrum assequamur; quâ de
mundo, diabolo, & carne, in sexu quoque fra-
gili

gili triumpharunt? Quis nobis explicet sanctorum Confessorum sinceram simplicitatem, sobrietatem, continentiam, modestiam, mentis rectitudinem, pietatis feruorem, & in fide Christianâ constantiam? Quis tot millium excellentem sanctorum vitamque prorsus angelicæ puritatem, ut par est, suspiciat; quâ toti mundo, & in viuis agentes, & nunc astra tenentes, tot BONI EXEMPLI SPECVLA de se statuerunt, quot in vitâ virtutum ornamentis abundarunt?

ANIMA.

O maiestatem eximiam nostri Saluatoris! qui pro suis moriens, tot mortuos viuificauit, & gloriosos victores ac triumphatores effecit, quot EXEMPLI ac spiritus sui imitatores & heredes reliquit. Verè, ô Domine, dicere possumus, ad laudem sanctissimi nominis tui, tuorumque tam strenuorum militum, dignum encomium, tot tamque præclara de se, à te, virtutum fortiumque gestorum præbentium specula; quod de fortibus illis Machabæis legimus: Refulsit sol in clypeos aureos; & resplenderunt montes ab eis: & resplenderunt sicut lampades ignis. ^{1 Machab. 6.} Quando namque te Solem iustitiæ in terris secuti sunt, tuaque eos virtute induisti ab alto: fortes facti sunt in bello, castra ^{Heb. 11} verterunt exterorum; nempe angelorum apostatarum, gentilium, & hæreticorum; tibi tuæque Ecclesiæ validi facti sunt protectores, ac fideles turris Dauidicæ propugnatores: de quâ, quot elucet in illis virtutum exempla, tot clypei aurei propendent ab illâ, omnis arma- ^{Cant. 4} tura

tura fortium. Teque insuper diuinæ tuæ gratiæ fulgore in illos assidue irradiante, resplenduerunt montes ab eis: quia multi magni Sancti, montium instar, virtutum exempla ab illis fumentes, etiam SPECVLORVM in modum effecti sunt reliquis. Et resplenduerunt tam isti quàm illi, quasi lampades ignis: quia exemplari sua vitâ & sibi & alius resplenduerunt, & incaluerunt, lucentes & ardentes: adeò, ut qui viderent opera ipsorum bona, glorificarent Patrem qui in cælis est.

DESIDERIVS.

Sit Deus benedictus in sæcula, & laudabilis nimis in SANCTIS suis, ô mea soror, SPECVLORVM amatrix, & DESIDERIORVM cælestium fautrix amabilis; quia verè videmus, totum mundum tot speculis quot Sanctorum exemplis exornatum. Sed nunc aliud adhuc speculi genus se nobis obtendit: quo, certâ quadam ratione speculandi, magis ad arcana quæ quærimus, rimando iuuabimur; si tamen illo ritè fuerimus vsi, fixumque illud, astrolabij more, tenuerimus: nam perspectua hîc multum valet.

ANIMA.

Quodnam est illud, ô mi fidelis vitæ huius comes & consors? Illud mihi nomina obsecro; virtutemque eius ac vsum, ut vales, ediffere.

DESIDERIVS.

SPECVLVM istud ÆNIGMATICVM appellatur: cuiusque fabricæ rationem, in dictis Apo- A

Apostoli licet animaduertere; quando sic inquit: Videmus nunc, per SPECVLVM IN: *Cor.*
 B ÆNIGMATE: tunc autem facie ad faciem.^{13.}
 Tametsi autem duo & quidem diuersa sint, speculum & ænigma (quia in speculo similitudo relucens est clara & aperta, quemadmodum D. Thomas distinguit, in ænigmate verò obscura & occulta) hic tamen illa duo ita sibi inuicem coaptamus & in vnum coniungimus, vt SPECVLVM ÆNIGMATICVM simul efficiant; quodque per illud ipso vsu consequimur, SPECVLATIONEM ac VISIONEM ÆNIGMATICAM appellemus. Cumque Apostolus dicit, *tunc*, hoc est, in patria cælesti, nos visuros facie ad faciem: significat metaphoricâ locutione, nos visuros ipsam Dei essentiam, quam iam solummodo per creaturas, simulacra, speculum, perque ænigmata cognoscimus. Sicut, quando aliquem in propriâ facie videmus; tunc videmus eum reipsâ sicuti est, quem antea solum per ipsius similitudinem in speculo cernebamur.

Huic & illud affine est, quod subdit: Nunc cognosco ex parte; id est, in hac vitâ cognosco obscure & imperfecte: tunc autem, in cælis nimirum, cognoscam sicut & cognitus sum, nempe à Deo. Quia, quemadmodum Deus modo essentiam meam, & quidem absque vilo medio, cognoscit: ita & ego tunc Deum per essentiam cognoscam, neque mihi vilo opus erit intermedio, ad tam beatam ac claram ipsius visionem.

Vnde valdè appositè diuus Bernardus, in hæc *Bern.*
 verba: Non sapiens, non sanctus, non prophe-

ta, videre illum sicuti est, potest, aut potuit, in corpore hoc mortali: poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque, videtur & hîc: sed sicut videtur & placet ipsi; & non sicuti est. Nam neque hoc luminare magnum (solem istum loquor, quem quotidie vides) vidisti tamen aliquando sicuti est, sed tantum sicut illuminat, verbi causâ, aërem, montem, parietem. Quod autem Iacob, postquam cum angelo fuisset luctatus, inquit: *Gen 32* Vidi Dominum facie ad faciem; & salua facta est anima mea: visio illa non fuit nisi imaginaria, hoc est, per imaginem in angeli figurâ, seu potius hominis secum colluctantis, in quâ Deus ei apparebat: prout Scriptura loquitur: Vir luctabatur cum eo. Dumque tam magnificè Iacob de hac luctâ & visione loquitur; Vidi Dominum facie ad faciem: excellentiam huius visionis subindicat, non autem quod illum per essentiam vidisset. Quocirca Ioannes quoque Apostolus, æternæ hanc vitæ ac patriæ visionem reseruans, inquit: *1. Ioã* Scimus, quia cum apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum sicuti est: sicut nimirum ipse Deus nos videt sicuti sumus, in ipsâ essentiâ.

Quod autem de SPECVLO ÆNIGMATICO cœpimus dicere: nōne, verbi gratiâ, qui nunc apparet quibus vult, & sicuti vult, tunc autem videbitur sicuti est; ille idem Dominus noster Magdalenæ quasi in SPECVLO ÆNIGMATICO, in horto iuxta monumentum apparuit, quando illa se putabat hortulanum videre? Nolebat videri, & volebat videri; &

& quidem videbatur, sed non agnoscebatur. Domine, inquit illa; & erat utique: sed hortulanum, ut credebat, tamquam horti dominum de suo Domino interrogabat: Si tu sustulisti eum; dic ubi posueris eum. Sustulerat eum verè quando de monumento surrexerat, seque in hortum transtulerat, ibique posuerat & statuerat, ubi iam tunc erat: sed erat Magdalene totum hoc ænigmaticum; donec prolato Mariæ vocabulo, tactoque corde eius amore intrinsecus, se agnosci volebat.

Nonne similiter in ÆNIGMATE duobus discipulis euntibus in Emmaus apparuit; LHC. 24
quando tamquam viatorem, externum, ac peregrinum viderunt foris, qui verè ipsis peregrinus erat intus? Neque ænigma illud ipsis solutum fuit, nisi quando illum in fractione panis agnouerunt: neque tunc tamen eum viderunt sicuti est, sed sicut in humanis apparuit illis, quibuscum fuerat conuersatus.

E Quinetiam ipsam eiusdem Domini transfigurationem in monte Thabor per modum Matth. 17.
SPECULI ÆNIGMATICI accidisse, liceat aliquo modo interpretari. Nam tametsi ibi ipse verus Dei Filius, in gloriæ suæ maiestate apparuit: tamen ob SPECVLATORVM imbecillitatem, qui tantæ visionis capaces non erant, ÆNIGMA illis per speculum hoc, tametsi præfulgidum, fuit exhibitum. Vnde & ille Apostolus, quasi coniectans de re latentis præstantiâ, dixit: Domine, bonum est nos hîc esse: si vis, faciamus hîc tria tabernacula, &c.

ANIMA.

*Ser. 31.
super
Cant.*

Rectè eapropter Bernardus ait : Indica mihi quem diligit anima mea , ubi pascas , ubi cubes in meridie . Studiosis siquidem mentibus Verbum sponsus frequenter apparet ; & non sub vnâ specie . Quid ita ? Profectò , quia nondum videtur sicuti est . Quò autem quis clarior , eò vicinior : & quò vicinior illi aliquis fit , eò magis illuminatur .

DESIDERIVS.

Accedamus igitur , ô anima , vt illuminemur : & illuminari rogemus , vt magis illi appropinquemus . Nónne ita & cæcus ille prius videre poscebat ; & postea exultans Christum sequebatur ? accedebat tamen , sed ab aliis ductus & adiutus , vt lumen acciperet . Esse autem clarissimum , peruenisse est : tuncque in patriâ , ei præsentibus , non aliud est videre sicuti est , quam esse sicuti est , & aliquâ dissimilitudine non confundi . Sed , id tunc . Interim verò , tanta hæc formarum varietas , atque numerositas , species in rebus conditis , & certis ÆNIGMATIS , nobis ab ipso propositis , quid nisi quidam sunt radij deitatis , monstrantes quidem , quod vere sit , à quo sunt ; non tamen quid sit prorsus definiētes ? Itaque , de ipso vides , sed non ipsum : nisi , vt dixi , per SPECVLVM IN ÆNIGMATE .

Nónne rectè enigmatica cuiusmodi specula dicemus , omnes illas parabolas , quibus Christus in Euangelio , præsertim cæli desiderabilia atque æterna bona sic occultat , vt tamen ad inuestigandum

gandum occultando inuitet? Non enim aliter hic se habet Dominus noster, quàm cum mater quædam dilectis filius suis delicata aut delectabilia quædam coniecta atque inuoluta ostendit; & certo ostentandi ac loquendi modo, præstantiam ita latentium rerum subindicat; vt appetitum habendi exacuat, & voluntatem, ad promitiùs agendum quod opus est, tali arte inflammet.

Nónne tali modo quandoque de absconditis Regni cælorum, ac virtutum præmiis in cælo paratis, locutus est Christus? dicens: O mulier, si scires donum Dei: & quis est, qui tibi dicit; Da mihi bibere. Item: Scio vnde veni; & quò vado. Vado parare vobis locum. Si me sciretis: forsitan & Patrem meum sciretis. Ite n: Si autem sciretis, quid est; Misericordiam volo, & non sacrificium. Aded vt aliquando sine parabolis non loqueretur ad turbas. Et tamen si indignis eiusmodi velo margaritas thesaurumque cælestem occultabat: simpliciore tamen ac sese dignos exhibere conantes, ad salutarem mysteriorum reuelationem tam gratioso velamento parabolarum allectos, dilucidâ explanatione illustrabat. Itaque, quasi per SPECVLVM, & in ÆNIGMATE parabolico, dignatus est IESVS, magister, ac Dominus noster, Regni cælestis secreta, quæ suis promisit, amabili & admirabili modo, terrena adhuc inhabitantibus congruo manifestare.

Quam porro delectabile huiusmodi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, inter tot alias innumeras, est illa parabola, & quidem varia ac multiplex, gaudij illius inexplicabilis, quod

angelis est in cælo, super vno peccatore pœnitentiam agente! Talibus namque verborum ac similitudinum inuolucris ob oculos illud posuit: *Luc. 15* Quis ex vobis homo, qui habet centum oues, &c. Aut quæ mulier habens drachmas decem, &c. Illis autem repertis, quas perdiderant, ille ouem, ista drachmam: conuocatis amicis & vicinis, dicunt: Congratulamini mihi, quia inueni ouem; altera, quia inueni drachmam, quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonagintano- uem iustis, qui non indigent pœnitentia.

Ibidem Sed idem adhuc magis eximio modo desig- gnans Dominus, filij perditij & inuentij subiun- git parabolam: per quam cæleste hoc angelo- rum & cælestium ciuium gaudium ac iubilum G lucidiùs, velut in speculo, contemplandum proponit: quando patris personam sic vice ac typo suimet inducit gaudentem, exultantem, ac præ lætitiâ gestientem, dicentemque: Adducite virulum saginatum, & occidite: & mandu- cemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuen- tus est. Quin & fratri seniori de agro ve- nienti, ac desoris audienti symphoniam & chorum, præter epulantium intus iucundita- tem, quam non videbat, & indignè ferenti, nec non cum patre proteruè expositulanti, iteratò respondit pater: Epulari & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Vnde pul- chre Ambrosius: Epulantem, inquit, Patrem inducit, vt ostenderet, quoniam paternus est
cibus

cibus salus nostra; & Patris est gaudium, nostrorum redemptio peccatorum.

ANIMA.

Sed nonne rectè dixerimus, si quoque iudicauerimus eiusmodi peccatorum conuersionem escam esse, quâ pater Isaac libenter in figurâ cælestis Patris vescebatur; & pœnitentium lacrymas vinum angelorum? Hoc igitur SPECVLO ÆNIGMATICO mediante, videmus oculis mentis, existentes in terris, gaudium & exultationem angelorum in cælis: quod ingentis solatijs loco nobis seruit, donec & nos in gaudium Domini introeamus.

Sed, ad aliam eiusmodi SPECVLATIONEM edisserendam accingere: nam spiritalis hæc, quantum sentio, perspectiua, mirificè in amorem visendi cælestia nos inducit.

DESIDERIUS.

Quid mirum, ô anima, nos illa mirificè inflammare, quæ ex igne illo desumpta sunt, quem ipsemet sponsus noster de cælo venit in terram, imò in medullas ossium nostrorum, immittere: de quo, quid aliud volo, inquit, quàm ut ardeat? Itaque digno huic igni fomento, **H** aliam parabolam in SPECVLI morem compositam proferamus. Est autem illa de decem *Matth.* Virginibus: in quâ per quinque prudentes, quæ ^{25.} venienti sponso cum lampadibus occurrentes, intrauerunt cum eo ad nuptias; non obscure, quasi per SPECVLVM tamen & in ÆNIGMATE, videre est, quanta sit exultatio ciuium supernorum, dum in loco nuptiarum

K 5 cæle-

Cant. 8 caelestium Agni, vident Deiparam virginem sponfam Agni, deliciis affluentem, innixam super dilectum suum: & chorum prudentium virginum, ceterorumque Sanctorum, & Angelorum exercitum, cum ineffabili subilo, tam sancto ac lætantium omnium contubernio assistentem. Nonne tibi, ô anima mea, mens istud ob oculos ponit, & quasi in medio tam desiderabilis gaudij statuit; quandocumque iucundum illum quinque virginum in cælos ingressum vel audis, vel tecum recogitas? Nonne interiorem obtutum trans nubes abripit isthec SPECVLATIO, & choris exultantium in cælesti Ierusalem tibi interesse videris? Crediderim equidem: nam gratum id est, ac obuium, desideranti animæ, & intentioni dictantis parabolam planè conforme.

ANIMA.

Vt dicis, ita mihi accidere fateor: sed, non minùs terret adiuncta quinque fatuarum virginum infelix exclusio; & clausâ misericordiæ ac spei salutis ianuâ, cum æternâ confusione abiectio.

DESIDERIVS.

Meritò (mi chara soror, & dilecta columba) nos & omnes tristis illa catastrophe terreat; nam & in illum finem à Domino nostro tota illi parabola potissimum fuit proposita: quod postrema illa præcedentis capituli dicta subindicant: Illic erit fletus & stridor dentium. subditque illis statim initio sequentis capituli parabolam istam, tali exordio: Iunc simile erit regnum

regnum cælorum decem virginibus. quod & conclusio parabolæ satis confirmat; quæ sic sonat: Vigilate itaque: quia nescitis diem neque horam. Sed, tamen sic sua temperet Dominus, ut mali negligentioresque habeant, quo territi exstimulentur; & quo qui bonæ sunt voluntatis, allekti inuitentur: mauult tamen nos duci dulcedine, quam trahi terrore: quia timor poenam habet, amoris dulcedo suauitatem.

Itaque, saluo semper Christiano timore, nihil obstat, quo minus toti feramur in cælestium desiderium gaudiorum. Hanc autem ob causam, & scopum, terriam parabolam atque
K ÆNIGMATICVM SPECVLVM contem-
 plumur: cuius obsequio penitus in felicitatem & splendorem cælestis Ierusalem mentis oculos inferamus. Est autem ista, quâ Dominus Iesus exuberans gaudium æternæ beatitudinis regalibus nuptiis atque epulis quasi per ænigma proponit; dum sic inquit: Simile est regnum cælorum homini Regi; qui fecit nuptias filio suo. Et impletæ sunt nuptiæ discumbentium: intrauitque Rex, ut videret discumbentes. Scio hic, sensu primario nuptiale conuiuium depingi, quo fideles in Ecclesiâ militate fruuntur: sed cum illa quoque sit regnum cælorum in terris; speciali mysterij communicatione etiam parabolam hanc cælesti gaudio, quantum permittit similitudo, coaptamus.

L Quis hic itaque non videatur sibi videre Regem ipsum, filium Regis, sponsum animarum nostrarum, cum maximâ animi sui voluptate, per tam grata epulantium contubernia obambulare, congratulari conuiuiis, hortari ad deli-

cias

Matth.
12.

cias illas cælestes & angelicum epulum cum summâ hilaritate sumendum? Quinimò, quomodo non hîc videamus, exultantibus animis, & fluentibus præ lætitiâ lacrymis ipsummet Regem, summâ cum affectus testificatione, conuiuiis nuptialibus ministrantem? Sic enim se facturum promissit, quando in aliâ parabolâ Luc. 12. dixit: Amen dico vobis; præcinget se dominus seruatorum fidelium, & faciet eos discumbere, & transiens ministrabit illis. Fessos, inquit Cyrillus, refocillans, apponensque spiritales delicias, & statuens dapilem donorum suorum mensam.

Sed, ô mi dilecte, quid agimus? nullam hîc illius facis mentionem, qui, ligatis manibus ac pedibus, iussu Regis in tenebras exteriores est proiectus; vbi erit fletus & stridor dentium. Non enim te illius, scio, cepit obliuio.

DESIDERIVS.

Scio, dilecta, scio: sed, quemadmodum spinæ, quâ diu rotis coniunctæ sunt, locum suum atque vsum habent, non tamen simul cum rotis carpuntur: ita nobis, cælestium bonorum ingentemque lætitiâ quasi per speculum contemplantibus, horror inferni simul cogitatus non ita seruit scopo. tamen, vt antè dicebam de quinque fatuarum dolendo casu, habent & tristia ac terribilia suum locum & efficaciam tempore suo maturè meditata, vt & spinæ.

ANIMA.

Eia, agedum igitur mi consodalis & frater,
dul-

dulcedinis huius ductum sequentes, iubilemus Deo salutari nostro: præoccupemus faciem eius (quam instanter quærimus) in confessione: & in Psalmis iubilemus ei.

Domine I E S V, saluator & consolator tuorum, qui in cælis præparasti timentibus & diligentibus te, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; quia disposuisti illis regnum, summum, æternum, ac ineffabilibus bonis abundans: Tu nosti cor nostrum, ac voluntas nostra in manu tuâ est. Illumina vultum tuum super nos; & in pectus nostrum irradia, vt discussâ omni hallucinatione, propriique amoris velamine, clarè in nobis videamus, quidquid tibi displicet, & quidquid ad tibi placendum factum est opus. Sicque hisce SPECVLIS vti concede, vt idonei aliquando efficiamur gloriæ tuæ SPECVLATORES.

XII. SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ.

Purga aciem mentis; Diuinum lumine recto,
Sedibus æthereis, vt SPECVLÈRE iubar.

A. Diuina gloriæ splendor et fructio

B. Beatus pater, in visione Dei

C. Deus lucem inaccessibilem et

caliginem inhabitat

D.F.G. Exemplo Danielis ab Angelo
in spem et pedes erecti,
animæ consolatio.

E. Socii Danielis præ terrore fugientes

H. Implens orante Salomone gloria

Domini templum Domini

I. Rex Salomon in omni gloria sua et

Regni sua præ stupore deficiens

K. Sanctorum beatitudo qui introierunt

in iudicium Domini

XII. SPECVLVM VISIONIS

BEATIFICÆ.

DESIDERIVS.

ENI, veni, ô anima mea, SPECVLATIONE cælestium ebria; quæ tibi modò SPECVLVM ÆNIGMATICVM, admirabili quadam PERSPECTIVA, contemplanda proposuit. Nonne recte cum Prophetâ, dilecto IESV nostro, Christo Domino nostro, dicere possumus: Spiritus oris nostri Christus Dominus: in vmbra tuâ viuemus in gentibus? Et tu ergo, ô soror dilecta, vide vt viuas exemplo Prophetæ in vmbra ipsius; vt aliquando regnes in lumine eius. Nos etenim qui nondum in paradysum, nondum ad tertium ne ad primum quidem cælum ascendimus, vel rapi meruimus, Christi interrim mysteria veneremur, sectemur exempla, fidem seruemus, per tropos & parabolas, tamquam per SPECVLVM, cæli secreta rimemur: & profectò in eius vmbra viuemus. Imò, vt & sponsæ prerogatiuâ aliquatenus vti nobis donetur; etiam in vmbra eius, quem desideramus, sedebimus, & expectantes beatam spem, in eâ tantisper quiescemus. Thren. 4.

Verumtamen istud, in vmbra seu viuere seu sedere, in vmbra tamen est; quia per SPECVLVM IN ÆNIGMATE. Erat enim cum declinauerint vmbrae, crescente lumine, imò cum penitus disparuerint: & subintrabit sicut perspicua ita perpetua visio; & erit non modò suauitas gutturi

turi nostro, gustum contemplationis significās, verumetiam satietas ventri, sine fastidio fruitionem beatam adimplens: iuxta illud Prophetæ; Tunc satiabor, cū apparuerit gloria tua.

ANIMA.

Dictis tuis non solū assentior, verumetiam totā mentis capedine conor complecti, quæcumque tam amabili fistulā, argenteo velut epistomio, in meum vsum ex ore tuo promanant. Utque verum fatear, sentio illud mihi euenire, quod Deo dilectis nonnumquā audiui accidere, ut scilicet in præsentī vitā, gustus illis diuinæ præsentiae varietur, pro variis ipsorum animæ desideris, non secus quā mulieri corporaliter, vterum gestanti. Sentioque verum illud esse, quod D. Augustinus, agens de SPECULO, *August* in quo Deus videtur, sic inquit: Incorporalem substantiam, scio esse sapientiam, & lumen esse, in quo videntur, quæ oculis carnalibus non videntur. Et tamen, inquit, vir tantus tamque spiritualis (Apostolus, puta) dixit: Videmus nunc per SPECVLVM IN ÆNIGMATE; tunc autem facie ad faciem. Quale sit, inquit, hoc speculum, si quæramus; profectō illud occurrit, quod in speculo nisi imago non cernitur. Hoc ergo conati facere sumus: ut per imaginē hanc, quod nos sumus, videremus utcumque, à quo facti sumus, tamquam per SPECVLVM. Hoc significat etiam illud, quod ait idem Apostolus: Nos autem reuelatā facie gloriam Domini SPECVLANTES, in eandem imaginem transformamur de gloriā in gloriam, tamquam à Domini spiritu. SPECVLANTES, dixit, per spe-

SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ. 161
SPECVLVM videntes, non autem de speculâ
aliquâ prospicientes.

DESIDERIVS.

Vidēsne itaque (ô dilecta, sponsi dilecti nostri
soror & spōsa) SPECVLORVM istorum om-
nium efficaciam in hoc esse sitam; vt assiduâ eo-
rumdem contemplatione formetur in nobis
Christus, & perfectius perfectiusque signetur
lumen vultus ipsius super nos? Quocircâ, ad
hoc adnitendum est nobis; vt quandocumque
introrsum oculos mentis conuertimus, illic
expressam dilecti nostri faciem inueniamus:
iuxta illud S. Cypriani elogium: Nos, qui Deo *Cypr.*
credimus, Christum in nobis tamquam in
SPECVLO quodam videmus.

Nōne etiam, ô soror mea, hoc ipsum à no-
bis dilectum nostrum efflagitantem audimus?
Pone me vt signaculum super cor tuum. Ipseus *Cant. 8*
est quidem gratiam dare, & præbere signacu-
lum, sed nostrum est illud apponere. Ideoque
non dicit, Sine apponam, sed, Pone. Pete, & da-
bitur tibi abundanter, & non improperebitur:
oblatus accipe beneficium, & manus exten-
de, tene quod habes, & vttere concessis, atque
applica vbi est opus. Pone me vt signaculum
super cor tuum; vt illud illuminetur, totumque
sit Deo plenum. Et pone me vt signaculum
super brachium tuum: vt quod corde diuinum
sanctumque conceperis, opere exequaris, &
parias.

Itaque, animosè agamus, ô anima: & si SPE-
CVLVM ÆNIGMATICVM, nos quasi per
vmbra, certamque perspectiuam, celestium
L appe-

appetitu ac desiderio incendit, atque aliquouſque in altum euexit; tam ſalutari huic operi gnauiſter incumbamus: demuſque operam, vt ope diuinâ ſuffulti, quod proximè nunc ab illo nobis in manus venit SPECVLVM, ſummam ceterorum complectens & perficiens, meditationis ſublimioris adminiculo, vtcumque contemplari valeamus.

Scio, ô mea anima, magnæ iſtud eſt opis & operæ, quod molimur in præſens; & non niſi valdè ſpiritualium hic vigor eſt animarum. Nam, vt verum fatear, non multùm abſimile eſt ei quod de ſancto protomartyre Stephano
 Act. 7. legimus: Ecce video cælos apertos; & Filium hominis ſtantem à dextris Dei. Quapropter etiam opus foret, tantam (ſi fieri poſſit) induere virtutem ab alto, & quaſi in nouam creaturam transformari: vt, qui nos luminis eius effectos participes cerneret, videret ille faciem noſtram tamquam faciem Angeli.

A N I M A .

Quid igitur, ô dilecte, conſilij; cùm tam procul abiimus ab illâ & ſanctimonix ſublimitate, & à tam angelicâ puritate? Vtinam nunc Deus noſter, nos digneris internùs per temetiſpſum inuiſere, & penetralia noſtra omnia purificare, illuminare, & in temetiſpſum trãſfundere: nam ſcio te hoc indulgere conſueuiſſe talibus animabus, quæ ad te quærendum toto ſe deſiderio & amore ſolent effundere ac deuouere. Taliter ſuſpiranti, taliter anhelanti, ac ſine intermiſſione oranti, ſequè præ DE S I D E R I O afflicti animæ, ſcio, ſcio inquam, ab expertis edocta,
 quòd

quod frequenter miseratus occurras; dicasque illi, quod Zacchæo te videre quærenti: Festinans descende, quia hodie in domo tuâ oportet me manere. Sicque cum illâ, cuicumque acciderit, tunc deinceps agitur, ut verè dici possit: Hodie salus huic domui facta est. canterque tum lætabunda talis anima, cum Ieremiâ prophetâ: Bonus es Domine sperantibus in te; ANIMÆ quærentite.

Luc. 19

Thre. 3

DESIDERIVS.

Saluberrima sunt ista, quæ differis, anima; sunt & iucunda, & proposito operi perquam accommodata. Neque aliam video rationem: quia, quemadmodum nihil visibilium horum sine oculis & lumine videri potest; ita quoque nulla spes speculandi cælestia, citra illam, quam modò descripsisti facultatem, atque ANIMÆ DESIDERANTIS dispositionem. Quapropter in huius tam optati conatus obsequiū, adhibeamus (Sancto quodam id suggerente) Angeli quoque nostri custodis, sponsique nostri paranymplici consilium, & auxilium. Angelus, inquit, talis ANIMÆ DESIDERANTIS, qui vnus est de sodalibus sponsi, in hoc ipsum deputatus, minister profectò & arbiter secretæ mutuæque salutationis; is, inquam, angelus, quomodo tripudiat! quomodo collatur, & eiusmodi animæ condelectatur! Et conuersus ad Dominum, dicit: Gratias ago tibi, Domine maiestatis: quia DESIDERIVM cordis eius tribuisti ei; & voluntate labiorum eius non fraudasti eam. Idemque ipse est angelus noster, qui in omni loco, sedulus quidam pedisequus

Bern.

Ser. 31.

super

Cant.

Ps. 29.

- ANIMÆ, non cessat sollicitare eam, & assiduis
Pf. 36. suggestionibus monere, dicens: Delectare in
 Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Et
 rursum: Expecta Dominum, & custodi viam
Abac. 2. eius. Item: Si moram fecerit, expecta eum:
 quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Do-
Pf. 41. minum autem inquit identidem: Sicut ceruus
 desiderat ad fontes aquarum, ita DESIDE-
 RAT ANIMA ista ad te Deus. Desiderauit te
 in nocte: sed & spiritus tuus in præcordis eius,
 de mane vigilauit ad te. Et iterum: Totâ die
Pf. 87. expandit ad te manus suas: dimitte illam, quia
Matth. 25. clamat post te. Conuertere aliquando, & de-
Pf. 89. precabilis esto super eam. Respice de cælo, &
 visita desolatam.

Fidelis verè paranympus, qui mutui amoris
 conscius, sed non inuidus non suam, sed Domi-
 ni gratiam quærit: discurret medius inter dile-
 ctum & dilectam; vota offerens, referens dona.
 Excitat illam, placat illum. Interdum quoque,
 licet rarò, repræsentat eos pariter sibi: siue hanc
 rapiens, siue illum adducens.

Hoc ecce, ô anima, est, quod volumus, quod
 intendimus, quod toto DESIDERII cordis
 nostri sinu & complexu ambimus & concu-
 piscimus: neque alio, quam tali pacto SPECV-
 LI iam nobis oblatus debitum vsum & fructum
 consequemur. Nam speculationis huius in eo
 consistit conditio, non vt tam sensibilibiter am-
 pliùs per creatarû rerum species, aut parabolas,
 & enigmatû simulacra, beatam illam visionem,
 summiqûe boni fruitionem, vmbriticè con-
 templemur, vt hætenus fecimus: neque tamen
 sic etiam vt eam videamus, sicuti est, quod
 viuen-

viuentibus adhuc in terris non datur: verùm, vt in viâ ac vitâ adhuc mortali peregrinâtes, quantum fieri potest, internâ mentis acie liceat intueri, sinceroque cordis affectu gustare, extremisque quasi labris delibare, quàm suavis sit Dominus, quàmque bonum, & quàm iucundum sit gaudium eorum, quorum sicut lætantium omnium habitatio est in te, ô Ierusalem, ciuitas Dei!

Rem magnam, non nescio, postulamus: sed tamen, ô Domine, in potestate tuâ cuncta sunt posita: quiq̃ue diues es in omnibus, ac nullus indiges, nihilque tibi deperit, cunctis elargienti: nec tam quid humiles tui petitores mereantur attendis, quàm quid tuam deceat maiestatem concedere.

Neque id postulamus, ô misericors Deus, vt altum sapiamus, neque ambulemus in magnis aut in mirabilibus super nos, & nos super nos ipsos subleuantes, inaniter gloriemur, aliôsve contemnamus: sed vt taliter in te ac per te collustrati, viuamus, iam non nos, sed tu in nobis: tantoque cælestium amore ac DESIDERIO deinceps flagremus, vt terrenis omnibus despectis, omniq̃ue vitiorum cupiditate per hanc gratiam refrenatâ, imò prorsus restinctâ, tibi soli placere studeamus: & cælestem in terrâ conuersationem sectemur.

ANIMA.

Sed, nonne tu Domine nobis ostendis viam ad hanc beatitudinis vitam, tum quæ in viâ obtineri potest, tum quæ solùm in patriâ reperitur, quando ais: Hæc est vita æterna: vt

L 3

cogno-

104. 17 cognoscant te solum Deum verum, & quem
misi IESVM CHRISTVM? Vita siquidem
gratiæ, vitæ gloriæ & æternæ principium est:
quia iuxta mensuram gratiæ, erit & gloriæ re-
muneratio.

DESIDERIVS.

Rectè, ô anima: nam cognitionem Dei hîc
per gratiam, beatitudinem viæ esse didicimus;
cognitionem verò Dei per gloriam, esse beati- B
tudinem patriæ. Et, quoniam cognoscere, actus
intellectus est, constat, videre Deum esse intelli-
gere. iuxta quod Sanctus quidâ dicit; Summam
mercedem animæ esse, intueri Deum: adcò vt
visio sit tota merces. Et tametsi in hac viâ & vi-
tâ mortali, dilectio Dei perfectior sit magisque
meritoria cognitione eiusdem: eò quòd intelle-
ctus in viâ non fertur immediatè in Deû, sed per
speciem; voluntas autè sine vllâ specie vel simi-
litudine in se receptâ, sed immediatè in eû refer-
tur: non tamen idcirco in patriâ quoque dilectio
vel fruitio est cognitione perfectior: quia ibi in-
tellectus immediate & absq; similitudine fertur
& terminatur in Deum, præsupponitque fruitio
visionem, ab illâq; dependet, & non econtrariò.

Quandoquidem igitur clara Dei visio beati-
fica, immediata est visio diuinæ essentia; quâdo
nempe intellectus illam per ipsammet videt, vt
scilicet in eiusmodi visione, essentia diuina, & id
fit quod videtur, & quo videtur: constat, tunc
adimpletum iri, quod dicit Apostolus: Cùm
apparuerit, similes ei erimus: & videbimus eum
sicuti est. Et Paulus: Videbimus eum facie ad
faciem. Item: Nunc cognosco ex parte: tunc
autem

1. Ioan.

3.

1. Cor.

13.

autem cognoscam, sicut & cognitus sum. Quia, sicut Deus nos cognoscit, absque vllâ intermedia specie aut similitudine: ita & Sancti eum videbunt, & in eo erunt ipsi similes. Quod & D. Petrus testatur: Per quem maxima & pre-
tiosa nobis promissa donauit: vt per hoc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Non autem apparet, quomodo simus consortes diuinæ naturæ; nisi ipsi immediatè vniamur: sicut Christus ipse Patrem orabat. Rogo Pater, vt omnes vnum sint, sicut & nos vnum sumus. Et quemadmodum ipse per essentiam videt se; ita nos quoque per eius essentiam ipsum videamus, & cognoscamus eum, sicut & nos ab eo cogniti sumus.

ANIMA.

Sed, Domine Deus, quid agimus? quid quasi cæcutientes palpamus parietem in meridie? Da obsecro, vt videamus lumen: vt, quemadmodum intellectus in Sanctis in cælis, ad videndum tuam immediatè essentiam, per suam naturam non potest assurgere (cùm, teste Philosopho, sic se habeat intellectus noster ad manifestissima naturæ, sicut oculi noctuæ ad lumen solis) debeatque eapropter per aliquod donum gratuitum, lumen scilicet gloriæ ad te clarè videndum eleuari; ita quoque hic adhuc in terris degentibus necesse sit illustrari intellectum tuæ gratiæ lumine, tibi que coniungi: obsecro, ne nos despicias in istis necessitatibus palpitantes; sed esto gratiæ tuæ munificus elargitor: cùm nihil nobis aliud sit in cælo, neque præter te quidpiam velinus super terram. Et quemad-

modum beatitudo tua est, Domine, quâ cognoscis te; si enim non cognosceres, beatus non esses: ita quæsumus tuam nobis communices gratiam & charitatem; ut in lumine tuo
Greg. videamus lumen. Et quemadmodum (teste Sancto tuo) Deus, dum scipso perfruitur, perfectè gloriosus est; sicque erit sanctis in gloriæ communicatione: ita concede, nos te hîc perfrui per gratiam, tecumque vniri: & in te, & per te, te contemplemur; si non ut voluerimus, ut
Sap. 7. possumus tamen. Tu es enim SPECVLVM hoc sine maculâ, quod modò habemus præ manibus.

DESIDERIVS.

Sublimè tu quoque volas, ô anima: vide ea propter, ne in lucem tanti splendoris impingas,
Pro. 25 & dum nimis altiuola scrutatrix es maiestatis, opprimaris à gloriâ. Sed, benè habet, quòd tuæ conditionis memor, statim ad terram tuæ peregrinationis hospitium, te suauius demisisti. Itaque, quandoquidem intellectu nostro non valeamus comprehendere Deum, ut cognoscamus quid sit, qualique modo est incomprehensibilis: accedamus ad eum, attingamus eum, vniamur ei; atque ita per gratiam eum hîc cognoscemus, & in futuro per gloriam. Neque hîc quidquam corporei nobis est imaginandum. in istâ tam suaui sponsi cum sponsâ, animæ cum Deo commixtione. Illud enim hîc
1. Cor. 6. accidit, quod dicit Apostolus: Quoniam qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Excessum puræ mentis in Deum, siue Dei primum descensum in animam, quibus possumus verbis, exprimimus.

Ita-

Itaque in spiritu fit ista coniunctio: quia spiritus est Deus; & concupiscit decorem animæ illius, quam fortè aduerterit in spiritu ambulante, & curam carnis non perficientem in desiderio: præsertim, si sui amore flagrantem conspexerit.

Veni propterea, dilecta mea, vnica columba mea: & cordis nostri thalamum adornemus, vt ad nos cælesti illapsu descendat; & vnus spiritus cum ipso effecti, quæ sursum sunt, semper quæramus & sapiamus: vt puri puro iungamur, & pulchri pulchro; eique perpetuò sic commoremur: quia bonum est, ita cum ipso & in ipso esse, & numquam inde separari. Quò enim à te Domine ibimus? Nam verba & dona bona æternæ vitæ habes.

ANIMA.

Iucundissima quidem hæc vniuersa, mi frater, & delectabilia vehementer: sed, quam viâ molemur accessum hunc & ascensum, quem tantopere commendasti, & vnicum esse docuisti, vt Deum hic per gratiam, & in cælis per gloriam intueamur, vt nimirum accessione istud fiat, iuxta Prophetæ consilium, Accedite & illuminamini: quonam pacto, inquam, id attemptabimus? quam in partem tendemus; ad lucemne, vel ad caliginem? nam vtramque perhibetur inhabitare. Si ad lucem: lucem (inquit *1. Tim.* Apostolus) inhabitat inaccessibilem: quânam igitur accedemus ad eam? Sin ad caliginem; quonam modo eum inueniemus? imò, quomodo non enormiter offendemus, si in tenebris ambulauerimus? Edissere quæso hanc nobis

L s . . ambi-

ambiguitatem : & diuide , si quo modo potes ,
 lucem à tenebris : vt discussa hac quoque men-
 tis nostræ caligine , lucifer in cordibus nostris
 oriatur ; & fiat lux.

DESIDERIVS.

Vtrumque esse verissimum , inficiari non C
 1. *Tim.* possum ; quia testatur Apostolus , Deum lucem
 6. inhabitare inaccessibilem : & Psalmista similiter
 Ps 96. dicit : Nubes & caligo in circuitu eius : & Moy-
 Exo. 19 ses accessit ad caliginem , in quâ erat Deus . Sed
 Diony. respondet nobis adhuc quidam Sanctus , valde
 diuino lumine collustratus ; taliterque hanc nu-
 bem discutit , ac vtrumque conciliat : Omnis ,
 inquit , caligo est , inaccessibile lumen . Est ergo
 idem , quod hic lumen , ibi caligo . Sed caligo est ,
 inquantum non videtur ; lumen verò , inquan-
 tum videtur . Si que consideremus , duobus mo-
 dis aliquid esse inuisibile ; facilius ista dubij tui
 obscuritas dissipabitur . Vno namque modo res
 inuisibilis est , propter se ; vt sunt opaca : alio au-
 tem modo propter rei ipsius excellentem splen-
 dorē ; sicut sol nec ab oculo noctuæ , nec quidem
 à nostro , potest videri . Lux itaque Dei nobis
 inaccessibilis est atque inuisibilis ; partim pro-
 pter excessum fulgoris , partim verò propter ocu-
 lorum nostrorum internorum hebetudinem ,
 tamquam noctuarum . Itaque , ipse sibi lux
 est , nobis autem caligo & tenebræ : ipsi , sicut te-
 nebræ eius , ita & lumen eius : quia vnum &
 idem est ; nobis verò duo apparent : quia in ipso
 lumen immensum esse conspiciamus , & in no-
 bis densam caliginem , à tanto splendore reper-
 cussam & accessu prohibitam .

Quo-

Quocircâ, quamdiu, quod de Deo dicimus, etiam intelligimus & vtrumque comprehendimus; in luce quadam versamur: Deus autem *ps. 17.* posuit tenebras latibulum suum: ac, eadeo ignorantia nostræ lucem intrare necesse est, donec diuini splendoris caligine occæcati, cum Prophetâ clamemus: Cor meum & caro mea *ps. 72.* defecerunt in Deum meum. Vnde Plato, diuinus quibusdam philosophus, propter eximiam eiusmodi rerum altiorum indaginem, appellatus; cognitionem veritatis summum hominibus bonum esse affirmat: quæ cum perfectè contingere in hac vitâ nequeat, fit, vt difficile putet, viuentem aliquem verè posse beatum dici: magnam tamen esse spem, vt eam cognitione assequamur vitâ functi, liberi iam corporis vinculis, & impedimento ad res mente comprehendendas maximo. Cum ergo vitâ discesserimus, si modò purgati exeamus, tunc VERVM ipsum, & id quod vere est, Deum videlicet, intuentes, fruimur re nobis tantopere concupitâ.

Sed, vbinam es, anima mea? quid agis? quid ad hæc inaudita respondes? An sicut qui ex resplendentis lumine solis in domum repentè regrediens cæcutit & in tenebris versari sibi videtur, ita tibi à tam micanti SPECVLATARVM RERVM fulgore in temetipsam reuersæ, caligo oboritur, acie oculorum perstrictâ, maiorisque lucis offensione hebetatâ? An verò, dum ista quæ supra te sunt, te sursum abripiunt; & vicissim, quæ iuxta vel infra te sunt, deorsum trahunt; inter vtrumque quasi suspensa hærens, an in corpore, an extra corpus tibi eueniant, nescis?

Exurge, exurge, mirabilis contemplatrix, &
in

Dan.
10.

in pedeste erige. An modum inquiris? Danielis D prophetæ deliquium & erectionem tibi ob oculos pone, certo boni successus solatio, atque adedò argumento; cùm vehemens DESIDERIVM vtrique hanc animi viriumque defectionem procurarit. Sic ipse de se fidenter testatur & candidè: Vidi ego Daniel solus visionem. Porro, viri qui erant mecum, non viderunt; sed terror nimius irruit super eos, & fugerūt in absconditum. Ego autè relictus solus vidi visionem grandem hanc: & non remansit in me fortitudo: sed & species mea immutata est in me, & emarcui; nec habui quidquam virium. Et audiui vocem sermonum eius; & audiens, iacebam F consternatus super faciem meam; & vultus G meus hærebat terræ. Et ecce: manus tetigit me; & erexit me super genua mea, & super articulos manuum mearum. Et dixit ad me: Daniel, VIR DESIDERIORVM, intellige verba, quæ ego loquor ad te; & sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te. Cùmque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens. Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum AD INTELLIGENDVM, vt te affligeres in conspectu Dei tui; exaudita sunt verba tua, & ego veni propter sermones tuos. Noli timere, VIR DESIDERIORVM; pax tibi. Confortare, & esto robustus. Cùmque loqueretur mecum, conualui, & dixi: Loquere Domine mi; quia CONFORTASTI ME. Ita tu quoque, ô anima mea, confortare, & esto robusta: & audi loquentem in te Dominum tuum, qui te debilem & pusillanimum restaurabit consolidabitque.

ANI-

ANIMA.

Sic nomen Domini benedictum in sæcula; qui facit mirabilia solus: & benedictum nomen maiestatis eius in æternum; quia repletur maiestate eius omnis terra.

DESIDERIVS.

Fiat, fiat: nam verè benedictus Dominus Deus Israël: & laudabilis, & gloriosus in sæcula.

At nunc, ô anima, quandoquidem (vt iam antè plus semel audiui) adhuc istâ mole corporis grauati, ad superna SPECVLANDA, quantumuis nitamur, subuolare non possumus, vt ibi SPECVLVM SINE MACVLA, Dei maiestatis, qui est candor lucis æternæ, & imago bonitatis illius, contemplemur; ad speculi tam illustri ac incomprehensibili specimen ac speculum humiles reuertamur, propriæque infirmitati condescendentes, vnum per alterum, vt homini datum est, consideremus. Admiremur, obstupescamus, ac veneremur figuram; atque ex eâ rem ipsam repræsentatam maiori quoque honore & amore prosequamur, tametsi adhuc à nobis remotam. Sap. 7.

H Modum huiusmodi SPECVLATIONIS nosse desideras? Audi, quid de templo Salomonis, atque admirandâ diuinæ præsentiae maiestate, Scriptura commemoret: Factum est, cùm existissent sacerdotes de sanctuario, nebula impleuit domum Domini: & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam. Sed hæc, quæso, quæ nebula? quæve tanta caligo? Non alia, quam illa quam suprà meminimus: 3. Reg. 8.
lucis

lucis videlicet , modum omnem humanum
 2. *Par.* excedentis . Audi Scripturam : Impleuerat
 5. enim gloria Domini , domum Domini . Atque
 vt idem admirabile factum describitur : Cunctis
 pariter & tubis , & voce , & cymbalis , & organis ,
 & diuersi generis musicorum concinentibus &
 vocem in sublimē tollentibus ; longe sonitus
 audiebatur : ita , vt , cū Dominum laudare
 cœpissent , & dicere ; Confitemini Domino ,
 quoniam bonus , quoniam in æternum miseri-
 cordia eius ; impleretur domus Dei nube , ne
 possent sacerdotes stare & ministrare , propter
 caliginem . Compleuerat enim gloria Domini ,
 domum Domini . Videsne , ô Anima , speci-
 men non obscurum cœlestis gloriæ in terrâ
 resplendescentis ?

ANIMA.

Pf. 83. Quàm dilecta tabernacula tua, Domine vir-
 tutum : Concupiscit & deficit spiritus meus in
 atria Domini . Non solum etenim mihi , dum
 hæc audio , videre videor Regem Salomonem
 in omni gloriâ suâ , atque in inenarrabili sapien-
 tiâ , varietate , ordine , splendore , atque omnium
 rerum opulentiâ , ob quorum omnium excel-
 3. *Reg.* lentiam Regina Saba non habuit vlti-
 10. tum , vt exclamaret ; Beati viri tui , & beati serui
 tui hi , qui stant coram te semper , & audiunt
 sapientiam tuam : verum etiam mihi specimen
 aliquod atque exemplar intueri sum visa , admi-
 randi illius ingressus in paradysum Dei , de quo K
 ipsemet Domine fidelibus seruis tuis dixisti :
Matth. Euge serue bone & fidelis , INTRA IN CAU-
 25. DVM Domini tui .

Quem.

Quemadmodū enim cunctis pariter citharis, organis, vocibus, tubis & cymbalis, omnisque generis musicorum concinentibus, vocemque in sublime tollētibus, insuper etiam gloria Domini adimplebat domum Domini; adeo, ut plena essent omnia maiestate, melodiā, suauitate & iubilo. ita quoque imaginor, (quamdiu SPECVLIS vtendum est nobis, intrare in gaudium, esse repleti gaudio, interiūs & interiūs: sicut qui intrant in eiusmodi templum, plenum melodiā, plenum ornatu, thymiamate fragrans, thure odorifero plenum, omnisque repletum decore & gratiā; necesse est, introeūtes & intrare in medium illorum omnium, & illa similiter vniuersa intrare in ipsos, quā datur viā: quæque nimirum per organum suum: dulcem sonum per aures: per oculos amœnum adspēctum ibi videndorum: odorem gratissimum per nares: per os verò omnesque corporis meatus & poros, delectabiles aromatum species, & quidquid villo hominis sensu atque intellectu iucundum & gratum percipi potest.

Tunc enim iuxta Gregorium, ad Domini sui gaudium perfectē intromittitur; quando in æternam illam patriam assumptus, atque Angelorum cœtibus admixtus, sic interiūs gaudet de munere, ut non sit quod interiūs doleat iam de corruptione. Quid enim, inquit Hieronymus, maius potest dari fideli seruo, quā esse cum Domino, & videre gaudium ipsius? Dominus namque, iuxta Chrysostomum, per hoc verbum (gaudij nempe) omnem beatitudinem ostendit. Hoc enim, ait Augustinus, erit plenum gaudium nostrum, quo amplius non est. FRVI

DEO,

DEO, TRINITATE; ad cuius imaginem facti sumus. Hæc, inquam, omnia in præfenti SPECULO mihi visa sum contemplari.

DESIDERIVS.

Quantum equidem existimare possum, ô anima, tale quid in æternâ Beatorum gloriâ liceat speculari, sicque fideles animas in gaudium Domini sui intrare, vt omnia quoque quæ cælestis sunt beatitudinis & gloriæ intrent in ipsas, & sic Deus omnia in omnibus. Sed, quis ita sapiens vt intelligat hæc? Existimabam equidem, vt
 Ps. 72. cognoscerem hoc: verumtamen labor est ante me: donec intrem in sanctuarium Dei; & intelligam in nouissimis eorum: quæ beato sine laborem omnem, exilium, peregrinationem, & lugendam hanc afflictionem incolatus istius concludent: post quæ læta, luctus non erit amplius, nec vllus dolor sed gaudium sine tristitiâ, bonum citra mali mixturam, regnum pacatum, securum, & æternum, felicitas citra vllam miseriam; vita beata, mortis & luctus expers; perpetua cum sanctis angelis choroque cælesti iubilatio, absque vlllo mœrore: intrabunt Sancti in gaudium, in gloriam, in iubilum, in bonum incomparabile & summum; & ipsi pleni hisce vniuerlis, sunt ita sine fine mansuri.

ANIMA.

O mi Frater, vitæque huius fidelissime comes, & ad beatam illam vitam coniunctissime conspirator, ac DESIDERATOR! Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Et quandoquidem vnanimi consensu ac studio
 in

in hunc scopum collimamus: absit procul ea-
 propter, absit inquam, fratris illius maioris in- *Luc. 13*
 grata & obstinata contentio, nolentisque in
 domum paternam iubilo plenam intrare fasti-
 dium: sed potius festinemus ingredi in sanctâ *Hebr. 4*
 illam ciuitatem, in illam requiem. Nihilque sit,
 quod nos villo modo ab hoc conamine rem o-
 retur: non caro, non mundus, neque ipse iuratus
 hostis salutis nostræ diabolus: sed, constanter,
 cum magnâ fiduciâ, spe pleni ac charitate fer-
 uentes, nec à dextris nec à sinistris declinantes,
 regiâ crucis viâ, Deo duce, procedamus de vir-
 tute in virtutem; donec **VIDEAMVS DEVM**
DEORVM IN SION; hoc enim **DESE-**
RIVM NOSTRVM.

CONCLUSIO,

*cum pio ad DEVM, ad B. MARIAM
VIRGINEM, & ad ANGELVM
TVTELAREM Alloquio.*

V I D dicam tibi, Domine Deus, consummato iam tandem SPECVLORVM opusculo? Gratiastibi quidem ingentes ago, quòd qualequale est illud, à te totum profectum sit: at ego, vt quod res est confitear, multum in memetipso confundor; quòd tam parum, pro meo primo proposito, sim assecutus quod intende-
bam. Neque tamen id tam quoad SPECVLATIONEM, & scriptum quod tibi, vt par est, acceptum fero; quàm quoad executionem & PRAXIM, quæ meliorem meam operam requirebant. Animus siquidem erat (vt nosti Domine, quia te illum mihi indidisse confido, ita SPECVLORVM istorum naturam, artificium, varietatem, atque vsum, mihi potius quàm aliis adumbrare; vt illorum per ordinem contemplatione, sic me iuxta eorundem consilium & auxilium, interiùs exteriùsque compararem, quatenus nihil in me maneret, quod vel diuino tuo conspectui displiceret, vel quemquam proximorum offenderet: iuxta salutare illud Apo-
stoli monitum & exemplum: Prouidemus enim bona, non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Hoc inquam propositum: sed, quí praxis respondeat, tu scis Domine,

in cuius conspectu vniuersa sunt posita.

Quid igitur dicam, aut quid respondebo tibi, dicturo mihi: De ore tuo te iudico, serue Luc. 19
nequam. Sanguis tuus super caput tuum: os 2 Reg. 8
enim tuum locutum est aduersum te: dixisti,
& non fecisti. Qui ergo alium doces, teipsum Rom. 2
non doces? O Domine, totum verum est; &
culpam agnosco. Quia quemadmodum con- Prou. 6
funditur fur, quando deprehenditur: sic con-
fusus sum ego, in errore meo tam euidenti de-
prehensus. Nam dum per singula SPECVLA
decurrendo, tandem visus sum aliquatenus nu-
bes penetrare & cælum, visionemque beatifi-
cam diuini tui vultus à longè vel attingere vel
saltem salutare (quantum nempe cæcutienti
licuit hallucinando palpare, atque aggrauatis
auribus haurire, atque muto balbutiente lingua
proferre) ecce, vix benè primum & imum hu-
ius SPECVLATIONIS scalæ gradum, mei
ipilius inquam cognitionem, PRACTICÆ VI-
tæ vestigiis premere cœpi.

Consideraui quidem omnia SPECVLA: sed
cheu? postquam vidi in eis vultum natuitatis
meæ, (vitæ nimirum meæ, quam ab ortu natalis
mei in hunc vsque diem deduxi) tam foedum,
tam deformem, tam distortum, atque à suo pro-
totypo vultus tui degenerantem; erubui qui-
dem, fateor, in memetipso vehementer, mihi-
que ipse displicui, & dolui non parum: nam hoc
totum tuum fuit: sed, quoad me; statim abi, &
(heu miserum me!) oblitus sum, qualis fuerim.
Nolo tamen, ô Domine, animum despondere;
sed in infinita tua bonitate spem collocare.

Scio, quid faciam: si modò consilium meum

tuâ gratiâ, quasi manu opitulante, comitari ac dirigere non graueris : quod te facturum confido, cum omne bonum à te sumat originem; & nolis mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat. In primis, hoc faciam, ô clementissime Domine; *Gen. 20* MEMINERO ME DEPREHENSVM: & inter tot SPECVLORVM (meliorum potissime) claritatem, me adhuc in densâ mearum infirmitatum caligine mansisse palpantem. Eapropter, humiliter veniam deprecabor, quòd in terram prostratus facio; atque tali pacto, spem, animum, atque adeò rem ipsam neglectam sum resumturus. Idque hac lege & mente: vt, quod primariâ SPECVLORVM fabricâ ac dispositione me facturum speraram, illud saltem secundariâ eorundem reuisione resarciam. Et, si sperata non venit ipsimet auctori inter scribendum utilitas; ei saltem, communis cuius lectori, inter legendum proueniat.

Quocirca, piissime Domine, scrutator cordium & informator, ne deneges hanc seruo tuo misericordiam; in quâ solâ spes omnis mihi est reliqua: vt SPECULA ista frequentius pertractando, & defectus proprios videam, visos agnoscam, & agnitos incessanter corrigere studeam: vt corde mundato, & purificatâ mentis intelligentiâ, ad tuæ voluntatis cognitionem magis magisque illumner; atque ad eandem opere adimplendam, quàm promptissime manus & pedes expediam. Cum autem nihil de meipso, meisque viribus ac conatibus, possim præsumere (nam præter bonam voluntatem, quæ à te quoque venit, nihil in me nisi defectum

Et inuenio) in multiplici tuâ gratiâ, ac immensâ bonitate, solatium meum omne requiescit. Tu namque mihi hoc DESIDERIVM tibi placendi ac seruiendi tribuisti, à te quoque virtus perficiendi debet procedere. Testis namque es Domine conscientia meâ; quod per mille tormenta, ipsumque adeò pro te mortis supplicium, sincero videndi te aliquando in gloriâ DESIDERIO, meque ad beatificam illam & peroptatam visionem præparandi studio, de SPECVLIS ista concipere cogitavi; sicut spôsa se ornat viro suo. sed, ô torporem meum, & inolitam deorsum trahentem, & terrena facilius quàm cælestia meditantem, consuetudinem, in alteram mihi quasi naturam versam; cum propria plus satis faceffat negotij!

Quapropter, ô Domine Deus, Creator ac Redemptor meus; qui nihil odisti eorum quæ fecisti, quique solo nutu restauras vniuersa; suscipe pium clientis tui votum, quod non nisi tuæ gloriæ, suæque salutis augmento concepit: quique dedisti velle, da quoque & perficere: vt in oculis tuis inueniam gratiam in terris, & à tuâ gloriâ non excludar in cælis.

AD BEATAM MARIAM.

AD te quoque, cum quanta possum humilitate ac deuotione, me conuerto, ô sanctissima Dei genitrix, virgo MARIA! Ego siquidem indignus sum quem clementissimis tuæ pietatis oculis respicias: sed necessitates meæ multæ & magnæ me compellunt aliunde & foris opem implorare; cum domi, & à memetipso

sim omnis inops auxilij, & consilij expertus: imò, cum ego sim mihi metipsum grauis. Et, quò me, post Deum, omnis boni auctorem & datorem, pro patrocinio conuertam consultus; quàm ad te matrem gratiæ, matrem misericordiæ, plenam omni solatio ac dulcedine; quæ apud Dominum meum IESVM CHRISTVM, Verbum ex te incarnatum, verbum habes indulgentiæ ac prærogatiuæ singularis plenissimum? Tu itaque, ô clemens, ô pia, ô dulcis virgo MARIA! succurre nunc mihi misero & desolato; vt non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis Dei, neque reprober à filiis eius.

Composui, fateor, mihi quæ ipsi præfixi DVODECIM SPECVLA, quorum adspectu & maculas mentis cognoscerem, & illis deteritis nitidior coram Domino meo Rege vniuersorum, vero Salomone, filio tuo, apparerem; tali quæ modo in ipsius Regni consortium introirem: & ecce, æquè deformis, imperfectus, & abominabilis maneo. Videor mihi quidem subinde defectus meos videre, præsertim dum SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS, & EXEMPLARE SANCTORVM intueor: sed non solum non emaculo corrigove; verum etiam credo, quamplurimas animi maculas me etiam examinatissimum fugere, neque vñquam in proprium conspectum venire. Istud autem sic se maximà veri similitudine habere, hoc mihi argumento persuadeo: quòd ego quoque (& male quidem) in aliis aliquando tamquam errata quædam considero, quæ ipsimet non solum non agnoscunt, sed quantum suomet indicio se ipsi produnt) sibi optimè illa fecisse vel dixisse videntur;

tur; quod ego quoque, fateor, ita interpretari deberem, etiamsi forte forent illa non solum coram Deo, sed etiam coram penitis, reprehensionis obnoxia. Ita vice versâ, non dubito, quin alij quoque in me multa verè improbanda animadvertant; in quibus equidem non solum nihil culpæ inesse existimo, verum etiam in quibus mihi belle rem gessisse persuadeo. Ita ecce, SPECVLVM COMPLACENTIÆ omnem iudicij boni ordinem in nobis inuertit: quod vtinam non singulis momentis, singulis saltem rebus agendis, & obeundis muneribus, vsu veniat.

Hancigitur, ô Domina mea, sancta MARIA, mihi ab vnguento tuo IESV CHRISTO, omnis gratiæ fonte, gratiam impetra; (quid enim negabit tibi?) vt illo oculorum acumine, quo in aliorum mores tam cerno acutum, proprios defectus expendam, deprehensos agnoscam, & agnitos oderim: vt, quod in me, propter Domini mei amorem, odi; eâdem Dei gratiâ adiuuante fideliter corrigam. Hæc autem tria SPECVLORVM istorum adminiculo consequi, tuâ intercessione, desiderem: vt in primis salutis sim propriæ studiosus amator & obseruator: tum vt in proximi quoque salutem assiduâ flagrem charitate: postremò verò (quod tamen caput est) vt Dominum Deum in conspectu meo habeam semper, ei que verâ dilectione adhæream: vt hîc ipsi coniunctus per gratiam, in cælis eidem aliquando inhærescam per gloriam: te verò, ô Domina mea MARIA, pro tali tantoque obsequio & beneficio, dignâ semper reuerear veneratione.

AD ANGELVM TVTELAREM.

TVque beate spiritus, Angele, mihi diuina dispensatione ac benignitate custos deputate; hac in curâ ac sollicitudine meâ, mihi quæso specialiter auxiliari digneris. Scio, atq. confiteor; ingrati tudo erga te mea, non hanc quam modò deposco, meretur gratiam: verumtamen, quid necessitas in quâ constitutus sum postulet, potius quæso considera, quàm quid mea indignitas mereatur. Et quidem, te consule, duce, atque adiutore, spero in posterum meliora me sectaturum, daturumque operam, ut conatus meus melius tuæ curæ respondeat.

Oro igitur te per illum, quem habetis omnes angelici spiritus, ciuesque cælici, erga genus nostrum, affectum, ardentemque charitatem; ut hoc mihi cæleste donum celsatagente donetur, quatenus hisce **SPECVLIS**, sic à me digestis in ordinem, ipsemet taliter uti queam, ut vitis & defectibus propriis detectis ac deprehensis, non cessem, donec exterminentur. Ut te instigante, adiuuante, & mecum contra nocentes & aduersantes mihi depugnante, dicam: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficiant. Confringam illos, nec poterunt stare; cadent sub pedibus meis. Ut instar Iosue, quinque sensibus meis (ceu quinque regibus, vitiorum cunctorum exercitus ductoribus) substratis, triumphem: vincentique detur manna absconditum, & nomen nouum: quod nemo scit, nisi qui accipit: ut **SPECVLATORES** facti gloriæ Dei, tecum in æternum collætentur. Amen.

INDEX

INDEX RERVM.

A

- A**ccedendum ad Deum, ut illuminemur.
fol. 88. & seq. 97. 100. 150. 168. 169.
Acco vetula, sibi in speculo arridens & confabulans 17
Adhaerendum Deo, ut unus cum eo spiritus efficiaris.
13. 97. 109. 168
Adolescens, se consilio speculi refingentium
in feminas. 9. 10. 52. 65
Adolescens quorundam vesanus erga mulieres amor.
35. 37. & seq.
Adulans & simulata libertas. 62
Adulatorum pernicias. 59. 60. & seqq.
Enigmaticum speculum. 145. & seqq.
Amani superbientis ruina. 47
Amphora contrita, humilitatis figura. 79.
Angelorum letitia, in peccatoris conversione. 151. & seqq.
Angelus, anima desiderantis patronus, & ad Christum
paranymphus. 163
Anima desolata & peccatricis vastitas, & miseranda
conditio. 84
Anima querentis Deum DESIDERIVM. 1. 69. 89.
90. 97. 99. Idem ferè in singulorum capitum exordio.
Anima querentis Deum, deliquitum. 69. 97. & seqq.
Antiochi superbi depressio & clades. 47
Antonius Pauli consideratione profecit. 138
Archimedes speculo naues hostium incendit. 30
Ardentia virtutum specula. 38. 39
Auditores & non factores verbi, SPECVLATORES
mali. 3. 76

B

- Basilisci conditio, visu necantis. 33. & seqq.
Beatitudo, & beatifica visio, in quo consistat. 166. & seqq.
175

INDEX RERVM.

<i>S. Bernardinus adhuc puer, de mulierum periculis monitus.</i>	35
<i>S. Bernardo arbores magistri fuere.</i>	103

C.

<i>Caci loti videntisq; sequendum exemplum.</i>	87
<i>Carbunculus, lapis, morbus, & vitis exitum.</i>	30. & seq.
<i>Cantela aduersus laudem propriam.</i>	50. 58. 64
<i>Chamaeleontis & polypi fraudes.</i>	24. & seq.
<i>Charitas timorem expellit.</i>	154. & seq.
<i>Christi mors, vita multorum.</i>	145.
<i>Christus in Sanctos refulsit, ut sol in clypeos aureos, & resplenderunt montes ab eis.</i>	145
<i>Christus Magdalena, & duobus discipulis in Emmaus, quasi per SPECVLVM ÆNIGMATICVM apparuit.</i>	148. 149
<i>Christus se occultando, feruentius inquiri facit.</i>	150
<i>Christiana femina speculus uti non solent.</i>	16
<i>Christianus, speculum Christi & Dei.</i>	131. & seq. 161
<i>Cinerum ceremonia inculcatur.</i>	77. & seq.
<i>Cinis, typus humilitatis.</i>	78
<i>Cognitionis Dei, hic & in patriâ, differentia.</i>	159. & seq. 147.
<i>Complacentia surculus semper repullulans.</i>	49
<i>Complacentia fraus ac detrimentum</i>	43. & seq.
<i>Complacendum Deo.</i>	41
<i>Concaui: & connexi speculi differentia.</i>	28
<i>Conformitate opus ad videndum Deum. In Præambulo.</i>	
<i>Conflagratio domus, solari radio per fenestram vitream vstulante materiam.</i>	30
<i>Conflagratio nauium hostilium, speculi ope.</i>	30
<i>Conscientia rigida disquisitio.</i>	78. 80. & seq.
<i>Consolatio anima desolata.</i>	69. 100. & seq.
<i>Consolatio, in omni angustia & casu parata.</i>	111. & seq.
<i>Contemplari, quid sit, & unde dicatur.</i>	67
<i>Continentia, per modum prosopopeia, Augustinum ad sus amorem & cultum exhortans.</i>	139
	Con-

INDEX RERVM.

- Conuersio peccatoris Angelis gaudium parit.* 151. & seq.
Conuiuium caeleste, Christo ministranti. 155
Cordis sanatio, purgatio, incensio, reſtification & corona-
tio, per S. Scripturam praſidium. 124
Creatura, ſpeculi vice nobis ſubſerviunt. 101. 106.
 & ſeqq. 114
Creaturarum conſideratio, ſcala inſtar, exulibus. 101.
 101. & ſeq.
Crocodili lacryma, adulantium blanda nocentia. 60

D

- Dæmonis præſtigiiſ, facies amatorum carnalium in ſpe-*
culo repræſentata. 22
Dæmonis aſtiuſ, in ſexu fragiliori primum tentationibuſ
explorando & impugnando. 44
Danieliſ viſio & ecclaſiaſ, anima deſiderantiſ applicata.
 172
Decem virginum parabola caeleſti latitia applicatur.
 153. & ſeqq.
Decipi quiſ ſciens & videns velit. 24
Deitas & Diuinitaſ qui diſtinguantur. 106
Demoſthenes ſibi in muliercula laude complacuit. 63
DESIDERII videndi Dei inflammatio. 169. 89. 90.
 97. 99. 162. 164. & ſeq. Vide quoque Præambulum.
Deuſ in luce inaccessibili & in caligine habitat. 169.
 171. & ſeq.
Domuſ ab immundo ſpiritu liberata, mundata, & orna-
ta, ſed tamen vacue, dolendus euentuſ. 93
Dua tabula Moysiſ, cum duobuſ Teſtamentiſ, gemino
ſpeculo comparantur. 115. & ſeq.

E

- Eccleſia Catholica S. Scripturam inniolatam tenet.* 129
Eclipſiſ, ſpeculi ope, inoffenſe conſpicitur. 29
Elephanuſ, ſanguine mori & vna conſpecto incenſi, imi-
tandorum exemplorum dant ſymbolum. 140
 Eſther,

INDEX RERUM.

- Esther coram Assuero consternata, anime amantis, deliquum passa, typum prabet.* 98
Eucastice, pictura genus, quod inurendo conficitur. 32
Exempla Sanctorum imitanda. 137
Exemplare speculum. 127
Exemplorum efficacia. 138. & seqq.
Exemplum Christi & Mariae perfectissimum. 134.
 & seqq.
Exily & peregrinationis istius miseria. 41. 66. 70. 75. 99.
 Vide etiam in Præambulo.

F

- Facierum comitarum & luxuriosarum cruciatus.* 10.
Facies mentis, piâ speculatione fit pulchrior. 27. 56. 88.
 & in Præambulo.
Facies Dei in corde Christiani fulgère debet. 131. 161.
 & seqq.
Fallacia specula varij generis. 14. & seqq.
Fallere fallive malitine aliqui, dubium. 24
Fastus Roboam inconsultus, consilio iuuenum nixus. 61
Fastus & vilitatis propria antithesis. 45. 48
Felicitas hominis duplex, speculativa & practica. 71
Festuca in trabem conuersio, & e contrario. 81
Fily prodigi conuersi parabola, celi latitia comparata. 152
Flamma excrescens infusâ lymphâ deprimitur, & superbius humiliatur. 78
Forma studium, neglectum anime parit. 17. & seqq.
S. Franciscus ouicula exemplum imitatus. 140
Frater filij prodigi vecordia & indignitas fugienda. 177
Fredericus Princeps, cocles, se ad speculum animabat. 140

G

- Gaudium Domini in celis, incomprehensibile.* 175
Gloria Domini implebat domum Domini. 173. & seqq.
Gloria inanis, etiam ex defectu captata. 50. & seqq.
 Gloria

INDEX RERVM.

- Gloria vana stultitia: Vide Vanitas.*
Gratia lumen, intellectum videndo Deo adaptat. 55. 69.
 70. 99. & seqq.
Gustus diuina presentia diuersimodus, hic in Sanctorum
palato, vnde. 160.

H

- Herodes superbiens, à Deo percussus.* 64
Holofernes, oculorum suorum laqueo captus. 38. 58
Homini inter omnia creata in laudando Deo socordia. 114
Homini miseria innumera. 73. & seqq.
Homo ad imaginem Dei formatus, speculum eius est. 131.
 & seqq.
Humana structure nobilitas & vilitas. 73
Humiliatio superbiorum se efferentium. 47. 51. 72. 76
Humilitas in multis quidem libris docetur, sed non da-
tur. 134. & seqq.
Humilitas vera, vilitas propria. 72. & seqq. 77
Humilitatis sublimitas & celsitudo. 77
Humilitatis necessitas. 83. 133

I

- Iacobus anachoreta, lasciuas deformitate puniuit.* 95
IESVS, speculum & exemplar perfectionis. 132
IESVS, sonat hominem omnimodis absolutum. 132
Ignis, speculo excitatur. 28. 30
Imitationis efficacia. 138. & seqq.
Incendiariorum astutiam imitatur diabolus. 37. 44
Incendium vane glorie, speciosis paradisi consumis,
scintillas ambitionis in omnem humani generis sobo-
lem latè iactauit. 44
Ingratitudo summopere fugienda. 92. & seqq.
Intellectus nostri illuminatio. 55. 56. 69. 70. 99. & seqq.
Intrare in gaudium Domini, cui rei comparetur. 176.
 & seqq.
Inuidia, basilisci instar. 34
 Ira

INDEX RERVM.

<i>Ira quomodo speculi ope deprehendi & corrigi queat, & ita de aliis vitiis.</i>	5. & seq.
<i>Iracundia ex oculis emicat.</i>	5. 34
<i>Iris, seu arcus celestis, imperfecta solis imago.</i>	3
<i>Judith constantia, in propria laudis encomus audiendis.</i>	58
<i>Junonis & Isidis pompa, speculis adornata.</i>	65

L

<i>Labor & dolor, ac miseria vita humana.</i>	73. & seqq.
<i>Labri anei ex speculis confecti mysterium.</i>	87
<i>Lamina thuribulorum altari affixa, quid memorent.</i>	88
<i>Lauandum cor à malis.</i>	85. 90
<i>Laudis alienæ studiosa captatio.</i>	62. 65. & seq.
<i>Laudandus Deus in omnibus.</i>	113
<i>Leprosi mundati & grati exemplum imitandum.</i>	89. 93
<i>Leprosi mundatio imitanda</i>	89. & seq. 91
<i>LEX LVX, speculum sacra Scriptura.</i>	120
<i>Liber, ut magister optimus, Christus; dans quod docet.</i>	134. & seq.
<i>Libertas fucata & adulatoria.</i>	62
<i>Libri, SPECULI titulo insigniti.</i>	116. & seq.
<i>Lilia agri, & volucres celi, nos docent.</i>	109
<i>Lucifer sibi complacens, lapsus est.</i>	43
<i>Luciferi lapsi metamorphosis.</i>	47
<i>Luminare maius & minus, IESVS & MARIA.</i>	136
<i>Luminis mentis, desiderium.</i>	55. 69. 70
<i>Luna stultique conformitas.</i>	16. & seq.

M

<i>Machabeorum deuotio, in loco sancto mundando.</i>	84. 85
<i>Magistro stulto vtuntur homines sui iudicij.</i>	51
<i>Mala sponte nascuntur, & discimus: bona è contrario.</i>	80

Manum

INDEX RERVM.

	<i>Manum in sinum conscientia mitte, & leprosum extra-</i>	
	<i>hes. :</i>	80
	<i>MARIA virgo, virtutum exemplar singulare.</i>	137
	<i>Maria Magdalena, & Maria Moysis collatio.</i>	92
	<i>Marmorea Hecate tanti splendoris, ut spectantium oculos laderet.</i>	29
	<i>S. Martinus in nudo Christum operiens ouis exemplo.</i>	
		140
	<i>Meliorum doctiorumque consideratio, quàm utilis.</i>	138
	<i>Memento homo, quia pulvis es, & in puluerem reuer-</i>	
	<i>ris: merito expendendum mortali.</i>	76
	<i>Mendax & fallax speculum, varij generis.</i>	14. & seqq.
	<i>Misericordia imploratio.</i>	97
	<i>Monstruosa quorundam speculorum effigies.</i>	21
	<i>Mulieres in lascivia pœnam, deformes effectæ.</i>	95
	<i>Mulier tactu viscus, visu basiliscus.</i>	35
	<i>Mulieris impudica obtutus, & demonis halitus, prunas</i>	
	<i>in corde viri, coniunctis operis, ardere faciunt.</i>	37
	<i>Mulierum profluvio, nihil in omnibus noxus nocentius;</i>	
	<i>& hoc tamen nutritur fœtus, gestatus in utero.</i>	74
	<i>Mundandum quod intus & de foris est.</i>	94
	<i>Mundandum cor, & ungendum.</i>	85. & seq.
	<i>Mundus fallacium speculorum fallacissimus.</i>	19. & seq.
	<i>Mundus vult falli & fallere.</i>	24
	<i>Mundus à Sanctis, ut è calo despicientibus, parvi fit.</i>	
		130. & seq.
	<i>Mundus bullaris in conchâ, typus inanis gloriæ.</i>	20

N

	<i>Naamani mundandi iudicium proprium evitandum.</i>	
		86
	<i>Naboth iniuste interemptus à Iezabel.</i>	59
	<i>Nabuchodonosor pueros immaculatos querebat, Deus</i>	
	<i>autem mundos facit.</i>	89. 91
	<i>Natura prudentia, in parte hominis speciosiore propa-</i>	
	<i>lam exponenda.</i>	43
		Noëmi

Noëmi modesta humilitas, & laudis fuga. 64
Notitia sui, Deum aliquando videre volenti, cum pri-
mis necessaria. In Præambulo.
Nuptiarum regaliū parabola, celestibus epulis appli-
cata. 155

O

Oculi mulierum, specula vstulantia. 34. & seq.
Oculi alicui, speculum laudis & adulationis. 55. 58.
 & seq.
Oculus, natura speculum & speculum, artis oculus. 85
Operum Dei quā utilis consideratio. 101. 104. 107.
 & seq.
Operum Dei neglectus meritis puniendus. 112
Otho Imperator, speculo utebatur in bello. 42
Omicula exemplum, ex duabus tunicis alteram dantis
non habenti, iuxta Evangelium. 140
Ovis perdit & inuenta parabola, celestium gaudio ap-
plicata. 152

P

Parabolarum sublimitas & efficacia. 151. & seqq.
Parastorum nocentia. 59. & seq.
Pauonis speculatio utilis. 76
Peccati miseria. 81. 84. & seq.
Peccati carnalis, obscœritas. 80
Pedum lotio superest, ceterum lotis. 93. & seq.
Peregrinationis huius miseria. Vide Exilium.
Pec spiciendum in lege Domini, ad recte speculandum.
 122. & seq.
Philantia perniciosa. 46
Plato iubeat discipulos ebrios se in speculo contemplari.
 6. 171
Platonis sententia, de Veritatis cognitione, & beatitu-
dine. 171
Providentia Dei, magno solatio miseris. 112
 Puella

INDEX RERV M.

- Puella venenis nutrita, serpentis naturam induerat.* 36
Puerilitas vanè gloriantium. 45. & seq.
*Pulcher sponsus Christus, sponsam pulchram, & castus
 castam desiderat.* 2. 169
Pulchritudinis fallax species. 24
Purganda sordes mentis, ad speculū: quomodo. 88. & seq.
Pythagoras suis ad solem speculo uti mandabat. 6

Q

- Quare in speculo conuano, facies speculantis inuersa
 appareat.* 21
*Quare in speculo facies introrsum videatur abscedere,
 quando quis ab illo recedit; & quando accedit, accede-
 re: minui quoque in recessu, in accessu augeri.* 130
*Quod sit, sed non quid sit Deus, umquam in hac vitā
 cognosci potuit.* 105
Quomodo fiat, ut operā speculi, fomes accēdatur. 28. 30
Quo pacto vultum animi in speculo liceat contemplari.
 4. & seqq.

R

- Risu digna, sibi complacentium vanitas.* 45. & seq.
Roboam insipiens consiliū, ab adulatoribus acceptū. 61
*Rosa quidem sine spinis non crescit, sine illis tamen pri-
 dentur decerpitur: ita charus foras mittit timorē.* 156

S

- Sacerdotes non contemnendi.* 95
Sacerdotū Ecclesia, diuina absolūendi potestas. 91. & seq.
Salantium pro sponsa certatio. 51
Sancti sideribus comparati. 143
Sancti, specula virtutum. 137. 143. & seqq.
Sapientium ethnicorum illustratio à Deo. 103. 106
Sapientium mundi stultitia, & merita pœna. 108.
S. Sara virginis de tentatore triumphus. 50
Saul rex, humilis euectus, & sublimis deiectus. 53
Scipionis filius dos à Senatu Romano attributa. 8

N

S. Scri-

INDEX RERVM.

- S. Scriptura speculum perillustre.* 118. 120. & seqq.
S. Scriptura opulencia, fecunditas, virtus. 121
S. Scriptura inestimabile pretiũ, & thesaurus. 121. 127
S. Scriptura per hereticos deprauatio. 128
S. Scriptura in solâ Ecclesiâ Catholicâ candor & illibata integritas, 129
Seductores Cain & Iudam imitantur. 24
Semiramidis heroicus actus, ignavos redarguens. 42
Senes impuri in Susannam innoxiam exardescentes. 37
Senes & anus non appetunt specula. 15
Sepulchra dealbata, intus foetentia. 81
Signaculum super cor & super brachium Christus. 161
Simiarum instar, aliqui anciam suam proprio amore consiciunt & suffocant. 46
Socrates discipulos suos speculum intueri inebat. 6
Sol inoffensis oculis speculo cernitur. 28. & seq.
Speculum ad videndum Deum, est anima rationalis.
In Præambulo.
Speculo quomodo mentis affectus prodi queant & corrigi. 4. & seq.
Speculum mentis humana, facies. 5
Speculorum inuentio primum fortuita, & primus usus. 7
Speculorum abusus & luxus. 7. & seqq.
Speculatores caci, muti, dormientes, qui. 13
Specularius lapis, typus oculorum spiritualium. 56
Speculorum abusum etiã in viris antiqui carcebant. 52
Specula & labrum, examen conscientie & Confessio. 87. & seq.
Speculi boni conditiones quatuor, S. Scriptura attributa. 118
Speculis officium varia. 128. & seq.
Specula concava & convexa, in effectum contraria. 28
Speculo vicina, magna apparent; remota verò parua: æstimationisque & contentui rerum terrenarum comparatur. 130. & seq.
Speculorum istorum utilitas, ut formetur in nobis Christus. 133. 159. 161
 Spon-

INDEX RERUM.

<i>Sponsus & sponsor noster, Christus.</i>	97
<i>S. Stephens facies, instar angeli apparuit, assidua cele-</i>	
<i>stium speculatione.</i>	56. & seq.
<i>S. Stephanus vidit celos apertos.</i>	162
<i>Stultus, ut luna.</i>	16
<i>Superbi nec sponte sua resipiscunt, nec moniti agnoscunt</i>	
<i>errorem.</i>	44. 46. 48. & seq.
<i>Superbia & fastus intolerabilis tumor.</i>	45. 72
<i>Superborum sibi adblandientium vanitas.</i>	53
<i>Susanna castissima.</i>	37
<i>Susanna oleum & smigmata, mystica.</i>	85. & seq.

T

<i>Templi vocabulum, unde ortum.</i>	57
<i>Templum Salomonis plenum gloria Domini; gaudium</i>	
<i>Domini.</i>	173. & seq.
<i>Tentatio complacentia in primis parentibus.</i>	43. & seq.
<i>Terra mobilis, homo: ut talpa emolumentum.</i>	79. & seq.
<i>Testamentum utrumque, geminum speculum.</i>	115
<i>Testamentum utriusque Sanctorum, collatio exemplaris.</i>	144
<i>Thejsauro Ezechia Babylonis ostensio, S. Scriptura com-</i>	
<i>parata.</i>	119. & seq.
<i>S. Thomas Aquinas in Regina vultu, B. MARIA</i>	
<i>pulchritudinem contemplans; nos docet, ex terrenis</i>	
<i>speculari celestia.</i>	111
<i>Tigris, rapto catulo, obiecto per viam orbe speculari, a</i>	
<i>raptore decipitur: quid ad mores id faciat.</i>	22. & seq.
<i>Trabis & festuca sinistra conuersio.</i>	81

V

<i>Vanitas se ad speculum oblectantium.</i>	17. & seq.
<i>Vanitas complacentia, ex puerorum colludentium more</i>	
<i>collecta.</i>	45. & seq.
<i>Vanitas sibi soli quoque gloriantis.</i>	49
<i>Vanitas, instar equarum quarundam, ex vento Fauonio</i>	
<i>conspicientium.</i>	53
<i>Vanitas laudis emendicata.</i>	45. & seq.

INDEX RERV.

Videndi Dei DESIDERIVM. 55. & in Præambulo.

Vide DESIDERIVM.

Vilia varia, quibus homo confertur. 75

Vilitatis propria speculum & agnitio. 71. & seqq.

Virtutum omnium exempla in Sanctis recēſita. 133. 144

Viſionis diuina varietas. 71. & seq. 100. & seq.

146. & seqq. 150. & seq. 159. & seqq.

Vita animi, ad ſpeculum vii corrigi poſſint. 4. 10.

& seq.

Vredo, vrtica, vſtulatio. 32

Vſtulans ſpeculum; proprium, & metaphoricum. 30. 34.

& seqq.

X

Xerxes inſignem platanum armillis & catenis aureis adornauit. 79

Z

Zacchee, feſtinans deſcende humiliare, IESVM videre deſiderans. 162. & seq.

Zacchaum ſtatura puſillitas & turba à conſpectu IESV impediēbat. Vide initium Præambuli.

Zelus honoris diuini in vultu Onie, velut in ſpeculo quodam emicabat. 38

ERRATA.

Pag. 3.	lin. 3. à ſine	adutor	lege	auditor
Pag. 9.	lin. 6.	opiatim		opratum
Pag. 67.	lin. 3. à ſine	iniuſtus		iuſtus
Pag. 84.	lin. 13.	frater		fratres
Pag. 116.	lin. 18.	opponito		opponitur
Pag. 134.	lin. 2.	humilis		humilitas

APPROBATIO.

HÆc Specula R. Patris Ioannis David Societatis IESV Presbyteri nihil habent contrarium nostræ Religioni Catholicæ: sed plurimum adiuventi adferunt iis qui Deo in perpetuum perfrui optauerint. Digna igitur iudico vt in publicum diuulgentur. II. Nouembris, M. DC. IX.

*Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Antuerpiensis.*

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ
EUGENIÆ, Archiducum Austriæ, Ducum
Burgundiæ, Brabantia, &c. Serenissimorum
Belgicæ Principum Privilegio cautum est;
nequis *Duodecim Specula Deum aliquando videre*
desideranti concinnata, Auctore P. Ioanne David
Soc. IESV Sacerdote, præter voluntatem Ioan-
nis Moreti, Typographi Antuerpiensis, intra
octennium vlllo modo imprimat, aut alibi
impressa, in has inferioris Germaniæ ditiones
importet, venaliave habeat. Qui secus faxit,
confiscatione librorum, & aliâ graui poenâ
multabitur: vt latius patet in litteris datis
Bruxellæ XVI. Ianuarij, M. DC. X.

Signat.

N. Lombaerts

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

APVD IOANNEM MORETVM.

M. DC. X.

